

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
MUZIKOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

UGNĖ VIDUOLYTĖ

Muzikos pedagogikos studijų programos
magistrantė

**NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ
PASIRINKIMAS ŠIAULIŲ MIESTE TĖVŲ POŽIŪRIU**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas —
Prof. dr. Rytis Urniežius

Šiauliai, 2015

BAIGIAMOJI DARBO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

Patvirtinu, kad mano Ugnė Viduolytė
(vardas, pavardė)

bakalauro /magistro darbo tema „Neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimas Šiaulių mieste tėvų požiūriu“
(bakalauro / magistro darbo pavadinimas)

yra originalus autorinis darbas, mano paties / pačios atliktas savarankiškai. Darbas nebuvo pateiktas ar naudotas jokioje kitoje mokymo įstaigoje. Darbe nėra, plagijavimo, sukčiavimų ar kitų mokslo etikos pažeidimų.

(vardas, pavardė)

(parašas)

Viduolytė U. Neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimas Šiaulių mieste tėvų požiūriu / vadovas prof. dr. Rytis Urniežius; Šiaulių universitetas, Menų fakultetas, Muzikos pedagogikos katedra. – Šiauliai, 2015. – 103 p.

SANTRAUKA

Magistro darbe analizuojami kriterijai, lemiantys neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste tėvų požiūriu. Tyrimo objektas – kriterijai, lemiantys tėvų požiūrį į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste. Tyrimas atliktas septyniose Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigose. **Magistro darbo tikslas** – išaiškinti kriterijus, lemiančius tėvų požiūrį į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste. Vaikų kokybiškas ir motyvuotas dalyvavimas neformaliajame švietime – aktuali problema. Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir Šiaulių mieste yra nemažai neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų, kurios tenkina skirtingus ugdymosi poreikius, todėl tėvams ir jų vaikams vis sunkiau kurią nors iš jų pasirinkti. Tačiau kokie kriterijai lemia jų pasirinkimą renkantis neformalaus ugdymo įstaigas, nėra išsamiai išnagrinėta, todėl nuspręsta tai iširti.

Tyrime dalyvavo Šiaulių miesto septynių neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų mokinių tėvai (88). Tyrimo bazė: Šiaulių miesto berniukų ir jaunuolių choras bei dainavimo mokykla „Dagilėlis“, vaikų muzikos studija „En-den-du“ (Šiaulių moksleivių namai), Šiaulių muzikos mokykla „Yamaha“, Šiaulių miesto 1-oji muzikos mokykla, Dainų muzikos mokykla, vaikų *country* muzikos studija „Svirplys“, šeimos ir jaunimo laisvalaikio centro „Penklinė“ dainos ir šokio studija „Chi – chi – cha – cha“.

Darbo tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: išanalizuoti neformalųjį ugdymą reglamentuojančius dokumentus Lietuvos švietimo sistemoje; atskleisti neformaliojo muzikinio ugdymo reikšmę Lietuvos ugdymo sistemoje; išryškinti mokinių poreikių ir jų tenkinimo galimybių sąsajas neformaliajame ugdyme; apžvelgti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimo galimybes Šiaulių mieste; parengti tyrimą, leidžiantį išaiškinti kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste tėvų požiūriu.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugelis respondentų nepakankamai bendrauja su savo vaikais, nes daugelis nežino, ką jų vaikai veikia ar kaip jie jaučiasi neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimuose. Nepakankamai žino apie savo vaikų poreikius bei lūkesčius. Dėl to tėvams buvo sunku nurodyti savo lūkesčius ir poreikius, kurie padėtų išaiškinti kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą savo atžaloms. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pagrindiniai kriterijai, lemiantys muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą tėvų požiūriu, yra pedagogų kvalifikacija ir kompetencijos, užsiėmimų kaina, fizinė ir emocinė aplinka, kokybiški ir

nemonotoniški užsiėmimai, racionalus vaikų laisvalaikio panaudojimas. Tėvams pasirenkant įstaigą labai svarbu tos įstaigos vaikų pasiekimai, draugų nuomonė apie įstaigas, koncertų (konkursų) gausa, vaikų motyvacija, tobulėjimas, savęs realizavimas. Gauti duomenys atskleidė, kad neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos tik iš dalies tenkina neformaliojo ugdymo paslaugos vartotojų – tiek tėvų, tiek jų vaikų – poreikius ir lūkesčius.

Viduolytė U. Parental Attitudes towards the Choice of Non-formal Music Education Institutions in Šiauliai town / Supervisor: Prof. Dr. Rytis Urniežius; Šiauliai University, Faculty of Arts, Department of Music Pedagogy.- Šiauliai, 2015.- 103 pg.

SUMMARY

This M.A. final work analyses the criterias determining the choice of non-formal music education institutions in Šiauliai town from the parents' viewpoint. The subject of the research – criterias determining parental attitudes towards the choice of non-formal music education institutions in Šiauliai town. The research has been conducted in the seven non-formal music education institutions in Šiauliai town. **The purpose of this M.A. final work** – to ascertain the criterias determining parental attitudes towards the choice of non-formal music education institutions in Šiauliai. The children's quality and motivated participating in non-formal education is an urgent problem. As well as in all Lithuania, in Šiauliai there are quite many non-formal music education institutions which meet the different needs of children's education thus it is becoming more and more complicated for the parents and children to choose. However, so far it has not been analysed what criterias determine the choice of non-formal education intitutions, consequently the research has been decided to carry out.

88 parents of the students from 7 non-formal music education intitutions have become the respondents of the research. Places of the research: The boys and youth's choir of Šiauliai town and a singing school „Dagilėlis“, the children's music studio „En-den-du“ (Šiauliai students homes), Šiauliai music school „Yamaha“, Šiauliai town 1st music school, Dainų music school, the children's country music studio „Svirplys“, the family and youth leisure centre „Penklinė“ song&dance studio „Chi-chi-cha-cha“.

To achieve the purpose of this work the goals have been set: to analyse the documents which regulate the non-formal education in the education system of Lithuania; to reveal the importance of the non-formal education in the education system of Lithuania; to view the options of non-formal music education institutions in Šiauliai town; to prepare a survey which helps to ascertain the criterias determining parental attitudes towards the choice of non-formal music education institutions in Šiauliai town.

The results of the survey have showed that the majority of the respondents do not communicate with their children enough to know what their children do and how they feel during non-formal music education activities. They cannot specify the needs and expectations of their

children. As a result it has also been difficult for them to specify their own needs and expectations which would help to ascertain the criterias determining their choice of non-formal music education institutions for their children. The analysis of the research data has revealed that the main criterias determining the parents' choice of non-formal music education institutions are: the qualification and competency of teachers, the price of activities, physical and emotional environment, quality and nonmonotonous activities, reasonable leisure time. Choosing the institution parents consider the achievements of the institution, the friends' opinion, the amount of concerts (contests), children's motivation, development, self-realization. The obtained data has showed that non-formal music education institutions only partly satisfy the children's needs and expectations as well as their parents'.

TURINYS

ĮVADAS	8
1. NEFORMALIOJO UGDYMO SAMPRATA LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMOS KONTEKSTE.....	11
1.1. Neformaliojo ugdymo apibūdinimas ir reikšmė	11
1.2. Neformalųjų ugdymą reglamentuojantys dokumentai	15
1.3. Neformaliojo muzikinio ugdymo ypatybės	19
1.4. Neformalusis muzikinis ugdymas kaip viena laisvalaikio leidimo formų	22
2. NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO BŪKLĖ ŠIAULIŲ MIESTE	26
2.1. Neformaliojo muzikinio ugdymo sistema Šiaulių savivaldybėje (dokumentų analizės duomenys)	26
2.2. Neformaliojo ugdymo įstaigų meninės veiklos įvairovė Šiaulių mieste	38
2.3. Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų funkcionavimo ypatumai	42
3. NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ ŠIAULIŲ MIESTE PASIRINKIMO MOTYVŲ TĖVŲ POŽIŪRIU TYRIMAS	47
3.1. Tyrimo metodai ir organizavimas.....	47
3.2. Tyrimo duomenų analizė.....	48
3.2.1. Tėvų požiūris į Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas.....	51
3.3.2. Kriterijai, lemiantys muzikinio ugdymo įstaigos pasirinkimą tėvų požiūriu	66
3.3.3. Tėvų lūkesčiai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą	73
3.3.4. Vaikų lūkesčiai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas	78
IŠVADOS.....	88
LITERATŪRA	90
PRIEDAI	94

IVADAS

Mokyklos bendruomenės tikslas ne tik sukurti demokratišką, savarankišką, kūrybai erdvę suteikiantį savos bendruomenės gyvenimą, bet ir ieškoti galimybių prasmingai sąveikauti su išoriniu pasauliu (Daunoravičienė V., 2009). Bėgant laikui, keičiantis žmonių gyvenimui keičiasi ir mokykla, bet vien formalaus ugdymo šiai dienai jau nebepakanka. Statistika liudija apie didėjančią vaikų ir paauglių nusikalstamumą, narkomaniją, savižudybes ir kt., o tai stabdo pozityvią asmens raidą. Šios problemos labai aktualios visuomenei. Socialinių santykių ir švietimo sistemos kaitoje išryškėja nepakankamas visuomenės dėmesys vaikų, paauglių ir jaunuolių socializacijai, jų užimtumo, laisvalaikio veiklos organizavimui. Vis svarbesnis tampa neformalusis ugdymas, kuris padeda atsiskleisti mokinio prigimtiniams gabumams, intensyviau vysto jo kūrybines galias, formuoja vertybines orientacijas, visa tai yra neatsiejama viso ugdymo proceso dalis. „Neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas“ (Jovaiša, 2007, p. 180). Todėl bet koks neformaliojo ugdymo proceso organizavimas pirmiausiai turi prasidėti nuo mokinių poreikių suvokimo.

Reikia nepamiršti, jog ugdymas apima ne tik mokymą, bet ir lavinimąsi, auklėjimąsi, mokymąsi. Neformaliojo vaikų švietimo programas vykdo muzikos, dailės, meno, sporto, kitos mokyklos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai (Lietuvos respublikos švietimo įstatymas, 2011). Neformalus muzikinis ugdymas turi didesnę reikšmę ir sudaro didesnes galimybes vaikų dvasiniam, doroviniam ir meniniam auklėjimui bei yra svarbesnis vertybinių nuostatų formavimuisi nei muzikinė veikla bendrojo lavinimo mokyklose (Daunoravičienė V., 2009). Todėl dabartinėje Lietuvos švietimo sistemoje reikėtų skirti vis daugiau dėmesio neformaliajam ugdymui dėl problemų, susijusių su neformaliojo ugdymo prieinamumu ir svarbos suvokimu.

Tyrimo problema. Vaikų kokybiškas ir motyvuotas dalyvavimas neformaliajame ugdyme – aktuali problema. Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir Šiaulių mieste yra nemažai neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų, kurios tenkina skirtingus ugdymosi poreikius, todėl tėvams ir jų vaikams vis sunkiau pasirinkti. Tačiau kokie kriterijai lemia jų pasirinkimą renkantis neformaliojo ugdymo įstaigas, nėra išsamiai išnagrinėta, todėl nuspręsta tai ištirti. Tyrimo metu gauta informacija padės Šiaulių miesto neformaliojo ugdymo įstaigoms formuoti savo patrauklumą.

Tyrimo aktualumas. Neformalusis vaikų ugdymas, kaip aktuali problema, Lietuvos mokslininkų tyrinėjamas įvairiais aspektais. Gabnytė G. (2011) tyrinėjo edukacinių pokyčių vaikų muzikos mokykloje galimybes laisvojo ugdymo paradigmos kontekste. Neformalųjį vaikų ugdymą socializacijos kontekste Lietuvoje nagrinėjo M. Barkauskaitė (2001), G. Kvieskienė (2000, 2003,

2005), J. Vaitkevičius (1995), S. Šalkauskis (1991), D. Šukytė (2007), jo formas ir būdus analizavo S. Dapkienė (2000), S. Dzenuškaitė (1991), I. Ramanekienė (2002), D. Survutaitė (2004). Užimtumo reikšmę asmenybės vystymuisi pabrėžė M. Barkauskaitė (2001), neformalaus vaikų švietimo sąnaudas ir prieinamumą bei mokinių ir mokytojų nuomonę apie popamokinės veiklos veiksmingumą tyrė G. Kvieskienė, O. Petronienė (2007). Mokslo darbų, skirtų konkrečiai neformaliojo ugdymo sričiai (muzikos, dailės, sporto ir kt.), giliają analizę atliko K. Kaluinaitė (2002), B. Narkevičienė (2000), R. Pečeliūnas (2001) ir kt. Taip pat mokinių požiūrio analizę apie neformalaus ugdymo organizavimą mokykloje ir už jos ribų atliko J. V. Vaitkevičius (1982, 1995). Užsienio autoriai Nei Annie Mok (2011), Julian Sefton-Green (2012), Bjornavold, J. (2002), Kors, N. (2005), Rogers, A. (2004) nagrinėjo neformaliojo ugdymo reikšmę, sąvoką ir jos taikymą muzikiniame ugdyme. Siekiant gerinti neformalaus ugdymo organizavimo kokybę ši aktuali problema aptariama ne tik mokslininkų darbuose, bet pateikiama ir Lietuvos švietimo dokumentuose (Lietuvos respublikos švietimo įstatymas, 2011; neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012; valstybės švietimo 2013 – 2022 metų strategija, 2013). Šių tyrimų metu pastebėta, kad neformalaus ugdymo sistemą būtina tobulinti, kelti minėtų paslaugų kokybę ir prieinamumą. Visus tyrėjus vienija bendras tikslas – paskatinti visuomenę, pedagogus ir jų tėvus labiau atkreipti dėmesį į neformaliojo ugdymo prasmę, reikšmę, jo paskirtį vaiko asmenybės formavimui ir jo gabumų, kompetencijų vystymui.

Tyrimo objektas – kriterijai, lemiantys tėvų požiūrį į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste.

Hipotetinė prielaida: Tikėtina, kad teorinės medžiagos analizė bei atliktas tyrimas išaiškins kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste tėvų požiūriu, o ši tyrimo metu gauta informacija padės neformaliojo ugdymo įstaigoms formuoti savo patrauklumą.

Tyrimo tikslas – išaiškinti kriterijus, lemiančius tėvų požiūrį į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste.

Tyrimo uždaviniai:

1. atskleisti neformaliojo muzikinio ugdymo reikšmę Lietuvos ugdymo sistemoje;
2. išanalizuoti neformalųjį ugdymą reglamentuojančius dokumentus Lietuvos švietimo sistemoje;
3. išryškinti mokinių poreikių ir jų tenkinimo galimybių sąsajas neformaliajame ugdyme;
4. apžvelgti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimo galimybes Šiaulių mieste;

5. parengti tyrimą, leidžiantį išaiškinti kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste tėvų požiūriu.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros bei švietimo sistemos dokumentų analizė, anketinė apklausa. Empiriniai duomenys apdoroti MS Exel kompiuterine programa.

Tyrimo bazė ir imtis. Tyrimui atlikti buvo naudojama anketinė apklausa, kurioje buvo siekiama išaiškinti kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste tėvų požiūriu. Tyrime dalyvavo septynių neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų mokinių tėvai. Tyrimo bazė: Šiaulių miesto berniukų ir jaunuolių choras bei dainavimo mokykla „Dagilėlis“, vaikų muzikos studija „En-den-du“ (Šiaulių moksleivių namai), Šiaulių muzikos mokykla „Yamaha“, Šiaulių miesto 1-oji muzikos mokykla, Dainų muzikos mokykla, vaikų *country* muzikos studija „Svirplys“, šeimos ir jaunimo laisvalaikio centro „Penklinė“ dainos ir šokio studija „Chi – Chi – Cha – Cha“.

Darbo struktūra: magistro darbą sudaro įvadas, 3 dalys, išvados, literatūros sąrašas, 1 priedas. Darbe pateikta 21 paveikslas ir 8 lentelės ir 56 literatūros šaltinių.

1. NEFORMALIOJO UGDYMO SAMPRATA LIETUVOS ŠVIETIMO SISTEMOS KONTEKSTE

Šiuolaikiniam mokiniui švietimas kelia vis didesnius uždavinius, todėl neformalusis ugdymas tampa vis svarbesnis tiek pačiam mokiniui, tiek jo tėvams. Siekiama, kad mokinys užaugtų harmoninga asmenybe, kad savo gyvenime gebėtų rasti tinkamą vietą ir galėtų save realizuoti. To mokinys gali pasiekti tik plėtodamas savo įgūdžius ir kompetencijas. Neformalusis ugdymas yra skirtas vaikų ir paauglių intelektualiniams, techniniams, meniniams, sportiniams, socialiniams ir kt. gebėjimams ugdyti (Zaleskienė, 1994), tačiau labai svarbus yra ir ugdytinių saviraiškos poreikio tenkinimas. Bendrojo lavinimo mokyklose yra gausu įvairių būrelių, tai įvairūs klubai, meno kolektyvai, meninė raiška, etninė kultūra ir kt., kurių veikla yra skirta lavinti mokinio gabumams. Tačiau dažniausiai šie būreliai apsiriboja trumpalaikiais ugdymo planais ir tikslais, nes jie yra planuojami tik metams, nėra tęstinumo. Taip yra todėl, kad vaikai, norintys lankyti būrelį bendrojo lavinimo mokykloje, lyg ir neturi jokių įsipareigojimų, jiems ir jų tėvams nereikia pasirašyti sutarties norint dalyvauti būrelio veikloje, o tėvai kartais net ir nežino, kad jų vaikas lankė vieną ar kitą būrelį. O lankant muzikos, dailės, sporto mokyklas mokinių tėvai pasirašo sutartis, tarsi įsipareigoja, kad jų vaikas tęs mokslus ir kitais metais. Tuo tarpu neformaliosios švietimo įstaigos – dailės, muzikos, sporto mokyklos yra labiau orientuotos į ilgalaikius tikslus ir įgimtų gabumų ugdymą. Labai svarbu, kad kiekvienas mokinys galėtų pats pasirinkti, kokią neformaliojo švietimo įstaigą nori lankyti, kiek popamokinei veiklai jis gali skirti laiko: taip jis mokosi būti savarankiškas ir išmoksta prasmingai planuoti savo laisvalaikį. Tačiau reikia nepamiršti, kad renkantis neformalųjį ugdymą svarbus ir tėvų poreikis.

1.1. Neformaliojo ugdymo apibūdinimas ir reikšmė

Lietuvos mokslininkų darbuose neformalusis ugdymas vadinamas įvairiai: „neformalusis švietimas“, „neformalusis ugdymas“, „papildomas ugdymas“, „užklasinė veikla“, „užmokyklinė popamokinė veikla“, „jaunimo veikla“, „paralinerinis ugdymas“, „užklasinis auklėjimas“ ir kt. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2011) vartojama sąvoka „neformalusis švietimas“ apima ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, kitą neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą, tačiau jų organizavimo, programų rengimo ir veiklos finansavimo principai skiriasi. Kiekviena įstaiga turi savo tikslus, uždavinius, programas, funkcijas, paskirtį, vizijas. Vienos įstaigos turi ilgalaikes ugdymo programas, tai muzikos, sporto, dailės mokyklos, o kitos įstaigos turi

trumpalaikes ugdymo programas, tai įvairios studijos, būreliai bendrojo lavinimo mokyklose ir kt. Vienų tikslas – sistemiskai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus bei įgūdžius ir suteikti papildomų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų. O kitų - ugdyti vaiko gyvenimo įgūdžius, asmenines, socialines ir kitas bendrąsias kompetencijas. Taip pat skiriasi ir programos, kurios yra kuriamos tam tikram amžiaus tarpsniui.

Švietimo įstatymo redakcija papildomojo ugdymo sąvoką išplėtė iki neformaliojo švietimo sąvokos, o Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme vartojamą sąvoką „neformalusis vaikų švietimas“ siūloma keisti sąvoka „pasirenkamasis vaikų ugdymas“. „Pasirenkamojo vaikų ugdymo paskirtis – tenkinti pagal bendrojo ugdymo programas besimokančių vaikų ir jaunimo iki 19 metų (specialiųjų poreikių iki 21 metų) pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais” (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011).

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2011) siūloma skirstyti į formalųjį švietimą papildantį ugdymą ir į neformalųjį ugdymą. Formalųjį švietimą papildantis ugdymas gali vykti dailės, menų, sporto ir kitose mokyklose. Jų programos yra ilgalaikės, o tikslas – sistemiskai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti papildomų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų. Neformalusis vaikų ugdymas apsiriboja trumpalaikėmis ugdymo programomis, kurias gali vykdyti neformaliojo vaikų švietimo mokyklos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai ir formalųjį švietimą papildančios ugdymo įstaigos. Tikslas – ugdyti vaiko gyvenimo įgūdžius, asmenines, socialines ir kitas bendrąsias kompetencijas.

Ž. Gailius (2002) teigia, jog neformalusis ugdymas – tai kryptinga veikla, kuri padeda jaunam žmogui tapti sąmoningam, būti aktyviam savo bendruomenėje, spręsti savo problemas atsakingai. Formalusis ugdymas, Ž. Gailiaus nuomone, suteikia jaunam žmogui tam tikrų kompetencijų, kurios padeda tolimesnei karjerai, o neformalusis ugdymas, kuris lyg ir yra tarp formalaus ir informalaus ugdymo, suteikia žmogui tokių kompetencijų, kurios atveria platesnius kelius į bendruomenės gyvenimą bei padeda sėkmingiau įsitvirtinti studijose ar darbo rinkoje (Gailius, 2002).

Anot D. A. Kolbio (1995), neformalusis ugdymas ypač reikšmingas ugdytinių kritiniam mąstymui formuoti. Autorius teigia, kad visi žmonės turi išmokti kritiškai žiūrėti į gyvenimą, kad mokytųsi iš savo padarytų klaidų ir bandytų jų nebekartoti. D. A. Kolbis (1995) išskiria privalumus, būdingus neformaliajam ugdymui:

- mokinys savo noru aktyviai dalyvauja mokymosi procese;
- mokinys pats renkasi mokymosi turinį, vietą, laiką metodus ir t.t.;

- mokinys tampa savarankiškas, autonomiškas;
- mokinys pats yra atsakingas už savo mokymąsi;
- mokinys įgyja patirties, kurią paskui galės panaudoti savo darbe.

D. Survutaitė (2004) teigia, kad neformalusis ugdymas ugdytiniui suteikia pasirinkimo laisvę. Jis gali rinktis metodus, mokymosi turinį, vietą, laiką ir tuo pačiu padeda ugdytiniui pasiekti geresnių rezultatų jo pasirinktoje srityje. Tada užplūsta pasitikėjimas savimi, kuris padeda siekti užsibrėžtų tikslų.

Neformalusis ugdymas labai svarbus vaikams ir tėvams dėl vaikų užimtumo, prasmingo jų laisvalaikio panaudojimo. D. Survutaitė teigia, kad neformalusis ugdymas padeda žmogui atskleisti prigimtines galias, puoselėti dorą, o svarbiausia – plėtoti bendruosius gebėjimus (Survutaitė, 2004). Todėl neformaliojo ugdymo kokybe turi rūpintis ne tik pedagogai, kurie yra pilni entuziazmo, ne tik neformaliojo švietimo įstaigos, bet ir visa švietimo sistema ir net visuomenė. Todėl labai svarbu plačiau paanalizuoti neformaliojo ugdymo sampratą, principus, kuriais remiantis yra organizuojamas šis ugdymas, apžvelgti tikslus ir uždavinius, kuriuos siekiama įgyvendinti neformaliajame ugdyme.

Kernytė (2006) išskiria net keletą **neformaliojo ugdymo tikslų**, tai:

- bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių ugdymas;
- pasitikėjimo ugdymas (pasitikėjimo savimi ir kitu žmogumi);
- atsakomybės ugdymas (atsakomybė už save, už kitą žmogų, už savo aplinką);
- saviraiškos ugdymas (savo galimybių atradimas ir įsisąmoninimas, idėjų iškėlimas ir įgyvendinimas).

Šie tikslai yra labai susiję vienas su kitu. Taip pat galima šiuos tikslus sujungti į vieną ir išskirti pati svarbiausią tikslą, kad užaugęs vaikas taptų harmoninga, savimi pasitikinti, kritiškai mąstanti, turinti savo nuomonę meno ar sporto atžvilgiu asmenybė. Tai įgyvendinama tik ugdytiniui įdedant daug pastangų, noro ir, aišku, atrandant save, kai mokinys atranda sau tinkamą ir patinkančią sritį ir joje gali tobulėti bandandamas įgyvendinti šiuos neformalaus ugdymo tikslus.

Jaunimo neformalųjį ugdymą teikiančios jaunimo nevyriausybinės bei su jaunimu dirbančios organizacijos turi daug savybių, kurios suteikia joms unikalų sugebėjimą įnešti indėlį į individo ugdymo procesą, besitęsiantį visą gyvenimą. Paprastai šių organizacijų dėmesio centre yra jaunas žmogus. Jaunimo nevyriausybinės organizacijos skiria daug dėmesio kiekvieno individo dalyvavimui, įsipareigojimui ir atsakomybei, siekdamos kiekvieno žmogaus asmeninio augimo. Šios organizacijos vadovaujasi bendraisiais jaunimo neformaliojo ugdymo principais, kurie išskiria jas iš

kitų organizacijų. Esminiai jaunimo neformaliojo ugdymo principai, kurie buvo sudaryti remiantis Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012) yra šie:

- **aktualumo** – neformaliojo švietimo siūlomų veiklų pasiūla, skirta socialinėms, kultūrinėms, asmeninėms, edukacinėms, profesinėms ir kitoms kompetencijoms įgyti;
- **demokratiškumo** - mokytojai, tėvai ir vaikai yra bendro ugdymosi proceso kūrėjai kartu identifikuoja poreikius;
- **prieinamumo** – sudaromos visos sąlygos vaiko kompetencijoms ugdytis per pasirinktą veiklą. Siūlomos veiklos ir mokymosi būdai yra prieinami visiems vaikams pagal amžių, išsilavinimą, turimą patirtį nepriklausomai nuo socialinės padėties;
- **individualizavimo** – ugdymas individualizuojamas pagal kiekvienam vaikui reikalingą kompetenciją, atsižvelgiant į jo asmenybę, galimybes, poreikius ir pasiekimus;
- **savanoriškumo** – vaikai laisvai renkasi švietimo teikėją, tinkamiausias veiklas kompetencijoms ugdyti, dalyvauja jose savo noru ir niekieno neverčiami;
- **patirties** – ugdymas grindžiamas patyrimu ir jo refleksija;
- **ugdymosi grupėje** – mokomasi spręsti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus, dalytis darbais ir atsakomybėmis;
- **pozityvumo** – ugdymosi procese kuriamos teigiamos emocijos, sudaromos sąlygos gerai vaiko savijautai.

Mokiniai turi visas galimybes laisvalaikiu užsiimti mėgiama veikla, tobulėti, tenkinti savo poreikius. Svarbu, kad vaikas tai darytų su dideliu noru, kad pats galėtų pasirinkti neformalaus ugdymo įstaigą ir ją lankytų. Taip pat labai svarbu, kad ugdymas būtų nuoseklus ir grindžiamas patyrimu, kad vaikas būtų ugdomas ne tik pagal sudarytą programą, bet ir būtų atsižvelgiama į jo amžių, gebėjimus, norus ir t.t. Taip pat turi būti ugdomas ir kaip asmenybė – mokoma bendrauti, priimti bendrus sprendimus, dalytis darbais bei atsakomybėmis ir kt. Būtent tai ir nurodyta neformaliojo vaikų švietimo uždaviniuose.

Neformaliojo vaikų švietimo uždaviniai sudaryti remiantis neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012). **Neformaliojo vaikų švietimo uždaviniai:**

1. ugdyti ir plėtoti vaikų kompetencijas per saviraiškos poreikio tenkinimą;
2. ugdyti pagarbą žmogaus teisėms, orumą, pilietiškumą, tautiškumą, demokratišką požiūrį į pasaulėžiūrų, įsitikinimų ir gyvenimo būdų įvairovę;
3. ugdyti gebėjimą kritiškai mąstyti, rinktis ir orientotis dinamiškoje visuomenėje;

4. spręsti socialinės integracijos problemas: mažiau galimybių turinčių (esančių iš kultūriškai, geografiškai, socialiai – ekonomiškai nepalankios aplinkos ar turinčių specialiųjų poreikių), ypatingų poreikių (itin gabių ir talentingų) vaikų, iškritusių iš švietimo sistemos, integravimas į visuomeninį gyvenimą, socialinių problemų sprendimas;
5. padėti spręsti integravimosi į darbo rinką problemas;
6. tobulinti tam tikros srities žinias, gebėjimus ir įgūdžius, suteikti asmeniui papildomų dalykinių kompetencijų.

Norint įvykdyti neformaliojo ugdymo uždavinius, įstaigoje turėtų dirbti aiškias darbo formas turinčios žmonių grupės, kurios turėtų būti bent iš dalies suformulavusios uždavinius ir tikslus, jų įgyvendinimo metodikas, priemones ir sistemas. Organizacijos, kurios savo veikla papildo formalią sistemą, gali tai padaryti. Jos yra daugeliui žinomos ir prieinamos viso miesto ar rajono vaikams. Tokiomis įstaigomis yra muzikos, dailės, meno, sporto mokyklos, didesni klubai.

Apibendrinant galima teigti, jog neformalusis ugdymas lyg ir papildo formalųjį ugdymą, kurio metu nėra sąlygų pakankamai dėmesio skirti kiekvienam ugdytiniui, kad būtų lavinami jo gebėjimai. Formalusis ugdymas daugiau orientuotas į įstatymų vykdymą ar į valstybinės politikos nuostatus, o neformalusis ugdymas, priešingai, čia ugdymas labiau nukreiptas į paties mokinio poreikius. Galime tik pasidžiaugti, kad vaikas laisvu savo laiku gali lavinti įvairias, jo pasirinktas, kompetencijas, tai yra tenkinti savo poreikius, bendrauti, susirasti naujų draugų kūrybiškoje, jam patinkančioje aplinkoje.

1.2. Neformalųjį ugdymą reglamentuojantys dokumentai

Pasirenkamasis vaikų ugdymas yra skirstomas į formalųjį ugdymą papildantį ugdymą ir neformalųjį vaikų ugdymą. Pasirenkamąjį vaikų ugdymą organizuoja įvairūs būreliai, organizacijos, klubai, stotys ir pan. Tačiau, akivaizdu, kad visos jos siekia skirtingų ugdymosi tikslų, yra parengtos, vykdomos ir finansuojamos skirtingais principais. Taip pat vienos neformaliojo švietimo mokyklų programos ilgalaiškės, trunka iki 10 metų, o kitos trunka tik keletą mėnesių. Pagrindinės neformaliojo ugdymo kryptys yra šios: meninė, sportinė, pažintinė ir sociokultūrinė. Ir nesvarbu, kokios krypties veikloje mokinys dalyvaus, visur turi būti sudarytos sąlygos savarankiškai laisvalaikio veiklai, iniciatyvos plėtotei, kūrybiškumui.

Pagrindiniai dokumentai, reglamentuojantys Lietuvos neformaliojo švietimo veiklą, yra svarbūs užtikrinant neformaliojo švietimo kokybę. Tai neformaliojo vaikų švietimo koncepcija

(2012), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011), 2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai (2013), bendrųjų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašas (2011) ir valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai ir kiti dokumentai.

Visą Lietuvos švietimo sistemą apima (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011):

- **formalusis švietimas** (pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, formalusis profesinis mokymas ir aukštojo mokslo studijos);
 1. **neformalusis švietimas** (ikimokyklinis, priešmokyklinis, kitas neformalusis vaikų (taip pat formalųjį švietimą papildantis ugdymas) ir suaugusiųjų švietimas);
 2. **savišvieta**;
 3. **švietimo pagalba** (profesinis orientavimas, švietimo informacinė, psichologinė, socialinė pedagoginė ir specialioji pagalba, sveikatos priežiūra mokykloje, konsultacinė, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir kita pagalba).

Formalusis ugdymas – griežčiausia ugdymo dalis, kuri turi aiškią mokymo proceso įteisintą kanceliarinę formą. Tačiau daugelis dokumentinių dalykų egzistuoja tik formaliai, nes ugdymo proceso dalyviai negali visko realizuoti, nors ir stengiamasi tai padaryti. Formalusis ugdymas turi suteikti visas galimybes ugdytiniui mokytis ir įgyti reikiamas žinias, kurios bus panaudojamos ateityje, susiradus darbą ar siekiant įgyti aukštesnį išsilavinimą. Ugdymo veikla organizuojama remiantis ugdymo planais, kuriuos rašo mokytojas remdamasis švietimo sistemos dokumentais ir savo pedagogine patirtimi.

Pasirenkamasis vaikų ugdymas Švietimo įstatyme (2011) skirstomas į formalųjį ugdymą papildantį ugdymą ir neformalųjį vaikų ugdymą. Formalusis papildomas ugdymas turi daug panašumų su formalioju bendroju lavinimu, nes jame ugdymo veikla yra griežtesnė, mokytojai pildo daug dokumentų, yra konkreti vertinimo sistema. Tokią veiklą vykdančios įstaigos duoda baigimo pažymėjimus, dalyvauja aukšto lygio konkursuose, rengia parodas ar pan. Neformalusis ugdymas yra orientuotas į mokinių gabumų lavinimą, pomėgių tenkinimą ir laisvalaikio užimtumą, todėl jis yra mažiau apribojamas dokumentais, kurie liudytų ir kontroliuotų pedagogo ir ugdytinių veiklą.

Mokiniai labai dažnai renkasi **neformalaus ugdymo** būrelius, kurių kiekvienoje mokykloje būna tikrai nemažai. Labiausiai populiarūs tarp mokinių yra sporto būreliai (tinklinis, krepšinis, futbolas, aerobika, lengvoji atletika ar kt.), meno būreliai (teatras, vaidyba, muzikiniai ansambliai, chorai, soliniai dainavimai, džiazo ar folkloriniai ansambliai, šokis, dailė, keramika), socialinių

mokslų būreliai (geografija visiems, Lietuvos istorija ir kt.). Neformalus ugdymas vykdomas ir privačių studijų, klubų veikloje.

Informalus (savaiminis) ugdymas yra labiausiai atitolęs nuo pedagoginės veiklos, nes mokinys mokosi pats, pats lavina savo gabumus ir tenkina savo poreikius. Mokiniai patys lanko skaityklas, skaito knygas, žurnalus, naudojami informacinėmis duomenų bazėmis. Tačiau labai dažnai mokinių informalusis mokymas vyksta sėdint prie kompiuterio ir žaidžiant kompiuterinius žaidimus, todėl mokiniams reikia kuo daugiau prasmingo ir įdomaus neformaliojo ugdymo, kad galėtų realizuoti savo troškimus, svajones kūrybiškai ir naudingai.

Švietimo pagalbą mokiniui gali teikti psichologas, logopedas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas. Tenkinant vaiko socialinius, pedagoginius, psichologinius poreikius yra didinamas ugdymo(-si) veiksmingumas. Švietimo pagalbos tikslai – padėti įgyvendinti mokinių teisę į mokslą, užtikrinti veiksmingą mokinių ugdymąsi mokykloje, sudaryti prielaidas pozityviai socializacijai ir pilietinei brandai bei mokinių saugumui mokykloje (Švietimo pagalbos mokiniui ir mokytojui teikimo tvarkos aprašas, 2013). Švietimo pagalbą gali gauti mokiniai, mokytojai, mokinių tėvai, kurių vaikai mokosi bendrojo lavinimo mokyklose, gimnazijose, progimnazijose, darželiuose.

Neformaliojo vaikų švietimo sąvoka nuolat kinta, net ir dabar Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ją siūloma keisti „Pasirenkamasis vaikų ugdymas“. Pasirenkamojo vaikų ugdymo paskirtis – tenkinti pagal bendrojo ugdymo programas besimokančių vaikų ir jaunimo iki 19 metų (specialiųjų poreikių – iki 21 metų) pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Taigi pasirenkamasis vaikų ugdymas Švietimo įstatyme (2011), kaip jau buvo minėta, skirstomas į formalųjį ugdymą papildantį ugdymą ir neformalųjį vaikų ugdymą:

1. **formalųjį švietimą papildančio ugdymo paskirtis** – pagal ilgalaikes programas sistemaiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius bei suteikti asmeniui papildomų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų. Šias programas gali vykdyti muzikos, dailės, kitos menų ir sporto mokyklos.
2. **neformaliojo vaikų ugdymo paskirtis** – ugdyti vaiko gyvenimo įgūdžius, asmenines, socialines ir kitas kompetencijas. Neformaliojo ugdymo programas gali vykdyti neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir kitos švietimo įstaigos, laisvieji mokytojai ir kiti švietimo teikėjai.

Neformalųjį ugdymą organizuoja įvairūs būreliai, organizacijos, klubai, stotys ir pan. Tačiau, akivaizdu, kad visos jos siekia skirtingų ugdymosi tikslų, yra parengtos, vykdomos ir finansuojamos skirtingais principais. Taip pat vienos neformaliojo švietimo mokyklų programos ilgalaikės trunka iki 10 metų, o kitos trunkančios tik keletą mėnesių.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reguliuojančiuose švietimo sritį, vaikų laisvai pasirenkamai veiklai po pamokų apibūdinti vartojamos skirtingos sąvokos: neformalusis vaikų švietimas, neformalusis ugdymas, saviraiška, vaikų užimtumas, popamokinė veikla, jaunimo neformalusis ugdymas ir kitos. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme vartojama sąvoka „neformalusis švietimas“ apima ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, kitą neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą, tačiau jų organizavimo, programų rengimo ir veiklos finansavimo principai skiriasi.

Neformaliai mokantis asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip formaliojo švietimo programos ar kvalifikacijos dalis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka arba aukštųjų mokyklų nusistatyta tvarka. Vaikų muzikos, dailės, meno, sporto ar kitoje mokykloje išeita ilgalaikio meninio ugdymo programa gali būti pripažįstama kaip profesinio mokymo modulis.

Neformaliojo vaikų švietimo ir formaliojo švietimo programas vykdančios mokyklos yra priskiriamos atitinkamos grupės ir (ar) tipo formaliojo švietimo mokykloms. Muzikos, dailės, meno, sporto kryptių aukštojo išsilavinimo siekiantys asmenys, jeigu tai nustatyta aukštosios mokyklos priėmimo tvarkos apraše, kartu su viduriniu išsilavinimu turi būti baigę švietimo ir mokslo ministro patvirtintą atitinkamą neformaliojo švietimo programą.

Neformaliojo vaikų švietimo programos mokinių atostogų metu vykdomos valstybinės ir savivaldybės mokyklos – biudžetinės ir viešosios įstaigos – savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo), kitų mokyklų – savininko (dalyvių susirinkimo) ar švietimo teikėjo nustatyta tvarka.

Neformaliojo vaikų švietimo programa gali būti pripažįstama kaip formaliojo švietimo programos (išskyrus studijų programas) dalis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka arba kaip studijų programos dalis – aukštosios mokyklos nustatyta tvarka.

Neformaliojo vaikų švietimo teikėjai:

- neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos (muzikos, meno, sporto mokyklos, laisvalaikio centrai, vaikų klubai ir pan.);
- sporto centrai;
- kultūros įstaigos;
- nevyriausybinės organizacijos;
- kiti fiziniai ir juridiniai asmenys.

Lietuvoje veikia 292 Neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos. Tarp jų 106 meno krypties mokyklos, tai yra 44 % visų

neformaliojo ugdymo įstaigų. Muzikos kryptis sudaro 14 % neformalaus vaikų švietimo bendrojo lavinimo mokyklose (Birietienė, 2014). Neformaliojo vaikų švietimo įstaigos gali būti įsteigtos savivaldybių, gali būti nevalstybinės ir valstybinės. Taip pat gali būti skirstomos pagal teisinę formą, tai yra gali būti biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos, asociacijos ir UAB.

Galima išskirti šias pagrindines neformalaus ugdymo kryptis:

1. meninė (muzikos, dailės, choreografijos ir kt.);
2. mokslinė – pažintinė (techninė, ekonominė, technologinė, saugaus eismo ir kt.);
3. sportinė (pasirinktos sporto šakos, turistinė ir kt.);
4. sociokultūrinė (etninė, socialinė, pilietinė, kraštotybinė ir kt.).

Kvieskienė (2000) išskiria dar ir penktąją neformaliojo ugdymo kryptį – hobi. Šiai kryptčiai autorė priskiria ypatingų pomėgių tenkinimą, mėgstamus užsiėmimus, kuriems yra skiriamas laisvalaikis.

1.3. Neformaliojo muzikinio ugdymo ypatybės

Lietuvoje neformalus muzikinis ugdymas prasideda jau vaikų darželiuose. Bendrojoje priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programoje (2002) teigiama, kad ugdyme vyrauja muzikinių veiklų įvairovė. Tai – dainavimas, grojimas, muzikos klausymas, judėjimas pagal muziką, kūryba ir improvizavimas, muzikos pažinimas, muzikiniai žaidimai. Vaikų darželiuose yra lavinamas kiekvienas vaikas, ir nesvarbu, kokio lygio yra kiekvieno vaiko muzikiniai gabumai ar koks yra tėvų požiūris į muziką. Muzikinės kultūros raidos sėkmę ikimokykliniame ugdyme lemia tai, kaip suaugęs bendraus su vaikais muzikinės veiklos metu. Kiekvieno muzikos pedagogo pareiga perteikti vaikams vieną didžiausių dvasinių vertybių – muziką. Pedagogas turi sugebėti su kiekvienu vaiku elgtis pagarbiai, turi jautriai reaguoti į jų vaikiškas problemas ir padėti jas išspręsti, jis turi būti atidus, humaniškas, demokratiškas vaikams.

Vis daugiau galime aptikti ir privataus profilio neformalaus ankstyvojo muzikinio ugdymo įstaigų. Viena iš jų yra mums gerai žinoma – tai Yamahos muzikos mokykla. Joje į siūlomas ugdymo programas vaikai yra skirstomi pagal amžiaus grupes (Lietuvos Yamaha muzikos mokyklų tinklas, 2012):

- „Robis“ – kūdikiams nuo 4 mėnesių amžiaus;
- „Mažyliai ir muzika“ – 18 mėnesių – 4 metų amžiaus vaikams;
- „Muzikos šalis“ – 4 – 6 metų amžiaus vaikams.

Dar viena ikimokyklinio muzikinio ugdymo mokyklėlė – Kindermusik. Čia ugdomi vaikai nuo gimimo iki 7-erių metų. Joje yra ugdoma vaiko kalba, motorika, socialinė ir emocinė branda, pasaulio pažinimas ir muzikalumas. Ši Kindermusik International tarptautinė vaikų ankstyvojo ugdymo kompanija ugdo vaikus ir kuria programas jau 30 metų. Muzikinė programa yra sukurta remiantis Orfo, Suzuki, Kodajio, Montesori ir kitais visame pasaulyje garsiais mokytojais ir jų sistemomis. Kindermusik International parengė mokymo programas, kurios suskirstytos pagal programas ir amžiaus grupes. Ši mokyklėlė jau yra net 66 pasaulio šalyse, o Lietuva yra 67-oji. Visame pasaulyje jau dirba 5000 Kindermusik pedagogų. Šioje mokykloje yra pabrėžiama, jog vaikas čia pats svarbiausias, todėl siekiama visapusiškos vaiko raidos. Svarbiausia yra pats ugdymo procesas, o ne jo rezultatas, todėl pamokėlės turi būti labai įdomios, smagios vaikams.

Šiaulių mieste taip pat vis labiau populiarėja ikimokyklinio muzikinio ugdymo mokyklėlės. Tai meninio ugdymo studija „Mikitukas“, „Bumcės klubas“, „En - den - du“ ir kt. „Mikituką“ gali lankyti vaikai nuo 3 iki 6 metų. Tai meninio ugdymo studija. Šioje neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigoje vaikai muzikuoja, šoka, piešia, vaidina, seka pasakas. Bumcės klubą lanko vaikai nuo 4 iki 7 metų. Ten jie ir žaidžia, ir piešia, dainuoja, stovyklauja, keliauja bei kuria TV laidą „Bumcės klubas“.

Taip pat neformalaus muzikinio ugdymo veikla Lietuvoje yra vykdoma muzikos mokyklose. „Muzikos mokykla – specializuota įstaiga, vykdanči muzikinio ugdymo programas ir užtikrinanti ugdymo kokybę, galimybę įgyti kompetenciją“ (Muzikos mokyklų programiniai reikalavimai, 2015). Tai pati populiariausia ir prieinamiausia muzikinio ugdymo forma, kurioje gausu įvairių veiklų, be to, čia savo kelią pradeda garsūs muzikantai, kurie būtent muzikos mokyklose atranda talentą.

Visose Lietuvos muzikos mokyklose yra bendrieji programiniai reikalavimai. Muzikos mokykloje yra mokoma meninę raišką užtikrinančių dalykų – **muzikos instrumento** arba **dainavimo**:

- 1 – 3 ugdymo metais yra padedama susipažįstama su instrumento (dainavimo) technika, meninės išraiškos priemonėmis.
- 4 – 7 mokymo metais yra siekiama lavinti grojimo instrumentu techniką, taip pat yra plėtojamos muzikinės saviraiškos galimybės.

Visi muzikos mokyklų pedagogai rengia atskiras muzikos dalykų ir instrumentų bendrąsias arba individualias programas. Rengiant kiekvieno moksleivio programą (repertuarą) šios programos yra konkretizuojamos, taip pat jie gali rengti ir teminius muzikos dalyko planus.

Taip pat mokiniai turi pasirinkti **antrąjį muzikos instrumentą**. Šio dalyko tikslas – plėtoti muzikos suvokimą, muzikinį komunikabilumą, muzikavimo įgūdžius. Moksleiviai gali rinktis bet kurį iš muzikos mokyklos siūlomų muzikos instrumentų, bet rekomenduojama pasirinkti fortepijoną.

Muzikos rašto ir kultūros pažinimas. Dalyko tikslas – lavinti muzikinę klausą integruojant solfedžio, muzikos kūrinį klausymosi ir muzikos istorijos elementus. Solfedžio ir muzikos istorijos yra mokoma 4 metus. **Solfedžio** dalyko tikslas – plėtoti bendruosius muzikinius gebėjimus: ritmo, dermės, intonavimo pojūtį, klausą, muzikinę atmintį. Mokant **muzikos istorijos** dalyko siekiama supažindinti mokinius su muzikinės kultūros ištakomis ir raida, stilistinėmis ypatybėmis, žanrais, muzikos ir kitų menų sąveika, kultūros epochomis.

Kryptingas muzikinis ugdymas mokomuosiuose kolektyvuose. Tikslas – plėtoti ansamblinio ir kolektyvinio muzikavimo, sceninės kultūros, meno interpretacijos ir meninės saviraiškos įgūdžius, siekti demokratiškumo, tarpkultūrinio pažinimo, bendravimo kompetencijos (Muzikos mokyklų programiniai reikalavimai, 2015).

Muzikos mokyklos yra labai panašios į bendrojo lavinimo mokyklas, tai yra į formaliojo ugdymo įstaigas, nes abiejose yra dirbama pagal patvirtintas programas, mokiniai yra vertinami, pažymiai yra rašomi į pažymių knygeles, o baigus mokyklas yra išduodami baigimo pažymėjimai. Mokymo(si) trukmė skiriasi, nes muzikos mokyklose ji trunka nuo 5 iki 7 metų, o bendrojo lavinimo mokykloje kur kas ilgiau, 12 metų. Taip pat muzikos mokykla turi labai aiškiai suformuluotus tikslus ir uždavinius, siekius ir rezultatus. Jei mokinys nori savo muzikinius gebėjimus lavinti toliau, jis gali dainuoti muzikos mokyklos chore, groti mokyklos ansambliuose ar orkestruose.

Dažniausiai muzikos mokyklų pedagogai yra suinteresuoti paruošti mokinius tolimesniam tos srities studijavimui. Muzikos mokyklų veikla tarsi orientuota į muzikinių gabumų ugdymą siekiant, kad mokiniai studijuotų konservatorijose, akademijose, universitetuose ir taptų atlikėjais profesionalais. Tokių galimybių mokiniai neturi bendrojo lavinimo mokyklose, kuriose vyrauja akademinė veikla, labai stipriai orientuota į pažintinių mokinio gebėjimų vystymą.

Tačiau bendrojo lavinimo mokyklose taip pat vyksta neformalusis švietimas. Dažniausiai mokyklose organizuojami įvairūs būreliai, klubai, studijos. Būreliai yra laisvai pasirenkami, mokiniai patys nusprendžia, kiek laiko juos lankyti. Bendrojo lavinimo mokyklose išėjimas iš būrelio yra visiškai paprastas, jiems nereikia rašyti jokie prašymo. Tuo tarpu meno ar sporto mokyklose mokiniai, norintys mokytis šiose įstaigose, turi laikyti stojamuosius egzaminus, o nebenorintys lankyti užsiėmimų turi atnešti pažymą, kurios pateisintų jų atsisakymą. Tai truputį varžo mokinių pasirinkimą, todėl daugelis mokinių mieliau renkasi lankyti būrelius mokyklose. Bendrojo lavinimo mokyklose būreliai yra skirti trumpalaikiams planams įgyvendinti, nes mokytojai

niekada nėra tikri, jog mokiniai lankys užsiėmimus visą laiką ir vykdys tai, kas sumanyta. Neformalusis ugdymas yra orientuotas į individualius mokinio poreikius, nes nuo jų patenkinimo priklauso, ar mokiniai lankys būrelius.

Dažnai neformaliojo ugdymo mokytojai aukoja savo asmeninį laiką (taip nutinka prieš konkursus ar svarbius koncertus) ir dažniausiai už tai negauna jokio atlygio. Galima teigti, kad neformaliojo ugdymo pedagogai skiria daugiau laiko ugdytiniams, nes jie yra suinteresuoti, kad jų mokiniai pasiektų geresnių rezultatų. Žmonės pastebi, kad vienos ar kitos įstaigos ugdytinių rezultatai gana neblogi, ir taip kyla neformalios švietimo įstaigos vardas, tad galima pritraukti daugiau mokinių. Todėl galima sakyti, kad bendrojo lavinimo mokyklose disciplinų pedagogai rečiau naudoja savo asmeninį laiką negu neformaliojo ugdymo pedagogai.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvoje neformalus muzikinis ugdymas prasideda jau ankstyvoje vaikystėje, tai yra darželiuose ar privačiose ikimokyklinėse studijose. Visi vaikai yra lavinami vienodai, nepriklausomai nuo vaiko gabumų ar tėvų požiūrio. Neformalaus muzikinio ugdymo specifiką daugiausia lemia tėvų poreikiai, ypač ikimokykliniame ugdyme. Didėjant visuomenės suvokimui dėl muzikinio ugdymo naudingumo steigiami vis daugiau privačių meninio – muzikinio ugdymo mokyklėlių, darželių, studijų, kurios yra puiki alternatyva tėvams, siekiantiems palankios, jaukios ugdymo aplinkos, auklėjimo, ugdymo metodų ir kokybiško vaikų užimtumo. Tačiau norime pastebėti, kad ši sritis yra labai mažai tirta, o analizuojant mokslinę literatūrą pastebėta, kad trūksta tyrimų, kurie įrodytų mokyklėlių efektyvumą ir naudingumą. Todėl galima teigti, kad tarp vaikų vis dėlto populiariausia yra muzikos mokykla. Ji yra lengvai prieinama ir turinti gausybę veiklų, kurios padeda tenkinti vaikų ir jų tėvų poreikius.

1.4. Neformalusis muzikinis ugdymas kaip viena laisvalaikio leidimo formų

Sparčiai keičiasi gyvenimo tempas. Taip pat akivaizdūs ir mokslo, kultūros, ekonomikos pokyčiai, technologijų naujovės, kurios mus sparčiai stumia į priekį ir reikalauja domėtis inovacijomis, neatsilikti nuo jų ne tik visuomeniniame gyvenime, bet ir poilsio bei laisvalaikio srityse. Žmonijos ateitis siejama su jaunąja karta, todėl labai svarbu ją tinkamai paruošti ateičiai, kad ši karta mokėtų turiningai ir sumaniai planuoti savo laisvalaikį. S. Dapkienė (2002) teigia, kad laisvalaikis turi būti praleidžiamas pagal kiekvieno žmogaus norus, pomėgius, laisvalaikio metu jis gali pamiršti kasdienes rūpesčius, mokslus, darbus, taip pat atsikratyti blogos nuotaikos. Tačiau ne visi mokiniai savo laisvalaikį panaudoja pozityviems planams įgyvendinti.

Pozityvus laisvalaikis padeda mokiniui praktiškai taikyti pamokose įgytas žinias, kaupti bendravimo kultūrą, sudaro sąlygas kūrybinėms galioms. Žmogaus sielai ir dvasiniams poreikiams ypatingai turi būti artimas kultūrinis gyvenimas, nes kultūringas žmogus visada domėsis, gerbs, saugos, puoselės savo tautą, taip pat domėsis savo tautos palikimu, bus naudingas visuomenei.

Pozityvus laisvalaikis taip pat labai svarbus vaiko saviraiškai, kad galėtų atsiskleisti talentai, individualybė. Laisvalaikio veikla turi teikti kuo daugiau naudos vaiko socialiai vertingos asmenybės ugdymui. Vaikas turi mokytis išsakyti savo požiūrį, problemas, poreikius, žinoti vertybes. Tačiau vaikui būtina tinkamai pasirinkti laisvalaikio veiklą. Neorganizuotas laisvalaikis gali daryti neigiamą įtaką mokiniams, ypač tais atvejais, kai mokiniai patys renkasi laisvalaikio praleidimo formas. Labai dažnai atsižvelgdami į bendraamžių nuomonę, kuri ne visuomet daro teigiamą įtaką, vaikai netinkamai leidžia savo laisvalaikį. Anot Antano Paplausko - Ramūno (1996), „Laisvalaikis, kuris tarnauja blogiui, yra blogas; laisvalaikis, kuris ugdo neigiamą charakterį, yra ydingas; laisvalaikis, kuris formuoja nedorą sąžinę, yra nusikalstamas“ (37, 99 p.). Todėl laisvalaikį galime skirstyti į organizuotą ir neorganizuotą, aktyvų ir pasyvų, individualų ir kolektyvinį, pozityvų ir negatyvų. Svarbiausia siekti, kad laisvalaikis tarnautų gėriui. Kaip rašo V. Ozolaitė, „Vaiką į meno pasaulį veda mokytojas: skaitomi ir nagrinėjami grožinės literatūros kūriniai, aptariami dailininkų darbai, kiti dailės kūriniai, lankomi muziejai ir teatrai, stebimas supančio pasaulio grožis, moksleiviai skatinami kurti, o ne griauti. Dalyvavimas šioje veikloje verčia auklėtinį susimąstyti, kas gyvenime gražu ir teisinga, ir kas atmestina, nepriimtina, moko mylėti artimą“ (Ozolaitė, 2006, p.53).

Neformalusis ugdymas – tai viena laisvalaikio leidimo formų. Mokslinėje literatūroje yra akcentuojama, jog neformalusis ugdymas yra labai reikšmingas vaiko laisvalaikiui. Anot G. Kvieskienės (2003), yra trys laisvalaikio organizavimo lygiai:

Šeimoje organizuojamas laisvalaikis. Laisvalaikio praleidimo formos priklauso nuo daugelio dalykų. Nuo šeimos tradicijų, ekonominės situacijos, šeimos sudėties, sveikatos būklės, gyvenamosios vietos, nuo tėvų ir jų vaikų amžiaus. Deja, ne visose šeimose vaikų laisvalaikis yra organizuojamas tikslingai. Ypač tai sunku padaryti rizikos grupės paaugliams. Dažniausiai tokiaame amžiaus tarpsnyje jų laisvalaikio praleidimą sunku kontroliuoti. Jie renkasi patys ir nenori klausyti kitų nuomonės. Jų pasirinkimui didelę įtaką turi jau įgyta patirtis ir kaip tą veiklą vertina draugai, artimieji, tėvai. Bendrojo lavinimo mokyklose gausu įdomių būrelių, kurie gali padėti vaikams patiems susiplauoti ir organizuoti savo laisvalaikį, jeigu jų šeimoje laisvalaikis nėra planuojamas ir organizuojamas.

Mokykloje organizuojamas laisvalaikis. Vaikų privaloma pareiga mokykloje yra mokytis. Šeima turi didelės įtakos formuojant vaiko požiūrį į mokyklą. Daugelis vaikų, kuriems nelabai sekasi mokslai, jaučiasi nesmagiai prieš šeimą, draugus, mokytojus, o taip jausdamiesi jie savo poreikius bando išreikšti maištaudami. Jie ima bendrauti su kitais rizikos grupės vaikais, taip ieškodami būdų patenkinti savo poreikį būti reikšmingu, gerbiamu. Taigi, dėl šios priežasties popamokinis užimtumas tampa labai svarbi alternatyva mokymuisi. Vaikams, kuriems nesiseka moksluose, svarbu save realizuoti kitoje veikloje – muzikos, sporto būreliuose ar kt. Šitaip jie gali atskleisti savo gebėjimus. Popamokine veikla jis išreiškia save, patenkina savo pripažinimo, reikšmingumo poreikius, o tai padeda jam išmokti gerbti save ir aplinkinius. Vaikai turi suprasti, kad, jei nori būti pripažintas visuomenės, tai turi užsiimti teigiama veikla.

Įvairios valstybinių ir nevalstybinių institucijų organizuojamas laisvalaikis. Šiose institucijose yra teikiama pagalba tėvams. Tai tokia pagalba, kuria yra siekiama organizuoti laisvalaikį taip, kad jis būtų įdomus ir turiningas, taip pat siekiama, kad vaikai kuo mažiau savo laisvo laiko praleistų gatvėse ar žaisdami su kompiuteriu. Tinkamai suorganizuotas laisvalaikis turi vaikams padėti atskleisti savo talentus ir juos tobulinti.

Tinkamas laisvalaikis toks, kurio metu vaikas gilinasi į kurios nors srities (meno, technikos, mokslo) dalykus. Turiningas laisvalaikis – tai laisvalaikis, kai sportuojama, keliaujama, lankomos įvairios parodos, spektakliai, skaitomos knygos ir t. t. Nesudarant tinkamų sąlygų mokinių laisvalaikio leidimui, tai yra papildomajam ugdymui, organizuotam ir savarankiškam laisvalaikiui, anot N. Grinevičienės (1996, p. 204), atsiranda tam tikri asmenybės sutrikimai. Vaikai pasirenka kitą erdvę – gatvę ir, nesant papildomojo ugdymo ir organizuoto laisvalaikio teikiamų įgūdžių, žinių ir mokėjimų, pasiduoda gatvės poveikiui. Čia gali jaustis laisvi ir savarankiški. Bet laikui bėgant keičiasi laisvalaikio leidimas, atsiranda nauji užsiėmimai, taip pat susiformuoja ir tam tikros laisvalaikio leidimo tradicijos. Laisvalaikio užsiėmimai atskleidžia tam tikras vaikų ir jų tėvų dorines vertybes.

Vaikų laisvalaikį dažniausiai organizuoja jų tėvai ar mokytojai, tačiau laikui bėgant patys vaikai imasi iniciatyvos organizuoti savo laisvalaikį, nes tai gali bet kuris žmogus, atsižvelgdamas į savo poreikius bei galimybes. Jei vaikas bus pratinamas nuo mažens, tai tikėtina, kad būdamas paauglys jis sugebės pats pasirinkti tinkamą pozityvią laisvalaikio veiklą. Taip sumažėja tikimybė, kad vaiko laisvalaikis bus neorganizuojamas ar organizuojamas netinkamai. Taip pat prie kultūrinio pasaulio nuo mažens pratinamas vaikas labiau suvoks estetinio požiūrio reikalingumo svarbą bei meno poveikį gyvenime. Tad laisvalaikis tenkins pozityvius tikslus tik tuomet, kai jis bus tinkamai suorganizuotas.

Mokytojai sudominti ir pritraukti mokinius gali tik pasiūlydami vaikų amžių bei poreikius atitinkančius laisvalaikio praleidimo būdus. Mokykloje turėtų būti aktyviai skleidžiamos kultūrinės vertybės. Turėtų būti kviečiami profesionalūs dramos teatrai, įvairūs ansambliai (folkloro, estrados ir kt.), turėtų būti daugiau organizuojama ekskursijų, išvykų, turistinių žygių ir pan. Mokykloje su mokiniais turėtų būti kalbama „apie racionalaus laiko panaudojimo, naudingos veiklos pasirinkimo asmeninę ir visuomeninę reikšmę, priminti draugų, vyresniųjų žmonių pasiektus rezultatus, supažindinti su paprasčiausiais darbo organizavimo elementais, aiškinti, kad žmogaus prigimtis yra turtinga, bet joje vystosi tik ta dalis, kuri stimuliuojama, o kitos – lieka prigimtyje, ir praktiškai stengtis, kad moksleiviai aktyviai imtųsi tvarkyti savo laiką, susidomėtų saviuokla“ (Dapkienė, 1998, p. 13).

I. Leliūgienė (2003) pabrėžia vaikų ir paauglių kultūrinio laisvalaikio naudingumą. Ji teigia, kad kultūrinio laisvalaikio metu yra plečiamas jų akiratis, taip pat didėja draugų ratas, yra stiprinami santykiai su šeima bei pasitikėjimas ja, be to, yra kurstomi troškimai įgyvendinti kūrybinius sumanymus. O, anot A. Kličiaus (1999), kultūra ir laisvalaikis – labai susijusios sąvokos. Šiuos du dalykus sieja tai, kad laisvalaikio metu mes užsiimam kultūrine, kūrybine ar kokia kita veikla, o tai padeda mums atgauti fizines bei dvasines jėgas ir netgi jas toliau tobulinti ir gausinti.

Apibendrinant galima teigti, kad iš visų ugdymo formų geriausiai gali padėti organizuoti mokinių laisvalaikį neformalusis ugdymas. Jis turi būti tinkamai organizuojamas, kad vaikams būtų įdomus, turiningas, kad lavintų jų gebėjimus bei patenkintų poreikius. Akivaizdu, kad laisvalaikis, kurio praleidimui yra skiriama mažai dėmesio, didina riziką, kad mokiniams savo laisvalaikiu reikės rūpintis patiems, o taip vis daugiau bus klimpstama į kompiuterinių technologijų aplinką.

2. NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO BŪKLĖ ŠIAULIŲ MIESTE

2.1. Neformaliojo muzikinio ugdymo sistema Šiaulių savivaldybėje (dokumentų analizės duomenys)

Šiauliuose yra susiformavusi vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo sistema. Popamokinė veikla yra pagrindinė organizuoto laisvalaikio forma, todėl būtina efektyviai ir kokybiškai išnaudoti visas jos teigiamo poveikio galimybes. Kad popamokinė veikla būtų efektyvi ir veiksminga Šiaulių mieste, turėtų būti pakankamai lanksti ir atitikti tiek vaikų, tiek ir jų tėvų poreikius. Popamokinė veikla turi stiprinti vaiko pasitikėjimą savimi, puoselėti savarankiškumą, kokybiškai planuoti jo laisvalaikį, taip apsaugant nuo neigiamos aplinkos įtakos.

Neformaliojo muzikinio ugdymo paslaugas Šiaulių mieste teikia bendrojo lavinimo mokyklos, papildomojo ugdymo bei kultūros įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, privačios studijos. Savivaldybės įstaigose vykdomą papildomąjį muzikinį ugdymą koordinuoja ir prižiūri Švietimo skyrius.

Remiantis 2003 metų spalio 1 d. Švietimo skyriaus ir 2004 m. sausio 1 d. pateiktais duomenimis papildomojo ugdymo užsiėmimus vaikams organizuoja

1. 37 bendrojo lavinimo mokyklos:
 - 5 pradinės mokyklos;
 - 1 pagrindinių mokyklų;
 - 14 progimnazijų;
 - 2 vidurinės mokyklos;
 - 9 gimnazijos.
 - 6 specialiosios mokyklos
2. 15 papildomojo ugdymo įstaigų:
 - 4 neformalaus vaikų švietimo įstaigos;
 - 3 muzikos mokyklos;
 - 1 dailės mokykla;
 - 7 sporto mokyklos.

Už neformalųjį vaikų švietimo organizavimą Šiaulių miesto savivaldybėje yra atsakingas Šiaulių miesto savivaldybės administracijos švietimo skyrius bei kūno kultūros ir sporto skyrius.

Taip pat švietimo skyriuje įsteigtas veiklos analizės ir neformaliojo ugdymo poskyris, kuriame yra priskirtas vienas specialistas, kuriojantis neformalųjį švietimą. 2013 metų pabaigoje savivaldybėje buvo sudaryta ir darbo grupė neformaliojo švietimo finansavimo tobulinimo klausimams spręsti, ši programa veikia ir iki šiol.

Vaikų, dalyvaujančių ir norinčių dalyvauti neformaliojo švietimo programose, skaičiaus ir poreikio ugdytis pasiskirstymo tyrimas Šiaulių miesto savivaldybėje atliekamas kiekvienais metais. Nagrinėdami Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyriaus audito duomenis matome, kad 2012 m. vasario 1 d. buvo atlikta Šiaulių miesto savivaldybės įstaigų, vykdančių neformaliojo vaikų švietimo programas, ir jose ugdomų vaikų skaičiaus analizė.

1 lentelė

2012m. Šiaulių miesto švietimo įstaigose ugdymas pagal programas

	Vaikų skaičius
Iš viso Šiaulių miesto neformaliojo švietimo įstaigose pagal įvairias programas buvo ugdomi	6833
iš jų:	
Lankė 1 programą	6055
Lankė 2 programas	706
Lankė 3 programas	67
Lankė 4 programas	5

Šioje lentelėje pateikti duomenys rodo, kad 2012 m. Šiaulių mieste daugiausia vaikų (88,6 %) renkasi tik vieną neformalaus ugdymo programą, mažiausiai - 4 programas (0,07%).

Taip pat buvo nagrinėjama, kiek vaikų buvo neformalaus švietimo sąrašuose.

2012m. įrašytų į neformaliojo vaikų švietimo programos sąrašus vaikų skaičius

	Vaikų skaičius
Iš viso įrašytų į Šiaulių miesto neformaliojo švietimo programų sąrašus vaikų skaičius	7688
iš jų:	
Iš Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų	5778
Iš kitų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų	239
Ikimokyklinio amžiaus ir priešmokyklinio ugdymo grupės vaikai	503
Jau baigę mokyklą asmenys	313

Analizuodami šiuos duomenis matome, kad daugiausia, tai yra 85 proc., vaikų, įrašytų į sąrašus, buvo iš Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų, o tik 5 proc. – jau baigę mokyklą asmenys. Taip pat šie tyrimo rezultatai atskleidė, kad neformaliojo vaikų švietimo mokyklą lanko 38 proc. visų bendrojo ugdymo mokyklų 1-12 kl. mokinių.

Buvo analizuojama, kiek mokinių dalyvavo neformaliojo vaikų švietimo mokyklų sudarytose programose, kurios skirtos gabiems vaikams. Tyrime dalyvavo 3493 (45 proc.) gabių vaikų. Taip pat buvo norima atskleisti, kiek vaikų dalyvavo programose, kurios skirtos bendriesiems asmenybės įgūdžiams ugdyti. Dalyvavo – 4167 (54 proc.) ugdytiniai bei neįgaliesiems skirtose programose dalyvavo 28 ugdytiniai (Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyriaus 2011 – 2013 metų audito duomenys apie neformalųjį vaikų švietimo organizavimą Šiaulių miesto savivaldybėje, 2014).

Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyriaus 2011 – 2013 metų audito ataskaitoje buvo analizuojamas ir neformaliojo vaikų švietimo lankomumas. Šiuo tyrimu buvo siekiama išaiškinti, į kiek užsiėmimų (nuo visų jam priklausančių pagal programą užsiėmimų) per vieną savaitę ateina vaikas. Tyrime buvo stebima kiekviena pasirinktos vienos savaitės diena ir fiksuojamas vaiko atėjimas į jam skirtą užsiėmimą. Išanalizavus duomenis pastebėta, kad vidutinis užsiėmimų lankymo procentas Šiaulių miesto savivaldybėje siekia beveik 80 proc. Taip pat pastebėta, kad mažiausias užsiėmimų lankomumo procentas yra tų vaikų, kurie lanko dvi formalųjį švietimą papildančio ugdymo programas (pvz. muzikos ir sporto).

Pagal šiuos duomenis yra matoma, kad vaikai dažniausiai pasirenka vieną Šiaulių miesto švietimo įstaigose siūlytą programą, aktyviausiai dalyvauja neformaliame ugdyme bendrojo ugdymo mokyklos ugdytiniai, į neformalųjį ugdymą įtraukiami gabieji bei neįgalūs vaikai. Taip pat neformalusis ugdymas skirtas bendriesiems asmenybės įgūdžiams ugdyti. Ugdytiniai geriau lanko vieną pasirinktą neformaliojo ugdymo programą, nes dviejų programų savaitinių valandų skaičius, kartu sudėjus, dažnai siekia net 20 valandų per savaitę.

Šiaulių miesto savivaldybė mano, kad neformaliojo vaikų švietimo įstaigų tinklas nėra pakankamas, ir netenkina gavėjų poreikių, todėl šiuo metu vyksta šios sistemos tobulinimas, tai yra vyksta neformaliojo švietimo finansavimo modelio tobulinimo savivaldybėje darbo grupės posėdžiai. Juose aiškinamasi, kokių neformaliojo švietimo veiklų nesiūlo ir nevykdo savivaldybės įsteigtos įstaigos, bet galėtų vykdyti, arba vykdo privatūs teikėjai ir nevyriausybinės organizacijos. Planuojama numatyti daugiau papildomų lėšų iš savivaldybės biudžeto nevyriausybinių organizacijų ir privačių teikėjų neformaliojo ugdymo programoms įgyvendinti. Jeigu išsprendžiamos šios problemos, tai suteiktų galimybę Šiaulių miesto mokiniams dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose pagal šiuo metu dar nepatenkintą technologinės krypties, socialinių įgūdžių ir pan. užsiėmimų poreikius. Taip pat išsprendus šias problemas, manoma, kad padidėtų neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių skaičius. Be to, Šiaulių miesto savivaldybėje yra skatinamas neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas. Stengiamasi didinti mokinio krepšelio lėšas, kurios skiriamos neformaliai vaikų švietimui. Vis daugiau atsiranda galimybių vaikų saviraiškai po pamokų. Taip pat audito ataskaitoje teigiama, kad gerėja neformaliojo vaikų švietimo programų kokybė bei pradėtas įgyvendinti savivaldybės įstaigų finansavimo modelis - „pinigai paskui vaiką“. Siekiant pagerinti neformalaus ugdymo pasirenkamumą, kiekvienais metais savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu nustatomas maksimalus skaičius asmenų, ugdomų pagal neformaliojo švietimo programas. 2015 metais Šiauliuose bus įdiegta elektroninė neformaliojo švietimo ir mokamų paslaugų apskaita įstaigose, vykdančiose neformalųjį švietimą. Tai įgyvendinti padės elektroninis mokinio pažymėjimas.

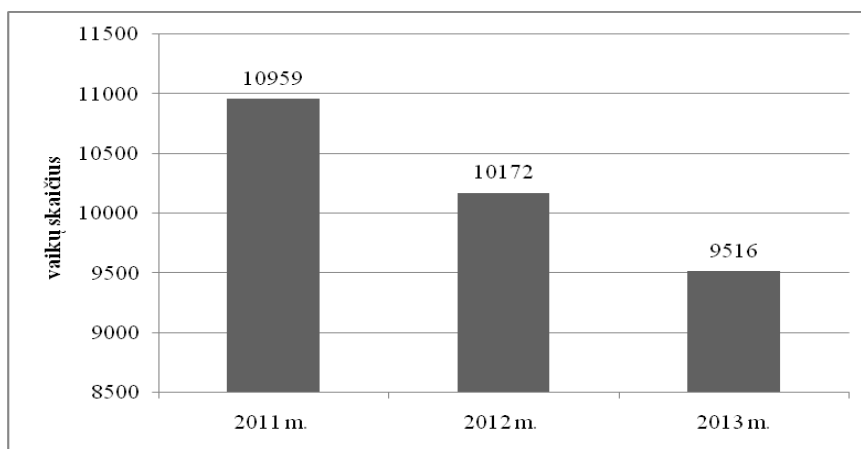
Taip pat yra taikomos priemonės, skatinančios gavėjų iš socialinės atskirties grupių dalyvavimą. Šioje tvarkoje 100 procentų už teikiamas neformaliojo švietimo paslaugas mažinamas atlyginimas ugdytiniais iš šeimų, gaunančių socialinę pašalpa. O įstaigoms už vaikus, kuriems taikoma minėta lengvata, tėvų atlyginimą už neformalųjį švietimą sumoka savivaldybė.

Buvo analizuojami valstybės kontrolės 5-ojo audito departamento duomenys dėl neformaliojo vaikų švietimo organizavimo. Juos parengė Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyrius (2014). Buvo audituojamas 2011–2013 m. laikotarpis.

AIKOS duomenimis, Lietuvoje 2013 m. veikė 292 neformaliojo vaikų švietimo įstaigos: 237 įsteigtos savivaldybių, 54 – nevalstybinės ir 1 – valstybinė. Neformalusis vaikų švietimas buvo organizuojamas ir 1242 bendrojo ugdymo mokyklose. Mokinių edukacija vasaromis yra neformaliojo vaikų švietimo dalis. Audito metu ši veikla nebuvo nagrinėjama, nes ji finansuojama ir organizuojama kitaip – nėra numatyto nuolatinio finansavimo (organizuojama vykdant projektinį finansavimą), vykdoma tik vasaromis ir pan.

Savivaldybės, audito metu pateikdamos duomenis apie visą neformaliajame mokinių švietime dalyvavusių gavėjų skaičių, taip pat pabrėžė, kad skaičiai yra netikslūs (didesni už bendrą miesto / rajono mokinių skaičių), nes dalis mokinių lanko po kelis būrelius arba kelias neformaliojo vaikų švietimo įstaigas. Taigi, Švietimo ir mokslo ministerijos informacija, gauta iš savivaldybių įsteigtų neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklų, kad apie 27 proc. mokinių iki 19 m. dalyvauja neformaliojo švietimo veikloje, yra netiksli ir palyginti optimistinė. Taip pat kaip ir Šiauliuose 2012 m. vasario 1 d. miesto savivaldybė atliko įstaigų, vykdančių neformaliojo vaikų švietimo programas, ir jose ugdomų mokinių skaičiaus analizę. Šiaulių miesto švietimo įstaigose neformaliojo vaikų švietimo programų sąrašuose buvo 7 688 vaikai, o atliktos analizės rezultatai parodė, kad realiai buvo ugdomi 6 833 unikalūs vaikai (nesvarbu, po kiek programų jie lanko). Iš jų: 6 055 vaikai (89 proc.) lankė vieną programą, 706 vaikai (10 proc.) buvo pasirinkę po 2 programas; 67 vaikai buvo pasirinkę po 3 programas; 5 – po keturias. Šią problemą bus bandoma spręsti įvedus elektroninį mokinio pažymėjimą (Valstybinio audito ataskaita „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ 2015).

Atliekant dokumentų analizę buvo pastebėta, kad Valstybinio audito ataskaitos „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ (2015) duomenys nesutampa su Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyriaus pateiktais duomenimis. Čia yra nurodytas skirtingas Šiaulių mieste neformaliajame vaikų švietime dalyvavusių gavėjų skaičius. Tačiau galime daryti prielaidą, kad galbūt valstybinio audito ataskaitoje yra minimas skaičius vaikų, gyvenančių tik Šiaulių mieste, o ne jo rajone, o Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyriaus pateiktuose duomenyse teigiama, kad informacija apie vaikus, lankančius Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, tačiau apie gyvenančius kaimo vietovėse informacija yra nerenkama, todėl nurodytas bendras vaikų skaičius. Dar galima tokią prielaidą, kad dalis mokinių lanko po kelis būrelius arba kelias neformaliojo vaikų švietimo įstaigas, kaip ir buvo minėta anksčiau ir yra minima valstybės audito ataskaitoje (2015). Elektroninis mokinio pažymėjimas – puiki priemonė išspręsti šią problemą.

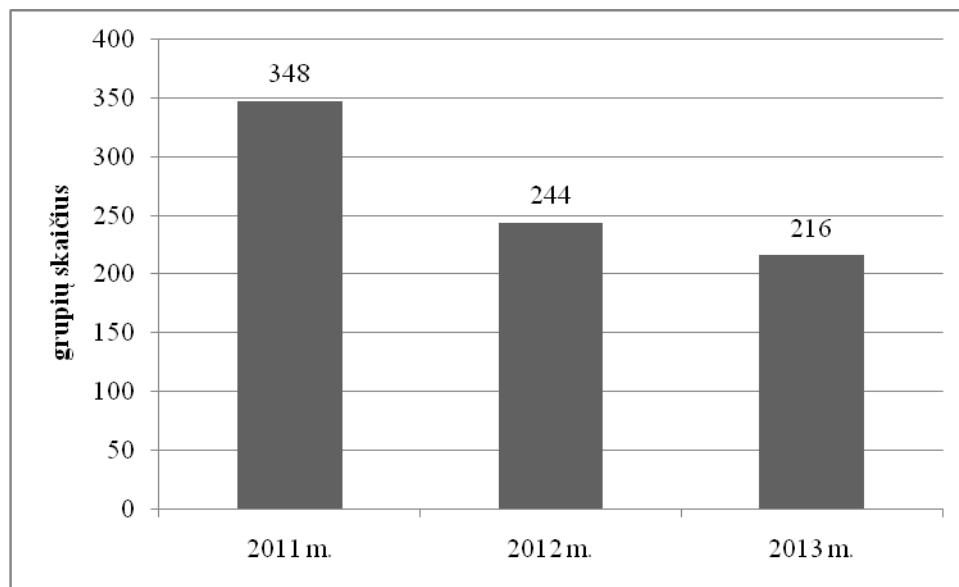

1 pav. Neformaliajame vaikų švietime dalyvavusių gavėjų skaičius

Valstybės audito ataskaitoje „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ (2015) teigiama, kad didžiausia mokinių dalis neformaliojo mokinių švietimo įstaigas lankė Neringos (61 proc.), Palangos miesto (54 proc.), Šiaulių miesto (54 proc.) savivaldybėse, nors Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyriaus 2011 – 2013 metų duomenimis, mokinių, lankančių neformaliojo ugdymo įstaigas Šiaulių savivaldybėje, sumažėjo. 2011 m. neformaliajame vaikų švietime dalyvavo 10959 mokiniai, 2012 m. jų sumažėjo 7 proc., o 2013 m., lyginant su 2011 m. duomenimis, jų sumažėjo net 13,17 proc.. Tai galima daryti išvadą, kad kiekvienais metais mokinių, lankančių neformaliojo ugdymo įstaigas Šiaulių mieste, vis mažėja (žr. 1 pav.).

36-ose savivaldybėse neformaliojo švietimo mokyklas lankė mažesnė dalis mokinių nei vidutiniškai šalyje (t. y. mažiau kaip 26 proc.). Šie rezultatai tikrai nedžiugina.

Taip pat, kaip ir socialinės atskirties vaikai, lankantys neformaliojo ugdymo įstaigas. Dar 2011 m. socialinės atskirties vaikų, lankančių neformaliojo ugdymo įstaigas, buvo 348, 2012 m. sumažėjo 30 proc., o 2013 m. sumažėjo dar 8 proc. Taigi iš 348 socialinės atskirties vaikų liko 216, tai yra sumažėjo 38 proc. (žr. 2 pav.), tai yra daugiau nei trečdalis mokinių.

2 pav. Įtrauktų neformaliojo vaikų švietimo gavėjų iš socialinės atskirties grupių skaičius

2013 m. buvo atliktas neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo tyrimas. Nustatyta, kad pagrindinės nelankymo priežastys yra tai, kad užsiėmimai vyksta toli nuo gyvenamosios vietos arba nerandama tinkamo užsiėmimo. Valstybės audito ataskaitoje „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ (2015) teigiama, kad „neformaliojo švietimo prieinamumas padidėtų, jei būtų siūloma daugiau įvairesnių veiklų pagal mokinių / tėvų poreikius, sudaromos sąlygos į jas įsitraukti įvairiems teikėjams ir būtų užtikrinimas socialiai teisingas prieinamumas visiems mokiniams. Siekiant rezultatyvios neformaliojo švietimo plėtros svarbu, kad būtų sudarytos sąlygos, skatinančios šioje veikloje aktyviai dalyvauti ir kitus šio švietimo teikėjus (privačius teikėjus, vaikų ir jaunimo nevyriausybinės organizacijas ir kt.)“ (Valstybės audito ataskaita „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“, 2015).

Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjų skaičius: Šiaulių savivaldybės įsteigtų neformaliojo vaikų švietimo mokyklų skaičius per 2011 – 2013 metus nepasikeitė. Jos liko keturios.

2011 ir 2012 metais savivaldybės įsteigtų formalųjį švietimą papildančių ugdymo mokyklų buvo 13, bet 2013 metais sumažėjo iki 12.

Taip pat neformalus vaikų švietimas vyksta ir bendrojo ugdymo mokyklose (kurių programos finansuojamos iš 6 proc. MK). Jų skaičius kito: 2011 m. jų buvo 15, 2012 m. viena mažiau, o 2013 m. jų liko tik 11. Tai bendrojo lavinimo mokyklose vykstantys įvairūs meno, sporto, socialinių mokslų būreliai.

Analizuojant duomenis pastebėjome, kad šių neformaliojo švietimo įstaigų bėgant metams mažėja, o UAB, asociacijų ir kitų nevalstybinių įstaigų, atvirkščiai - daugėja. Šiaulių miesto

savivaldybės švietimo skyriaus 2011 – 2013 metų duomenimis, 2011 ir 2012 metais jų buvo 26, o 2013 metais jų suskaičiuota jau 30. Šiauliuose yra Lauros Remeikienės privati studija, taip pat UAB šeimos ir jaunimo laisvalaikio centras „Penklinė“ ir kt.

Šioje lentelėje pateikti duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) ir jose dalyvaujančių vaikų skaičių Šiaulių miesto savivaldybėje 2014 metais (žr. 3 lent.).

3 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) ir dalyvaujančių vaikų skaičius 2014 m.

	Neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) skaičius	Neformaliojo vaikų švietimo programose dalyvaujančių vaikų skaičius
Kitos savivaldybės įsteigtos institucijos (kultūros įstaigos, jaunimo centrai ir pan.)	10	335
Bendrojo ugdymo mokyklos (<i>kurių programos finansuojamos iš 6% MK</i>)	38	2236
Savivaldybės įsteigtos neformaliojo vaikų švietimo mokyklos, kurios vykdo neformaliojo ugdymo programas	31	1891

Daugiausiai neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių), kurios sudaro net 48 proc. visų neformaliojo švietimo programų, yra bendrojo ugdymo mokyklose (*kurių programos finansuojamos iš 6% MK*). Jose mokosi net 50 proc. neformaliajame vaikų švietime dalyvaujančių vaikų. Taip pat gana didelę dalį sudaro vaikai, lankantys savivaldybės įsteigtas neformaliojo vaikų švietimo mokyklas, kurios vykdo neformaliojo ugdymo programas, tai sudaro netgi 42 proc. visų lankančių neformaliojo švietimo įstaigas. O neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) skaičius savivaldybės įsteigtose neformaliojo vaikų švietimo mokyklose taip pat nemažas, tai sudaro 39 proc. Tai tik 9 proc. skiriasi nuo bendrojo ugdymo mokyklose vykstančių neformaliojo ugdymo programų. Na, o mažiausiai neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) sudaro kitos savivaldybės įsteigtos institucijos (kultūros įstaigos, jaunimo centrai ir pan.), tai tik 13 proc. Čia mokosi tik 8 proc. visų neformaliojo vaikų švietimo programose dalyvaujančių vaikų.

Šiaulių miesto savivaldybės švietimo skyrius (2014) pateikė duomenis ir apie **formalųjį švietimą papildantį muzikinį ugdymą** (toliau – FŠPU) Šiaulių miesto savivaldybėje. Šiaulių mieste muzikos krypties formalųjį ugdymą papildančios mokyklos yra keturios - Šiaulių 1-oji muzikos mokykla, Šiaulių Dainų muzikos mokykla, Šiaulių „Dagilėlio“ dainavimo mokykla ir Šiaulių „Juventos“ progimnazija.

Ankstyvojo muzikinio ugdymo programų trukmė yra nuo 1 iki 2 mokslo metų. Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad vienerių metų ankstyvojo muzikinio ugdymo programa yra labiau

populiari. Tai lyg pasiruošimas pradinio muzikinio ugdymo programai, todėl daugelis tėvų renkasi tik vienerių metų ankstyvojo muzikinio ugdymo programas. Dalyvavusių FŠPU ankstyvojoje programoje buvo 24 proc. mažiau, nei visų norinčių dalyvauti per 2 mokslo metus, tai yra iš visų norinčių dalyvauti dalyvavo tik 76 proc. mokinių (žr. 4 lent.). Taip pat pirmaisiais mokslo metais norinčių dalyvauti buvo 27 proc. daugiau nei antraisiais, o dalyvavusių pirmaisiais mokslo metais buvo 12 proc. daugiau nei antraisiais. Papildomo mokesčio dydis taip pat kito. Pirmaisiais ankstyvojo muzikinio ugdymo programos metais kaina buvo 28 Lt/mėn. (8,11 EUR), o antraisiais mokslo metais atpigo 4 Lt/mėn. Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad paklausa didesnė už pasiūlą (žr. 4 lent.).

4 lentelė

Informacija apie FŠPU ankstyvasias muzikinio ugdymo programas

Vykdomų FŠPU programų skaičius pagal veiklos kryptį	Vykdomų FŠPU programų trukmė (mokslo metais)	Norinčių dalyvauti FŠPU programose gavėjų skaičius	Dalyvavusių FŠPU programose gavėjų skaičius	Papildomo mokesčio dydis (Lt/mėn.)
Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa.	1	105	70	28
Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa.	1	60	55	24
Iš viso ankstyvojo muzikinio ugdymo programa.	-	165	125	-

Šiaulių mieste muzikos krypties formalųjį ugdymą papildančiose mokyklose taip pat yra vykdoma **pradinio muzikinio ugdymo programos**, kurios trunka nuo 3 iki 4 metų. Šių programų papildomo mokesčio dydis skiriasi. Taip pat skiriasi programos lankiusių vaikų skaičius nuo anksčiau aptartos ankstyvojo ugdymo programos, pradinio muzikinio ugdymo programose mokėsi daug daugiau mokinių, tai yra net 685 daugiau, tačiau ir jų programų skaičius didesnis. Iš lentelėje pateiktų duomenų galima pastebėti, kad kuo didesnis vaikų, norinčių dalyvauti arba dalyvavusių FŠPU programose, skaičius, tuo ir papildomo mokesčio dydis yra didesnis, tai, aišku, dar priklauso ir nuo programos trukmės. Atvirkščiai nei ankstyvojo muzikinio ugdymo programoje, pradinio muzikinio ugdymo programos paklausa mažai skiriasi nuo pasiūlos. Dalyvavusių programoje buvo 5 proc. mažiau, nei norinčių dalyvauti, tai parodo, kad daugeliui vaikų dalyvavimas šioje pradinio muzikinio ugdymo programoje nebuvo varžomas (žr. 5 lent.).

Informacija apie FŠPU pradinės muzikinio ugdymo programas

Vykdomų FŠPU programų skaičius pagal veiklos kryptį	Vykdomų FŠPU programų trukmė (mokslo metais)	Norinčių dalyvauti FŠPU programose gavėjų skaičius	Dalyvavusių FŠPU programose gavėjų skaičius	Papildomo mokesčio dydis (Lt/mėn.)
Pradinio muzikinio ugdymo programa.	4	280	269	55
Pradinio muzikinio ugdymo programa.	3	130	109	39
Pradinio muzikinio ugdymo (fortepijonas, smuikas, akordeonas) programa.	4	132	131	34
Pradinio muzikinio ugdymo (fortepijono ir choro specialybės) programa.	4	240	234	50
Pradinio muzikinio ugdymo (gitara, kanklės, skersinė fleita, išilginė fleita, el. klavišinis) programa.	4	69	67	29
Iš viso pradinio muzikinio ugdymo programa.	-	851	810	-

Labai populiaru yra pradinio muzikinio ugdymo (fortepijono ir choro specialybės) programa, net 240 vaikų norinčių joje dalyvauti, tačiau 6 mokiniai nedalyvavo. Priešinga šiai pradinio ugdymo programai yra pradinio muzikinio ugdymo (gitara, kanklės, skersinė fleita, išilginė fleita, el. klavišinis) programa. Joje norinčių dalyvauti yra net 71 proc. mažiau nei prieš tai aptartoje programoje, nes ši programa nėra tokia populiaru, tai lemia ir kiekvienos programoje aprašytų muzikos instrumentų populiarumas (žr. 5 lent.).

Šiaulių mieste muzikos krypties formalųjį ugdymą papildančiose mokyklose taip pat yra vykdoma **pagrindinio muzikinio ugdymo programos**, kurios trunka nuo 3 iki 4 metų. Pagrindinio ugdymo programos tokios pat kaip pradinio muzikinio ugdymo programos, tačiau jų vykdymo trukmė šiek tiek skiriasi. Pagrindinio ugdymo fortepijono ir choro specialybės trukmė 3 metai, o pradinio muzikinio ugdymo tos pačios programos 4 metai, tačiau programų skaičius toks pat kaip ir prieš tai apžvelgtos muzikinio ugdymo programos. Itin populiaru pagrindinė muzikinio ugdymo programa, kurioje yra šios specialybės - fortepijonas, smuikas, akordeonas (žr. 6 lent.). Ji nėra tokia populiaru pradinėse muzikinio ugdymo programose.

Informacija apie FŠPU pagrindines muzikinio ugdymo programas

Vykdomų FŠPU programų skaičius pagal veiklos kryptį	Vykdomų FŠPU programų trukmė (mokslo metais)	Norinčių dalyvauti FŠPU programose gavėjų skaičius	Dalyvavusių FŠPU programose gavėjų skaičius	Papildomo mokesčio dydis (Lt/mėn.)
Pagrindinio muzikinio ugdymo programa.	3	126	117	55
Pagrindinio muzikinio ugdymo (fortepijono ir choro specialybės) programa.	3	118	106	50
Pagrindinio muzikinio ugdymo programa	4	110	104	39
Pagrindinio muzikinio ugdymo (fortepijonas, smuikas, akordeonas) programa.	4	119	118	34
Pagrindinio muzikinio ugdymo (gitara, kanklės, skersinė fleita, išilginė fleita, el. klavišinis) programa.	4	75	75	29
Iš viso pagrindinio muzikinio ugdymo programa.	-	548	520	-

Vaikų muzikinės saviraiškos ugdymas vyksta Šiaulių miesto Dainų muzikos mokykloje. Muzikinės saviraiškos ugdymas šioje mokykloje vyksta su individualiomis pamokomis, o Šiaulių moksleivių namuose ir Gegužių progimnazijoje vyksta be individualių pamokų (žr. 7 lent.). Taip pat Gegužių progimnazijoje vyksta saviraiškos ir kūrybiškumo ugdymo programa „Meno sodas“. Šios programos uždaviniai – ugdyti meninius gebėjimus, vizualinę ir emocinę kultūrą, skatinti savarankišką mąstymą, siekti gilesnio dailės pažinimo praktinės veiklos pagalba, suteikti mokymams galimybę susipažinti ir prisiliesti prie įvairių dailės rūšių, technologijų, išsamiau susipažinti su tautodaile. Ši programa gana įdomi, tačiau labai mažai norinčių dalyvauti ir dalyvaujančių (žr. 7 lent.), ypač mažai vaikų nori lankyti saviraiškos užsiėmimus su individualiomis pamokomis.

Informacija apie FŠPU muzikinės saviraiškos ugdymo programas

Vykdomų FŠPU programų skaičius pagal veiklos kryptį	Vykdomų FŠPU programų trukmė (mokslo metais)	Norinčių dalyvauti FŠPU programose gavėjų skaičius	Dalyvavusių FŠPU programose gavėjų skaičius	Papildomo mokesčio dydis (Lt/mėn.)
Muzikinės saviraiškos ugdymo programa (su individualiomis pamokomis)	1	5	4	47
Muzikinės saviraiškos ugdymo programa (be individualių pamokų)	2	10	6	28
Iš viso muzikinės saviraiškos ugdymo programa.	-	15	10	-

Mokykla gali siūlyti mokiniams pasirinkti kryptingo meninio ugdymo programas. Kryptingo meninio (dailės) ugdymo programa parengta remiantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, kitais teisės aktais. Ji gali būti vykdoma integruojant formalųjį ir neformalųjį ugdymą, neformalųjį vaikų švietimą. Kryptingo meninio ugdymo programa yra orientuota į platesnį humanitarinį mokinių ugdymą, paremtą dailės, muzikos, teatro, šokio pažinimu. Daugiau mokinių pasirenka lankyti kryptingo meninio ugdymo programą, nors programos trukmė 8 metai. Tačiau kaina mažesnė už kryptingas meninio ugdymo programas (žr. 8 lent.).

8 lentelė

Informacija apie FŠPU kryptingas meninio ugdymo programas

Vykdomų FŠPU programų skaičius pagal veiklos kryptį	Vykdomų FŠPU programų trukmė (mokslo metais)	Norinčių dalyvauti FŠPU programose gavėjų skaičius	Dalyvavusių FŠPU programose gavėjų skaičius	Papildomo mokesčio dydis (Lt/mėn.)
Kryptingo muzikinio ugdymo programa.	4	42	46	28
Kryptingo muzikinio ugdymo programa	1	50	45	31
Kryptingo meninio ugdymo programa.	8	120	120	26
Iš viso kryptingo meninio ugdymo programa.	-	212	211	-

Apibendrinant galima teigti, kad neformaliojo muzikinio ugdymo paslaugas Šiaulių mieste teikia bendrojo lavinimo mokyklos, papildomojo ugdymo bei kultūros įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, privačios studijos. Savivaldybės įstaigose vykdomą papildomąjį muzikinį ugdymą koordinuoja ir prižiūri Švietimo skyrius.

Valstybinėje audito ataskaitoje „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ (2015) išvadose teigiama, kad:

- neužtikrinamos vienodos galimybės visiems mokiniams dalyvauti neformaliajame švietime, todėl nesudarytos tinkamos sąlygos didinti jo prieinamumą;
- informacija apie vaikus, lankančius Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, nėra tiksli, nes yra vaikų, lankančių ir po kelis būrelius arba kelias įstaigas, todėl būtina įvesti elektroninį mokinio pažymėjimą;
- nepakankamai užtikrinama neformaliojo mokinių švietimo kokybė.

Ši švietimo dokumentų analizė atskleidė, kad yra tokių vaikų, kurie lanko ne vieną, bet keletą užsiėmimų keliose įstaigose. Taip pat buvo atskleista, kad neformaliojo ugdymo paklausa Šiaulių mieste net kelis kartus viršija pasiūlą, tuo tarpu papildomojo ugdymo paslaugos,

pasižyminčios paklausos ir pasiūlos pusiausvyra, labiau atspindi įstaigos galimybes ir tėvų lūkesčius nei vaikų poreikius. Apibendrinant galima teigti, kad popamokinė veikla būtų efektyvi ir veiksminga Šiaulių mieste, turėtų būti pakankamai lanksti ir atitikti tiek vaikų, tiek ir jų tėvų poreikius. Popamokinė veikla turi stiprinti vaiko pasitikėjimą savimi, puoselėti savarankiškumą, kokybiškai planuoti jo laisvalaikį, taip apsaugant nuo neigiamos aplinkos įtakos.

2.2. Neformaliojo ugdymo įstaigų meninės veiklos įvairovė Šiaulių mieste

Meninė veikla yra susijusi su meniniu ugdymu. Pagal vidurinio ugdymo bendrąją programą (2011 m.) meninio ugdymo paskirtis yra plėtoti jaunuolių dalykines menines ir bendrąsias kompetencijas, įgytas pagrindinėje mokykloje. Be to, meninis ugdymas yra svarbus veiksnys kuriant kultūroje orientuotą ir kūrybingą visuomenę. Kiekviena kūrybinė meninė raiška stimuliuoja mokinių vaizduotę, kūrybingumą, emocinį intelektą, skatina kritinį mąstymą ir požiūrių įvairovę. Kiekvienoje mokykloje mokiniams yra sudaromos galimybės rinktis meninio ugdymo dalykus. Pagal vidurinio ugdymo programas meninio ugdymo dalykų programos yra dvejopos. Vienos programos orientuotos į mokinių meninės raiškos gebėjimų ugdymą, tai tęsiamas pagrindinės mokyklos dailės, muzikos, šokio, teatro mokyklos kursas. Kitos gali būti orientuotos į kūrybos proceso pažinimą, mokinių kūrybinių gebėjimų ugdymą ir tam reikalingų kompiuterinių technologijų įsisavinimą, tai būtų viskas, kas susiję su kompiuterinėmis technologijomis: filmų kūrimas, fotografija, grafinis dizainas, kompiuterinės muzikos technologijos. Tačiau meninis ugdymas gali būti ugdomas ne tik mokyklose pagal bendrąsias programas, bet ir neformaliajame ugdyme per įvairias menines veiklas. Nemažai neformalių meninių veiklų, kur vaikai gali ugdyti savo meninius gebėjimus, yra įvairiose Šiaulių miesto neformaliojo ugdymo įstaigose.

Šiaulių mieste yra savivaldybės įsteigtos formalųjį švietimą papildančios dvi ugdymo mokyklos – tai **Šiaulių Dailės mokykla**, **Šiaulių Gegužių progimnazija**. Šių mokyklų kryptingumas yra meninis, dailės ugdymas. Šiaulių Dailės mokykla turi ankstyvojo, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, kurios yra grindžiamos bendrosiomis Dailės mokyklų programinėmis nuostatomis. Šiomis nuostatomis remdamasi Dailės mokykla sudaro savo programą. Dailės mokyklos programą sudaro rekomenduojamų meninio (dailės) ugdymo problemų, sričių, temų visuma. Ši programa atsižvelgiant į mokyklos galimybes, tradicijas, mokytojų pasirengimą bei moksleivių individualius poreikius ir gebėjimus palieka galimybę kiekvienam mokytojui pasirinkti ugdymo turinį, metodus, raiškos būdus, medžiagas ir technologijas. Ši mokykla turi ankstyvojo, pradinio, pagrindinio, kryptingo dailės ugdymo programas.

Šiaulių Gegužės progimnazijoje Kryptingo meninio (dailės) ugdymo programos turinys išdėstytas per 4 lygius. Pirmąjį lygį mokiniai mokosi 1 - 2 kl., antrąjį 3 - 4 kl., trečiąjį lygį – 5 - 6 kl., ketvirtąjį 7 - 8 kl. Šioje mokykloje yra suformuotos 2 pirmos klasės pradinio dailės ugdymo skyriaus mokinių grupės. Vaikai pagal Šiaulių Gegužių progimnazijos formalųjį švietimą papildančio dailės ugdymo skyriaus pradinio dailės ugdymo programą nuosekliai mokosi piešimo, tapybos, skulptūros, grafikos, dalyvauja parodose, meniniuose projektuose. Baigę ketverių metų programą gali toliau mokytis Šiaulių dailės mokykloje arba Gegužių progimnazijoje pagal Kryptingo meninio (dailės) ugdymo programą. Kai mokiniai 4 kl. atlieką baigiamąjį darbą, tai gauna kryptingo meninio (dailės) ugdymo programos I - o, II - o lygio baigimo pažymėjimą. Tačiau jei mokinys baigiamojo kūrybinio darbo neatliko, pažymėjimo negauna.

Išnagrinėjus šių mokyklų veiklas pastebėta, kad pagrindinis šių mokyklų skirtumas yra Šiaulių Gegužių progimnazijoje mokiniai ugdomi bendrųjų ugdymo dalykų, ko nėra Šiaulių Dailės mokykloje.

Šiaulių mieste meninį ugdymą gali lavinti ne tik mokyklinio amžiaus vaikai, bet ir patys mažieji. **Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų gimnazijoje** yra įsikūrusi meninio ugdymo studija. Ją gali lankyti vaikai nuo 5- 6 metų vaikai. Taip pat šioje mokykloje yra 1 – 12 kl. Muzikos ugdymo dalies programa - specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programų) muzikos ugdymo dalis (toliau – Programa) skirta mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių asmens gabumų muzikai (toliau – mokiniai), nuosekliai, sistemingai ir kryptingai ugdyti ir suteikti jiems reikiamų žinių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų. (Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programų) muzikos ugdymo dalis, 2013).

Specializuoto dailės ugdymo programa - specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su dailės ugdymu programų) dailės ugdymo dalis (toliau – Programa) skirta mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių asmens gabumų dailei, nuosekliai, sistemingai ir kryptingai ugdyti ir suteikti jiems reikiamų žinių, gebėjimų ir nuostatų (Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su dailės ugdymu programų) dailės ugdymo dalis, 2013).

Taip pat yra įsikūręs **meninio ugdymo darželis „Mažylis“**. Ši darželį gali lankyti nuo 2 iki 6 metų vaikai. Darželis yra privatus, tačiau suteikia ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą Šiaulių miesto ir apylinkės vaikams. Jo siekis – atidus kiekvieno vaiko stebėjimas, vertybių puoselėjimas, lavinimas bei psichologinės ir fizinės sveikatos stiprinimas žaidimų ir meninės veiklos pagalba.

Vaikų darželyje „Mažylis“ menine veikla, žaidimais yra lavinamas mažųjų kūrybingumas, mąstymas ir kalba. Mokoma pažinti pasaulį ir save, yra ugdomi motorikos įgūdžius piešiant, lipdant.

Taip pat Šiauliuose yra „**Mikituko**“ meninio ugdymo studija, kur dar besilaukiančios gali ateiti ir užsiimti menine veikla. Tai muzikos bei dailės pamokėlės nėščioms moterims. Čia prasideda meninis ugdymas – nuo motinos iščių, o vaikučius mamos gali atvesti netgi nuo 3 mėnesių. Ankstyvasis muzikinis ugdymas šioje studijoje skirstomas pagal amžių: vaikams nuo 3 mėn. iki 6 mėn., nuo 7 mėn. iki 1,5 m., nuo 1,5 m. iki 4 m., nuo 4 m. iki 6 m. Šioje studijoje patys mažiausi gali muzikuoti, dainuoti, piešti, šokti. Dailės pamokas gali lankyti vaikai nuo 2 metų. Dainavimo studiją vaikai gali lankyti nuo trejų, o šokio (judesio) studiją – nuo dvejų metų. Nėščiųjų meninis ugdymas sparčiai populiarėja ne tik pasaulyje ir Lietuvoje, tačiau ir Šiauliuose. Ši programa remiasi Suzuki ir Gordon metodika, tačiau dainos ir muzika paimtos iš lietuvių liaudies tautosakos – tai žaidinimai, lopšinės, dainelės.

Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras – tai papildomo ugdymo ir laisvalaikio organizavimo įstaiga vaikams. Šiaulių jaunųjų gamtininkų centre vyksta neformaliojo vaikų švietimo būreliai, jame yra zoosodas, botanikos sodas, mokomasis sklypas, jojimo skyrius, Katinų muziejus. Nors čia gausu su gamta susijusių būrelių, tačiau yra ir meninio gamtinio pobūdžio būrelių. Vienas iš jų *Gamtos ir buities* būrelis, kuriame mokoma stebėti ir globoti gamtą, puoselėti savo buitį, panaudojant kūrybiniais darbais gamtines medžiagas bei buitines atliekas. Čia susipažįstama su sveiku gyvenimo būdu, įgyjama ekologijos žinių bei elgesio, kultūros įgūdžių.

Kitas meninio pobūdžio būrelis Šiaulių jaunųjų gamtininkų centre *Gamtos ir amatų būrelis*. Šiame būrelyje vaikai susipažįsta su įvairiomis medžiagomis (mediena, šiaudais, siūlais ir kt.) bei jų apdirbimo technologijomis. Čia vaikai gali susikurti ir pasigaminti interjero puošimo aksesuarus, dekoratyvinius darbelius iš gamtinių medžiagų: paveikslėlius, rėmelius, įvairius papuošalus, juostas, kaukes, judančias gyvūnėlių figūrėles ir kt. Mokiniai su savo darbais dalyvauja parodose.

Dar vienas – *Floristikos* būrelis. Šiame būrelyje vaikai mokosi pažinti ir komponuoti augalus, kurti iš įvairiausių augalų, šakelių, gėlių paveikslus, stilingus aksesuarus, interjero puošmenas. Taip pat nemažai laiko vaikai praleidžia gamtoje, rinkdami augalus, gamtinę medžiagą. Jie kuria floristines kompozicijas Salduvės parke.

Moksleivių namuose siūlomi būreliai, skirti meninei vaikų saviraiškai. Tai – vaikų ir jaunimo dramos studijos, šiuolaikinių ir sportinių šokių kolektyvai, vaikų pop grupės, vokaliniai ansambliai, muzikos studijos ir gausybė dailės bei rankdarbių užsiėmimų. Lygiai pusę užsiėmimų sudaro meninės raiškos būreliai, kita pusė tenka įvairiems meno kolektyvams. Iš esmės tokia veikla mažai kuo skiriasi nuo meninio papildomojo ugdymo, siūlomo bendrojo lavinimo mokykloje. Tik

mokykloje dažniausiai kolektyvus lanko tos pačios mokyklos moksleiviai, o į Moksleivių namus susirenka vaikai ir jaunimas iš viso miesto; mokyklose tokie užsiėmimai nekainuoja, Moksleivių namų kolektyvai yra mokami. Be to, dauguma Moksleivių namų kolektyvų gyvuoja jau ne vienerius metus, vadovai turi patirtį ir yra žinomi mieste. Dažnai vaikai ir yra kviečiami lankyti tik į jau susiformavusias grupes, turinčias metai iš metų nesikeičiančias ugdymo programas.

Taip pat meninė veikla yra vykdoma ir **Šeimoms ir jaunimo laisvalaikio centre „Penklinė“**. Joje yra dainos ir šokio studija „Chi – Chi – Cha – Cha“, kurią gali lankyti vaikai nuo 3 iki 18 metų, taip pat šokių studija vaikams ir jaunimui iki 25 metų amžiaus (hip hop, šou šokis, go go, klasikinio, modernaus šokio studija „TAKTAS“), baletas, netgi šokių studija suaugusiems. Taip pat yra siūloma dailės studija vaikams, jaunimui ir suaugusiems, muzikos studija visiems (vokalo pamokos solistams ir ansambliams, pianino ir gitaros studijos), aktorinio meistriškumo studija ir kitos paslaugos.

Taip pat Šiauliuose yra ir **„Bumcės klubas“**, kuriame vaikai ir vaidina, ir dainuoja, keliauja, žaidžia, piečia, stovyklauja ir kuria TV laidą vaikams ir ne vaikams „Bumcės klubas“. 8 – 14 metų vaikai yra kviečiami į vaikų ir jaunimo teatrą *Splius*.

Taip pat Šiauliuose gausu ir šokių kolektyvų bei studijų: choreografinis kolektyvas „Aušrelė“, vaikų liaudies šokių kolektyvas „Šėltinis“, šokių studija „Salida“, šokių studija „Extreme“, šiuolaikinio šokio klubas „Flamingas“ ir kt. Visas šokių studijas būtų sunku net išvardyti. Išties gausus pasirinkimas. Taigi galima teigti, kad Šiaulių mieste dominuoja meninės raiškos ir meno kolektyvų, intelektualinio ugdymo ir sportiniai būreliai bendrojo lavinimo mokyklose. Pagrindinėse mokyklose santykinai didesnė meno kolektyvų pasiūla.

Beveik pusė papildomojo ugdymo pasiūlos atitenka neformalaus papildomojo ugdymo centrams ir dailės bei muzikos mokykloms. Iš jų - didžiausia pasiūla neformalios meninės raiškos Moksleivių namuose, mažiausia – individualiųjų meninių gebėjimų ugdymo Dailės mokykloje. Muzikinio gebėjimų ugdymo ir talento plėtotės srityje dominuoja chorinio dainavimo užsiėmimų pasiūla muzikos mokyklose.

Taigi Šiaulių mieste pakankamai platus spektras papildomojo ugdymo veiklos, tačiau nėra neformalaus vaikų švietimo įstaigos, kurios paskirtis būtų tenkinti tuos miesto vaikų saviraiškos poreikius, interesus, kurių neturi galimybių pasiūlyti nei bendrojo lavinimo mokyklos, nei kitos papildomojo ugdymo įstaigos dėl siaurių savo veiklos funkcijų ar pedagogų socialinės kompetencijos ribotumo. Mieste nėra sistemingai veikiančios organizacijos, buriančios vaikus ir jaunimą į organizacijas, klubus, vienijančios visas papildomąjį ugdymą organizuojančias įstaigas, siekiant kaupti informaciją ir teikti ją miesto vaikams ir jaunimui, tėvams ir kitoms suinteresuotoms

institucijoms organizuojant miesto renginius bei šventes, plėtojant miesto vaikų ir jaunimo užimtumo sistemą.

Čia tik maža dalis Šiaulių miesto mokyklų, įstaigų, vykdančių įvairią meninę veiklą, turbūt neįmanoma jų išvardinti, išnagrinėti. Tačiau kitame skyrelyje aptarsime muzikines menines veiklas.

2.3. Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų funkcionavimo ypatumai

Šiaulių mieste neformaliojo vaikų švietimo programas vykdo bendrojo lavinimo mokyklos, neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir formalųjį švietimą papildančios ugdymo mokyklos (muzikos, meno, sporto mokyklos, laisvalaikio centrai, vaikų klubai ir pan.), kultūros įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, privačios studijos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys. Tačiau kiekviena įstaiga turi savo tikslus, uždavinius, programas, funkcijas, paskirtį, vizijas, todėl jų funkcionavimo ypatumai skiriasi.

Šiaulių mieste yra 3 muzikos mokyklos. Tai populiariausia muzikinio ugdymo forma, kurią renkasi vaikai Lietuvoje. Pastaroji yra prieinamiausia ir turinti plačiausią spektrą veiklų, kurios padeda tenkinti visokeriopą muzikinį vaikų ugdymą. Muzikos mokyklos yra labai glaudžiai susijusios su formaliuoju ugdymu, nes dirba pagal patvirtintas programas, vertina mokinius ir išduoda baigimo pažymėjimus. Muzikos mokyklų veiklos strategija paremta tradicijų suformuotais tikslais ir uždaviniais, aiškiais siekiais ir jų rezultatais. „Muzikos mokykla – specializuota įstaiga, vykdanči muzikinio ugdymo programas ir užtikrinanti ugdymo kokybę, galimybę įgyti kompetenciją“ (Muzikos mokyklų programiniai reikalavimai, 2015).

Šiaulių 1-oji muzikos mokykla ne tik padeda miesto vaikams ir jaunimui išreikšti saviraišką, įgyti sistemingai, nuosekliai, kryptingai muzikinių žinių bei įgūdžių, bet yra ir kaip teigiamų polinkių plėtotės, socializacijos bei prevencijos centras. Šioje įstaigoje vykdomos neformaliojo ankstyvojo, pradinio, pagrindinio, kryptingo muzikinio ugdymo švietimo programos. Šios mokyklos funkcijos yra formuoti, įgyvendinti mokinių ugdymo turinį, rengiamą Švietimo ir mokslo ministerijos rekomenduotomis trumpalaikėmis ir ilgalaikėmis kryptingo meninio ugdymo programomis. Ši mokykla sudaro mokiniams sąlygas taikyti įgytas žinias, mokėjimus, įgūdžius įstaigose, mieste, šalies ir tarptautiniuose renginiuose.

Labai panašią paskirtį bei funkcijas turi ir **Šiaulių Dainų muzikos mokykla** (buvusi 2-oji muzikos mokykla). Šioje mokykloje vykdomos panašios muzikinio ugdymo programos kaip ir 1-oje

muzikos mokykloje. Tačiau be jų, joje dar vykdomos vaikų ir jaunimo muzikinės saviraiškos ugdymo programa bei vyksta saugusiųjų mokymas.

Dar viena formalųjį švietimą papildanti ugdymo įstaiga yra **dainavimo mokykla „Dagilėlis“**. Skirtingai nuo 1-osios ir 2-osios muzikos mokyklų čia mokosi tik berniukai ir jaunuoliai. Šiuo metu „Dagilėlyje“ mokosi apie 300 mokinių. Šioje mokykloje muzikinio ugdymo programos vykdomos lygiai taip pat, kaip ir 1-oje muzikos mokykloje. Tačiau „Dagilėlis“ į ankstyvąją muzikos klasę mokinius priima jau nuo 4 metų, o 1-oje ir 2-oje muzikos mokykloje – nuo 5-6 metų. Šiuo periodu mokiniai ruošiami pirmai muzikos mokyklos klasei. 1-oje ir 2-oje muzikos mokyklose pradinis muzikinis ugdymas vyksta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos rekomendacijų pagrindu parengtas programas. Kai mokiniai pabaigia pradinio muzikinio ugdymo programą ir išlaiko keliamuosius egzaminus, jie gali toliau mokytis pagal pagrindinio muzikinio ugdymo programą.

Visose minėtose mokyklose baigusiems pradinio ir pagrindinio muzikinio ugdymo programas ir išlaikiusiems baigiamuosius egzaminus išduodami Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyto pavyzdžio pažymėjimai (mokykloje išeitose ilgalaikio meninio ugdymo programos gali būti pripažįstamos kaip profesinio mokymo modulis). Išduoti pažymėjimai suteikia teisę stoti į menų gimnazijas, muzikos akademiją bei kitas aukštąsias muzikinio profilio mokyklas, t.y. siekti muzikinio meno krypties aukštojo išsilavinimo. Jei mokinys baigė atitinkamą muzikinio ugdymo programą ir pageidauja toliau mokytis, jam sudaroma galimybė toliau ugdyti meninius polinkius pagal kryptingo muzikinio ugdymo programą.

Šiaulių Dainų muzikos mokykloje vaikų muzikinės saviraiškos programą gali rinktis baigusieji pradinio muzikinio ugdymo programą. Pabaigusieji šią programą mokiniams taip pat išduodami mokyklos baigimo pažymėjimai. Jaunimo muzikinės saviraiškos ugdymo programa yra skirta jaunimui nuo 13 iki 19 metų, nesimokiusiems muzikos mokykloje arba nutraukusiems mokslus muzikos mokykloje. Jiems taip pat išduodami mokyklos baigimo pažymėjimai.

Nagrinėjant šias mokyklas pastebėta, kad jos yra išsikėlusios beveik vienodus tikslus, tarp kurių yra ir šie: tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, skatinti mokinių kūrybiškumą. Taip pat šių mokyklų mokiniai, pabaigę pradinį ir pagrindinį muzikos mokyklos kursą ir įvertinus jų pasiekimus, gauna Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintos formos neformaliojo vaikų švietimo pažymėjimus. Tai rodo, kad šių mokyklų išsikelti tikslai yra ilgalaikiai.

Į aukščiau nagrinėtas muzikos ugdymo mokyklas panašios yra ir Šiaulių moksleivių namuose įsikūrusios studijos – „En–den–du“ ir vokalinė – instrumentinė grupė „Mozaika“. Čia

taip pat vykdomos neformaliojo ankstyvojo, pradinio, pagrindinio, kryptingo muzikinio ugdymo programos. Ankstyvojo muzikinio ugdymo programą vykdo vaikų muzikos studija „En-den-du“. Pagrindinis panašumas į muzikos mokyklas yra tas, kad į šią studiją vaikai priimami nuo 4 iki 18 metų. Vaikų muzikos studijos „En-den-du“ pagrindinis tikslas – dainuoti ir būti kartu. Ši studija turi 3 muzikines grupes. Anstyvąją ir pradinę muzikos ugdymo programą lanko 3–6 metų vaikai. Tai vaikai, lankantys studijas pirmus ir antrus metus. Kitos dvi grupės yra ugdomos pagal kryptingas muzikinio ugdymo programas – tai 5–7 metų mergaičių ir 12–18 metų jaunimo grupės. Ugdytiniai turi didelės sceninės patirties. Jų repertuare skamba įvairaus stiliaus ir įvairių žanrų kūriniai. Šiaulių moksleivių namuose gyvuoja vokalinis instrumentinis ansamblis „Mozaika“, kuriame taip pat yra dirbama pagal kryptingą muzikinio ugdymo programą. Šią grupę gali lankyti 4-18 metų vaikai. Pagrindinė paskirtis – mokyti dainuoti, lavinti vokalinio ir instrumentinio muzikavimo įgūdžius. Šios grupės tikslas – sudaryti saviraiškos galimybes įvairių muzikinę patirtį turintiems vaikams ir jaunimui.

Šiaulių moksleivių namų mokiniai, lankantys šias studijas, aktyviai koncertuoja ir puikiai atstovauja šiai įstaigai respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose, konkursuose.

Išskirtinė yra **Juventos progimnazija**. Be to, kad ji yra pagrindinė bendrojo lavinimo mokykla, Juventos progimnazija dar yra ir muzikinio ugdymo mokykla. Ji be pagrindinės bendrojo lavinimo mokyklos paskirties turi ir kitą paskirtį – muzikinio ugdymo mokyklą. Šioje įstaigoje vykdomos pradinio (1–4 kl.), pagrindinio (5–8 kl.), kryptingo muzikinio ugdymo menų kolektyvuose programos. Taip pat yra ir kryptingo meninio ugdymo programos 1–8 kl., suteikiančios galimybę ugdyti meninės saviraiškos įgūdžius dainuojant, muzikuojant, šokant meno kolektyvuose. Pradinio ir pagrindinio muzikinio ugdymo programos suteikia galimybę įgyti grojimo muzikos instrumentu kompetenciją.

Šiaulių kultūros namuose yra įsikūrusios kelios vaikų ir jaunimo muzikinės studijos. Viena iš tokių studijų – tai **vaikų country muzikos studija „Svirplys“**. Studija „Svirplys“ – tai nuotaikinga ir žaisminga mažųjų dainininkų studija, kurioje vaikai mokosi dainuoti, žengia pirmuosius žingsnius į didžiąją sceną. Tačiau šioje studijoje vaikai ne tik mokosi dainuoti, bet ir šokti, vaidinti. „Svirplio“ repertuare melodijos dažniausiai būna nesudėtingos. Jaunas klausytojas gali lengvai įsiminti dainuojamas daineles.

Šiaulių kultūros centre taip pat yra įsikūrusi **vaikų ir jaunimo vokalo studija „Rokoko“**. Pagrindinė paskirtis šioje studijoje yra vokalas ir ansamblis. Skirtingai nuo „Svirplio“ studijos čia vaikai dainuoja sudėtingesnę ir įvairesnę muziką, tai yra populiariąją, gospelą, džiazą, liaudies dainas, jų repertuare yra net sakralinės giesmės. Vaikai aktyviai dalyvauja daugelyje renginių,

festivalių, konkursų Lietuvoje ir užsienyje. Šioje studijoje vykdomi muzikiniai teatriniai projektai, vyksta kūrybinės stovyklos. Užsiėmimų metu vyksta vokalo, ritmikos pratybos. Mokiniai mokomi improvizuoti.

Šiaulių kultūros centre įsikūrusi dar viena studija – tai **vaikų estetinio lavinimo studija „Svajokliai“**. Tik jos veiklos pobūdis ne vien muzikiniai užsiėmimai, vaikai dalyvauja ir įvairiose jiems skirtose meno veiklose. Jie dar ir piešia, vaidina. Be to, kaip ir „Rokoko“ studijos vaikams vyksta vasaros stovyklos – plenerai, organizuojami festivaliai ir seminarai.

Muzikinius gebėjimus ugdyti vaikams padeda Šiaulių muzikos mokykla „**YAMAHA**“. Ši mokykla siūlo muzikinio ugdymo programas visiems amžiaus tarpsniams. Skirtingai nuo anksčiau minėtų muzikos mokyklų, „YAMAHA“ siūlo muzikines ugdymo programas ne tik vaikams, paaugliams, suaugusiems, bet gali pasiūlyti muzikines ugdymo programas kūdikiams nuo 4 mėnesių. Šioje studijoje muzikuojama muzikos instrumentais, naudojamos puikios programos, kurios įgalina mokytis visų laikų ir stilių muzikos. Instrumentiniai užsiėmimai vyksta mažose grupėse. Mokiniai kartu mokosi įvairių stilių ir laikotarpių repertuaro kūrinius. Užsiėmimų metu lavinami grojimo technikos įgūdžiai, klausia, suteikiami muzikos teorijos pagrindai. Ypatingas Šiaulių muzikos mokyklos „YAMAHA“ bruožas yra tas, kad mokiniams yra parengtos knygos ir kompaktinės plokštelės, kuriose įrašyti visi grojami kūriniai. Jie padeda mokiniams mokytis tiek užsiėmimu metu, tiek namuose.

Šiaulių mieste nemažai yra privačių studijų, kur vaikai gali realizuoti savo muzikos gebėjimus. Viena iš privačių studijų – tai **Lauros dainavimo studija**. Jos veikla prasidėjo 2006 m. ir ji gyvuoja jau devintus metus. Jų repertuare skamba įvairiausių stilių muzika. Kolektyvas daug koncertuoja Šiaulių miesto renginiuose, dalyvauja įvairiuose respublikiniuose konkursuose ir festivaliuose. Pagrindinis šios studijos tikslas – susitikimas ir draugystė su muzika. Į šią studiją priimami vaikai nuo 3 metų iki 20 m. Tačiau nuo 2011 m. jau gali ją lankyti ir suaugusieji.

Dar viena privati dainos ir šokio studija „**Chi-Chi-Cha-Cha**“. Ji įsikūrusi Šeimos ir jaunimo laisvalaikio centre „Penklinė“. Ją gali lankyti 3–18 m. vaikai. Šioje studijoje mokiniai gali ne tik mokytis vokalo, bet ir groti fortepijonu bei gitara. Studija išsiskiria tuo, kad čia gali lankyti muzikinio lavinimo pamokėles mamos su kūdikiais iki 3 m.

Kitas privatus vaikų klubas – studija „**Nieko tokio**“. Pagrindinis jos tikslas – vaikų muzikinis, aktorinis bei saviraiškos ugdymas. Išskirtinis bruožas yra tas, kad čia vaikai mokomi ne tik dainuoti, bet ir scenos judesio, išraiškos, plastikos, improvizacijos paslapčių.

Šiaulių mieste taip pat labai populiarius yra „**Bumcės klubas**“. Šiame klube vaikai ne tik mokosi dainuoti, bet ir filmuojasi TV laidoje vaikams ir ne vaikams „Bumcės klubas“. Taip pat

vaikai vaidina, šoka ir taip atskleidžia savo talentus. Šį klubą gali lankyti vaikai nuo 4 iki 11 metų. O vaikai nuo 8 iki 14 metų yra kviečiami vaidinti *Splius* teatre.

Išnagrinėjus populiariausius Šiaulių miesto neformalaus švietimo muzikinio ugdymo įstaigas, matomas vienas bendras tikslas – tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, skatinti mokinių kūrybiškumą. Tačiau, ne visose įstaigose yra išduodami pažymėjimai, kurie suteikia teisę stoti į menų gimnazijas, muzikos akademiją bei kitas aukštąsias muzikinio profilio mokyklas, t.y. siekti muzikinio meno krypties aukštojo išsilavinimo. Pažymėjus išduoti gali Šiaulių 1-oji muzikos mokykla, Šiaulių Dainų muzikos mokykla, Šiaulių „Dagilėlio“ dainavimo mokykla ir Šiaulių „Juventos“ progimnazija, o kitose neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigose pažymėjimai neišduodami.

3. NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ ŠIAULIŲ MIESTE PASIRINKIMO MOTYVŲ TĖVŲ POŽIŪRIU TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodai ir organizavimas

Siekiant nustatyti neformaliojo muzikinio ugdymo reikšmę ugdomajam procesui buvo atliktas empirinis tyrimas, kurio tikslas - išaiškinti kriterijus, lemiančius tėvų požiūrį į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą Šiaulių mieste. Šiuo tyrimu taip pat buvo siekiama iširti vaikų ir jų tėvų požiūrį į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, jų poreikius bei kriterijus, kurie lemia vienos ar kitos įstaigos pasirinkimą.

Tyrimui buvo pasirinktos septynios Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos. Tyrimas nebuvo atliktas bendrojo lavinimo mokyklose, nes tai kitokio pobūdžio ugdymo įstaiga, jose neformalusis ugdymas taip pat organizuojamas, tačiau tai nėra neformaliojo muzikinio ugdymo įstaiga. Tai Šiaulių miesto berniukų ir jaunuolių choras bei dainavimo mokykla „Dagilėlis“, vaikų muzikos studija „En-den-du“ (Šiaulių moksleivių namai), Šiaulių muzikos mokykla „Yamaha“, Šiaulių miesto 1-oji muzikos mokykla, Dainų muzikos mokykla, vaikų country muzikos studija „Svirplys“, šeimos ir jaunimo laisvalaikio centras „Penklinė“, dainos ir šokio studija „Chi-chi-cha“.

Buvo parengta anketinė apklausa. Joje vyrauja uždaro tipo klausimai. Tyrimo instrumento struktūrą sudaro: įvadinė ir instruktavimo dalis, demografinių klausimų blokas, neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų žinomumo, lankomumo, bendradarbiavimo su pedagogais klausimai, vaikų ir jų tėvų poreikių ir lūkesčių diagnostavimo klausimai, tėvų požiūrio į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas klausimai, taip pat klausimai, kurie padės išaiškinti kriterijus, lėmusius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos pasirinkimą tėvų požiūriu. Apklausoje, kuri vyko 2015 metų kovo – balandžio mėnesiais, dalyvavo 88 mokinių tėvai, kurių vaikai lanko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas. Respondentai buvo pasirenkami atsitiktinai, tačiau buvo atsižvelgiama į vaiko, kuris lanko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, amžių. Respondentų vaikai galėjo būti nuo 6 iki 19 metų, nes buvo norima, kad vaikas galėtų rinktis tarp muzikos mokyklos ar kokios kitos įstaigos, nes, kaip yra žinoma, į muzikos mokyklą vaikai yra priimami nuo 6 metų. Tyrimo duomenys buvo apdoroti 2015 metų balandžio – gegužės mėnesiais naudojant Excel programinę

įrangą. Anketos buvo išdalintos 176 vaikų tėvams, sugrįžo – 88. Iš anketų matyti, kad dalis jų buvo pildoma atmestinais, buvo nemažai neatsakytų klausimų.

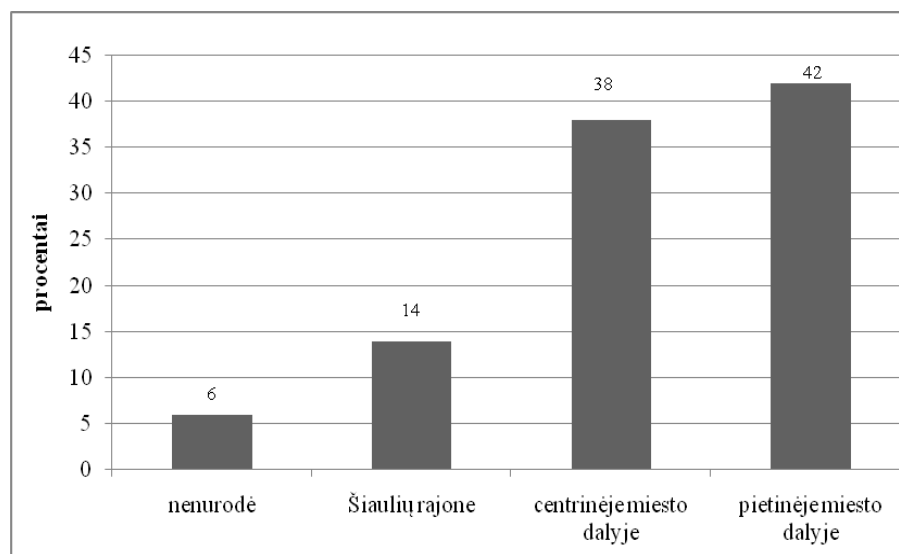
Analizuojant rezultatus buvo panaudoti aprašomosios statistikos metodai: sudarytos lentelės ir paveikslai, skaičiuojamas atsakymų procentinis pasiskirstymas.

3.2. Tyrimo duomenų analizė

Buvo tiriamas respondentų požiūris į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, taip pat jų poreikiai, lūkesčiai bei kriterijai, kurie ir nulėmė jų vaiko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos pasirinkimą. Tyrime dalyvavo 88 tėvai, kurių vaikai lanko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas. Iš jų dauguma – 80 (91 proc.) buvo moterys ir 8 (9 proc.) buvo vyrai. Moterų dominavimas labai žymus. Toks procentinis pasiskirstymas dėsningas, nes mamos dažniausiai aktyviau nei tėvai dalyvauja su vaiko ugdymusi susijusioje veikloje. Taip pat galima daryti prielaidą, kad kelios respondentės galėjo būti ne vaikų mamos, o močiutės, nes trijų respondenčių amžius yra 51 (vaiko amžius 10 metų), 50 (vaiko amžius 13 metų) ir 62 (vaiko amžius 6 metai) metai.

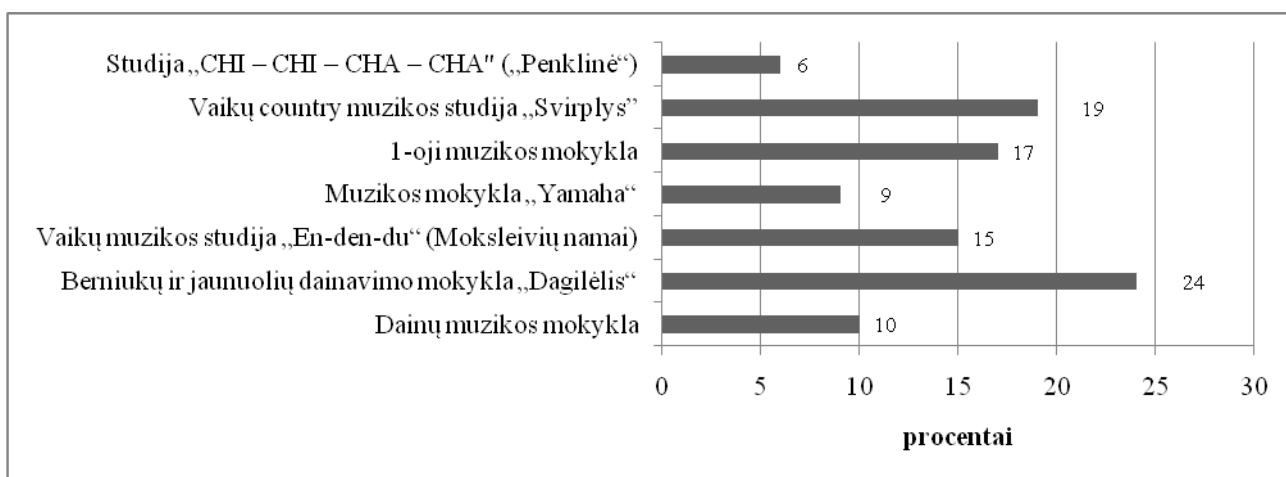
Analizuojant tyrimo duomenis respondentų amžiaus aspektu nustatyta, kad tyrime dalyvavusių tėvų amžius apėmė nuo 28 iki 62 metų. Tačiau daugiausia tiriamųjų buvo 30–41 metų, o 7 (8 proc.) respondentai nenurodė savo amžiaus. Respondentų vaikų amžius apėmė nuo 6 iki 16 metų. Daugiausiai respondentų vaikų, lankančių neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, amžius svyravo nuo 6 iki 13 metų, o jų klasė bendrojo lavinimo mokyklose svyravo nuo priešmokyklinės grupės iki 7 klasės. Net 64 (73 proc.) tyrime dalyvavusių respondentų vaikai priklauso ikimokyklinės vaikystės (pirmosios vaikystės), trunkančios tarp 3 ir 6 metų, ir jaunesnio mokyklinio amžiaus (antrosios vaikystės), trunkančios nuo 7 iki 10 ar 11 metų, amžiaus tarpsniui, o kiti 24 (27 proc.) vaikai priklauso paauglystės laiko tarpsniui. Gauti anketinės apklausos rezultatai leidžia teigti, kad šių tėvų anketinės apklausos rezultatai turėtų suteikti geros informacijos, nes dauguma respondentų vaikų yra vaikystės amžiaus tarpsnyje, tai, vadinasi, jie neseniai susidūrė su šia problema, kurią neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą pasirinkti. Kai kurie tėvai turėjo po kelis vaikus, tačiau buvo prašoma atsakant į anketoje pateiktus klausimus pasirinkti vieną vaiką.

Pagal gyvenamąją (centrinėje, pietinėje miesto dalyje ar Šiaulių rajone) tyrimo imtyje dominuoja pietinėje miesto dalyje gyvenantys respondentai ir jų vaikai (žr. 3 pav.). 5 (6 proc.) respondentai nenurodė savo gyvenamosios vietos, o 12 (14 proc.) nurodė, kad gyvena Šiaulių miesto rajone. Pietinėje miesto dalyje gyvenantys respondentai tik 4 proc. lenkia centrinėje miesto dalyje gyvenančius respondentus.

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (N = 88)

Taip pat respondentų buvo klausama, kurią neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą lanko jų vaikas (iš kelių vaikų buvo galima rinktis vieną vaiką) ir kiek laiko lanko. Kaip matome iš paveiksle pateiktų duomenų (žr. 4 pav.), daugiausia užpildžiusių anketas buvo berniukų ir jaunuolių dainavimo mokyklos „Dagilėlis“ lankančių vaikų tėvai, tai 21 (24 proc.) respondentas, gana aktyviai pildė ir vaikų *country* muzikos studijos „Svirplys“ vaikų tėvai, taip pat 1-osios muzikos mokyklos ir vaikų muzikos studijos „En-den-du“ (moksleivių namų) vaikų tėvai. Gaila, bet to negalima būtų pasakyti apie dainos ir šokio studiją „Chi-chi-cha-cha“ („Penklinė“) ar apie Dainų muzikos mokyklą. Taip pat negausiai pildė anketas ir „Yamahas“ muzikos mokykloje apklausti respondentai.

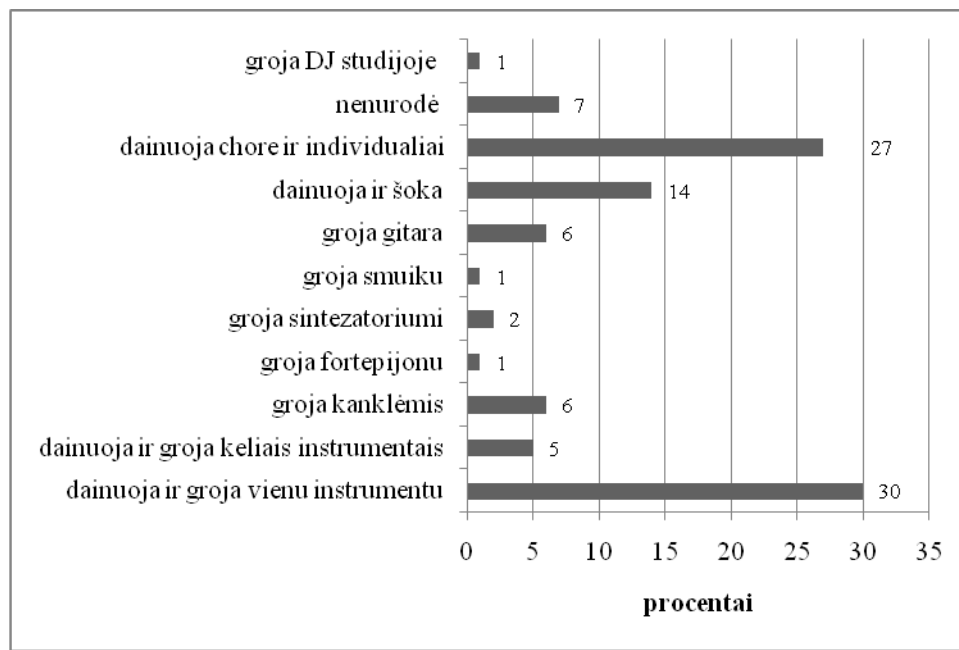
4 pav. Respondentų vaikų pasiskirstymas pagal neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas (N = 88)

Tačiau kiek metų lanko jų vaikas šias neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, nurodė ne visi. Net 22 (25 proc.) respondentai to apskritai nenurodė. Daugiausiai respondentų – 12 (14 proc.) lanko jau 3 metus ir lygiai tiek pat lanko net 6 metus. 9 (10 proc.) respondentų vaikai neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas lanko 4 ir 5 metus. 7 (8 proc.) respondentai lanko 1 ir 2 metus, o 6 respondentų vaikai lanko net 7 metus. Tačiau buvo ir tokių, kurie lanko net 8 (1 vaikas), 9 (2 vaikai), 10 (1 vaikas) ar 11 (1 vaikas) metų. Tad galime teigti, kad šie vaikai mokosi pagal ilgalaikes ugdymo programas.

Valstybinio audito ataskaitoje (2015) „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ yra nurodytas netikslus vaikų, kurie lanko neformaliojo ugdymo įstaigas, skaičius. Taip yra todėl, kad yra nemažai tokių vaikų, kurie lanko kelias neformaliojo ugdymo įstaigas, o įstaigos nurodo bendrą vaikų skaičių lankančių vieną ar kitą būrelį. Šio tyrimo metu buvo pastebėta, kad 17 (19 proc.) respondentų vaikų taip pat lanko po kelias įstaigas. Vieni teigia, kad lanko privačias pamokas kitoje ugdymo įstaigoje (įstaigų pavadinimo neatskleidžia). Kiti nurodė, kad lanko, pvz., vaikų muzikos studiją „En-den-du“ (moksleivių namuose), bet kartu lanko ir Dainų muzikos mokyklą arba mokosi „Juventos“ progimnazijoje (tai bendrojo lavinimo mokykla su sustiprintu muzikiniu ugdymu). Taip pat kai kurie respondentų vaikai lanko vaikų *country* muzikos studiją „Svirplys“ ir „Yamahos“ muzikos mokyklą arba 1-ąją muzikos mokyklą ir Lauros Remeikienės dainavimo studiją. Taip pat yra lankančių neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, bet tuo pačiu lankančių ir dailės mokyklą ar šokančių vaikų ir jaunimo tautinių šokių ansamblį „Šėltinis“ (Jovaro progimnazijoje), choreografijos studiją „Aušrelė“ (kultūros centre).

Anketinėje apklausoje taip pat buvo prašoma nurodyti, kokio pobūdžio užsiėmimus lanko respondentų vaikai. Paveiksle (žr. 5 pav.) pateikti duomenys rodo, kad populiariausias tarp vaikų yra dainavimas ir grojimas instrumentu, net 25 (30 proc.) respondentų vaikai groja jų pasirinktu instrumentu. Iš anketinės apklausos gautų duomenų matyti, kad labai populiarus instrumentas tarp vaikų yra fortepijonas, nes net 19 proc. dainuoja ir groja fortepijonu. Kiti nurodė, kad dainuoja ir groja smuiku, gitara, sintezatoriumi, o 4 vaikai dainuoja ir groja net keliais instrumentais: gitara, pianinu ir smuiku. Tikėtina, kad jie itin gabūs muzikai arba pabando visko po truputį mėgėjiškai. Taip pat nemažai vaikų, net 12 (14 proc.), dainuoja ir šoka.

Taip pat net 26 respondentų vaikai dainuoja chore ir individualiai. Tarp respondentų vaikų buvo ir tokių, kurie grojo vienu instrumentu: kanklėmis ir gitara groja po 5 (6 proc.) vaikus, fortepijonu bei smuiku groja po 1 proc. respondentų vaikų, taip pat sintezatoriumi groja 2 proc. vaikų (žr. 5 pav.). Be to, vienas iš respondentų vaikų „Yamahos“ muzikos mokykloje mokosi DJ subtilybių.

5 pav. Respondentų vaikų užsiėmimų pobūdis (N = 88)

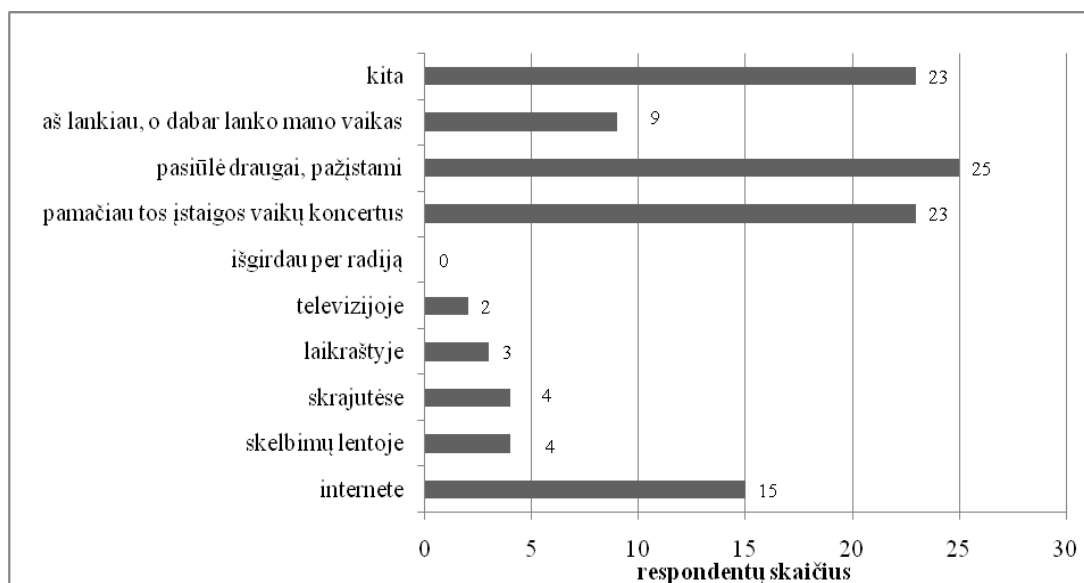
Galima teigti, kad dainavimas yra viena priimtinausių vaikų veiklų, nes didžioji dauguma respondentų vaikų, net 71 proc., dainuoja ir groja vienu instrumentu, dainuoja chore ir individualiai arba dainuoja ir šoka.

3.2.1. Tėvų požiūris į Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas

Anketinėje apklausoje respondentų buvo klausama, kaip jie sužinojo apie pasirinktą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą. Respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus ar parašyti kitą sau tinkantį variantą, kuris buvo nepaminėtas pateiktuose atsakymuose. Net 17 respondentų pasirinko nuo 2 iki 4 duotų atsakymo variantų, o 26 proc. respondentų parašė jiems tinkančius atsakymo variantus (kita), dėl ko jie pasirinko vieną ar kitą įstaigą (žr. 6 pav.). Kaip matome iš paveiksle pateiktų duomenų, informacija greičiausiai sklinda iš lūpų į lūpas, tai yra, jiems pasiūlė, parekomendavo draugai, pažįstami. Taip nurodė net 25 (28 proc.) respondentai. Taip pat net 23 (26 proc.) tėvai ir jų vaikai pasirinko įstaigą pamatę kokybišką pasirodymą koncerto metu. Vadinasi, rengiant kokybiškus koncertus galima sėkmingai pritraukti vaikus į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą. Šiais laikais labai populiarios yra informacinės technologijos, vis dažniau tiek pasaulio, tiek Lietuvos naujienas sužinome naudodamiesi internetu. Tai įrodė ir šis tyrimas – kaip matome iš paveiksle (žr. 6 pav.) pateiktų duomenų, net 15 (17 proc.) vaikų ir jų tėvų savo pasirinktą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą pastebėjo naršydami internete. Tuo tarpu radijas

šiais laikais jau yra nebe toks populiarus. Per radiją mes vis rečiau išgirsime informaciją apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, ten gausu informacijos, reklamos apie parduotuves, nuolaidas, išpardavimus, poilsio bei pramogų vietas. Taip pat per radiją ištisas dienas skamba populiarioji muzika, bet apie vaikų švietimą, ugdymą išgirsime tikrai nedaug. Tai rodo ir paveiksle pateikti duomenys, kad nė vienas vaikas ar jo tėvai apie jų pasirinktą įstaigą negirdėjo per radiją, o jei ir girdėjo, tai to neužteko norint pasirinkti (žr. 6 pav.). Žiūrėdami televizorių, neformaliąją muzikos ugdymo įstaigą pamatė ir ją pasirinko tik 2 (2 proc.) vaikai ir jų tėvai. Nors televizorių mes žiūrime tikrai nemažai, bet galime teigti, kad Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos televizoriaus ekranuose pasirodo nedažnai. Iš paveiksle (žr. 6 pav.) pateiktų duomenų matome, kad šiuo požiūriu televizorių lenkia laikraščiai (3 proc.), skelbimų lentoje esantys skelbimai (5 proc.) ir įvairios skrajutės (5 proc.). Taip pat net 9 (10 proc.) vaikų lanko tą pačią įstaigą, kurią lankė jų tėvai. Kitus tėvus ir jų vaikus pasirinktas įstaigas paskatino lankyti geri kitų vaikų tėvų atsiliepimai, net 11 (13 proc.) pasiūlė darželiuose ar nukreipė muzikos mokytojos bendrojo lavinimo mokyklose, vienas respondentas netgi teigė, kad jiems pasiūlė šią įstaigą lankyti seimo narys Arvydas Mockus. Kiti norėjo, kad jų vaiką ugdytų profesionalai, aukštos kvalifikacijos pedagogai, kitiems užteko tik praeiti pro tą įstaigą ir susižavėjo. Vienas respondentas atsakė, kad pats dirba šioje įstaigoje ir ugdo savo vaiką, kitas respondento vaikas gyvena šalia šios įstaigos, todėl nusprendė ją lankyti. Taip pat tyrime, respondentas teigė, kad vaikas susirado pats įstaigą, o kitas respondentas paminėjo, kad lankė jo kiti vaikai ir todėl vienas iš jo vaikų pasirinko tą pačią neformaliojo muzikos ugdymo įstaigą.

Taigi, įstaigos pasirenkamos dėl įvairiausių priežasčių, bet vis dėlto daugiausiai informacijos tėvai ir jų vaikai randa koncertuose, renginiuose, taip pat iš artimų pažįstamų ar tėvai iš savo patirties, internete, tačiau labai maža dalis pamato skelbimų lentoje ar skrajutėje, laikraštyje ar televizijoje, o per radiją jokios informacijos negirdėjo nė vienas respondentas (žr. 6 pav.).

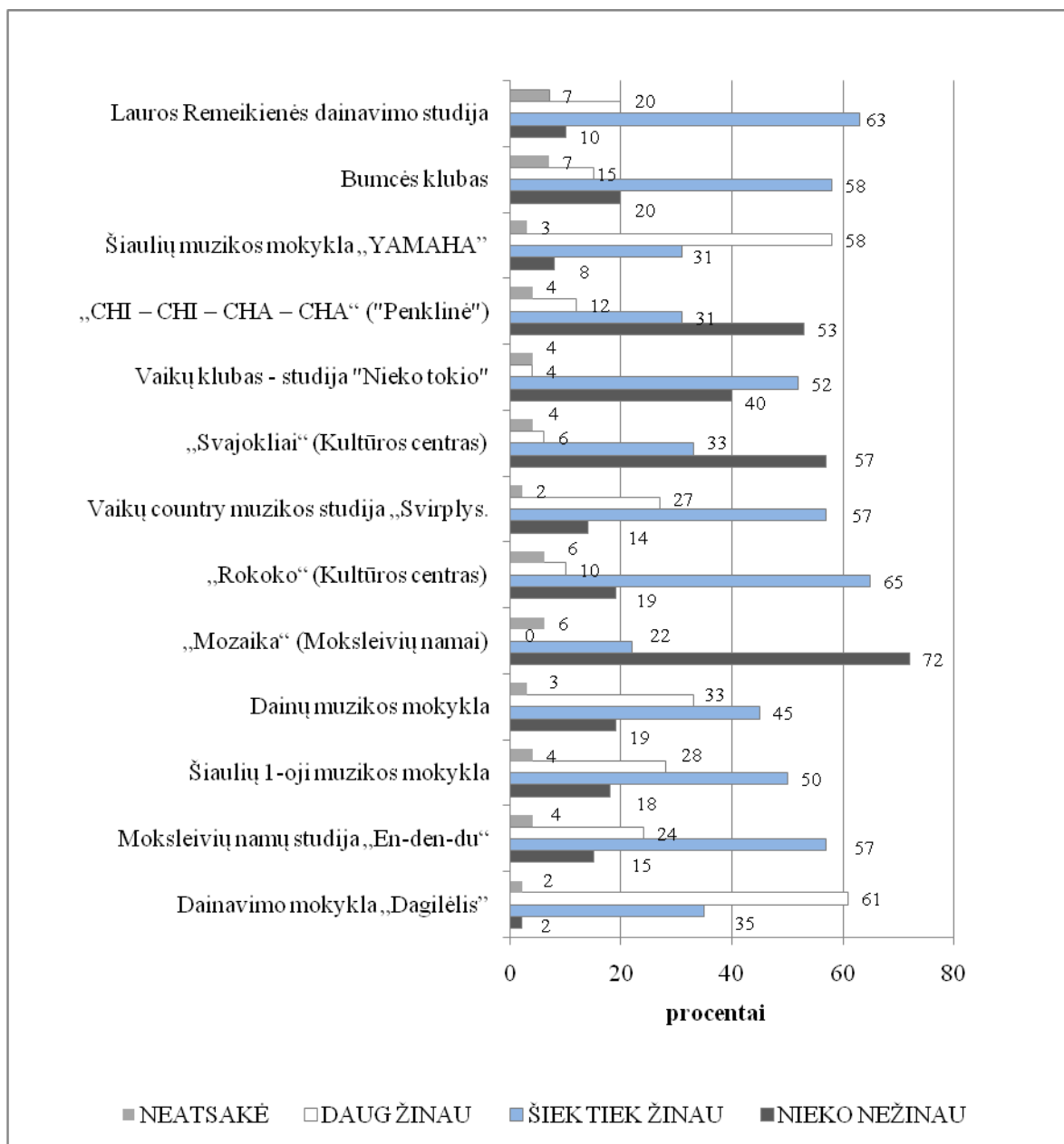

6 pav. Neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimo būdai (N = 88)

Labai svarbu, kad prieš pradėdant rinktis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą tėvai būtų gerai informuoti apie kiekvieną iš įstaigų, kad žinotų tos įstaigos tipą, paskirtį, viziją, misiją, tikslus, uždavinius, pedagogus, tos įstaigos mokinių pasiekimus ir kt.

Lyginant neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų informuotumą galime pastebėti, kad net 64 (72 proc.) respondentai nieko nežino apie Šiaulių miesto moksleivių namuose įsikūrusią vokalinę instrumentinę grupę „Mozaika“, nors tuo tarpu apie kitą moksleivių namuose įsikūrusią studiją „Enden-du“ šiek tiek žino net 50 (57 proc.) respondentų. Skirtumas akivaizdus (žr. 7 pav.). Taip pat net 47 (53 proc.) mokinių tėvų nieko nežino ir apie šeimos ir jaunimo laisvalaikio centro „Penklinėje“ įsikūrusią dainos ir šokio studiją „Chi-chi-cha-cha“, apie vaikų klubą – studiją „Niekio tokio“ nieko nežino net 40 proc. (34) respondentų, o net 57 proc. (50) vaikų tėvų nieko nežino apie Šiaulių kultūros centro vaikų estetinio lavinimo studiją „Svajokliai“ (žr. 7 pav.). Buvo ir tokių tėvų, kurie nieko nežinojo apie tokias įstaigas, kurios yra garsios ne tik Šiaulių mieste, bet ir Respublikos mastu, pvz., apie berniukų ir jaunuolių dainavimo mokyklą „Dagilėlis“ nieko nežinojo 2 proc., o šiek tiek žinojo 31 (35 proc.) respondentas. Šie rezultatai išties liūdina, juk ši mokykla labai garsi visoje Lietuvoje. Mokyklos kolektyvai aktyviai dalyvauja tarptautiniuose, respublikiniuose ir miesto renginiuose, aktyviai koncertuoja, o berniukų ir jaunuolių choras „Dagilėlis“ – daugkartinis įvairių tarptautinių bei respublikinių festivalių ir konkursų laureatas. Kita įstaiga „Bumcės klubas“, kurioje vaikai, dainuoja, vaidina ir kt., garsinta net televizijos laidoje, bet 58 proc. respondentų apie ją žino tik šiek tiek, o 20 proc. nieko nežino. Panašiai yra ir su Lauros Remeikienės dainavimo studija. Šios studijos įkūrėja ir pedagogė Laura Remeikienė šio tyrimo metu dalyvavo labai garsiam TV3

projekte „Chorų karai“, ji buvo subūrusi šiauliečių chorą, kuris šiame projekte užėmė garbingą 2-ąją vietą. Tuo tarpu net 63 proc. respondentų teigia, kad apie Lauros Remeikienės studiją žino tik šiek tiek, o 10 proc. visai nieko nežino (žr. 7 pav.). Taigi iš šio paveikslėlio duomenų galime teigti, kad informuotumas apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas yra tikrai prastas.

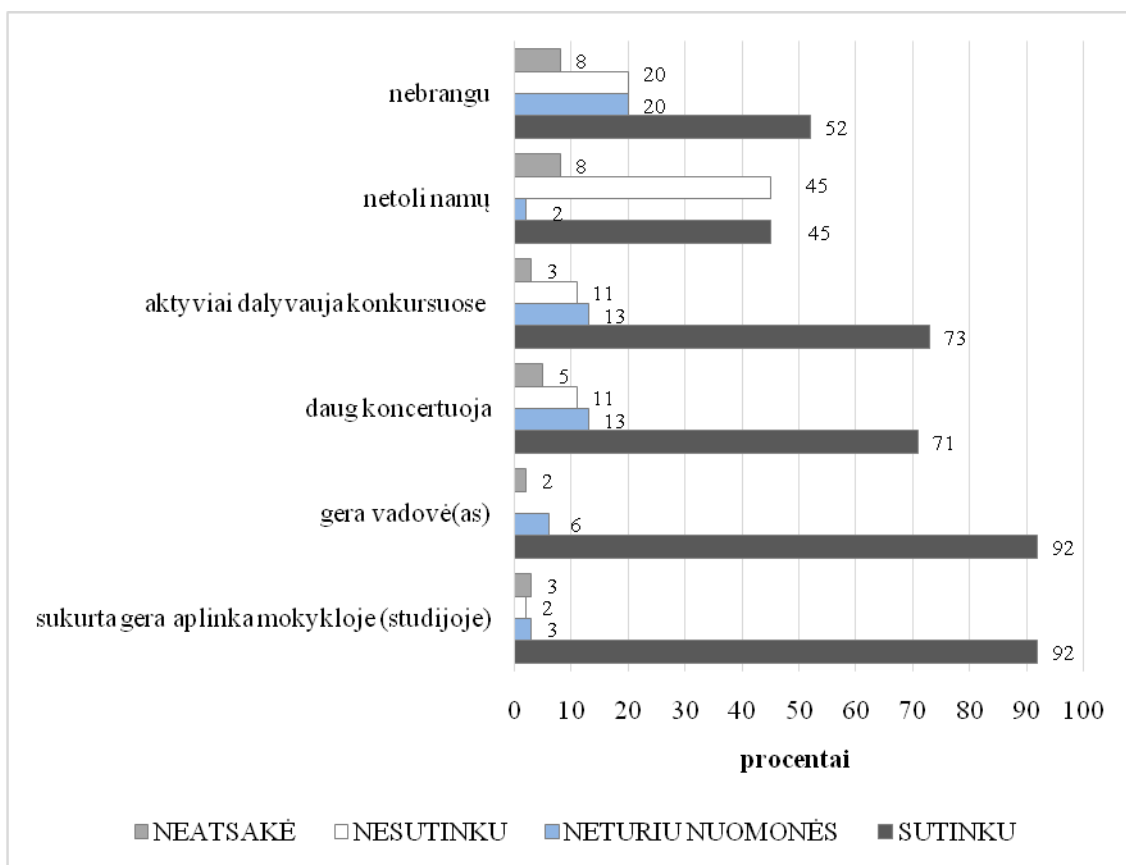
7 pav. Tėvų informuotumas apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas (N = 88)

Neformaliojo švietimo tiekėjams labai svarbus yra tėvų požiūris į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas. Šias įstaigas renkasi ne tik vaikai, jiems padeda rinktis ir tėvai. Kiekvienas iš tėvų

turi skirtingą požiūrį į kiekvieną iš įstaigų. Jų požiūrį gali pakeisti draugai, pažįstami, koncertai, kuriuose dalyvauja vienos ar kitos įstaigos vaikai, vaikų atsiliepimai ir jų bendravimas su pedagogu, vaiko pažanga ir kiti faktoriai. Taip pat ir tėvams labai svarbu, ką kiti šneka apie jų pasirinktą įstaigą. Kaip matėme 6 paveiksle, respondentai atsakė, kad pasirinko lankyti vieną ar kitą įstaigą, nes rekomendavo draugai, pažįstami, be to, kad ugdymo įstaigą lankė vienas iš tėvų, todėl ten jie nusprendė leisti mokytis ir savo vaiką. Juk geriausia reklama yra iš lūpų į lūpas. Taip pat daugelis tėvų labai atsižvelgia ir į pedagogus, jų kvalifikaciją. Juk visi nori, kad jų vaiką ugdytų kompetentingi, kvalifikuoti pedagogai. Kiti renkasi pamatę tos įstaigos vaikus koncertuojant ar dalyvaujant konkurse.

Dar viena dalis tėvų renkasi neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą pagal užsiėmimų kainą ar vietą, kad būtų netoli namų ar kaina atitiktų ugdymo kokybę. Taip pat labai svarbu ir sukurta gera aplinka mokykloje ar studijoje (žr. 8 pav.).

Bendrojo ugdymo programoje (2011) teigiama, kad ugdymo(si) aplinka suprantama kaip erdvė, kurioje vaikai būna, mokosi, bendrauja ir kur nuolat kuriasi tarpusavio santykiai. Aplinka yra svarbi vaikų patyrimui, jų saviugdai, aplinka padeda formuotis vaikų pomėgiams, jų kultūrai, be to, ji turi įtakos nekognityviniams ugdymo rezultatams (pvz., vaikai nori lankyti įstaigą, nori veikti kartu su bendraklasiais ir t. t.). Neformaliojo ugdymo aplinka turi būti specifinė, tokia, kur vaikai galėtų saugiai eksperimentuoti, išbandyti save be didesnio pavojaus pakenkti sau ir aplinkiniams („Apie ugdymą neformaliai“, 2015). Anketinės apklausos duomenys rodo (žr. 8 pav.), kad tėvų, kurių vaikai lanko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, požiūris į sukurta aplinką įstaigose yra tikrai neblogas, net 80 (92 proc.) vaikų tėvų sutinka, kad sukurta aplinka įstaigoje tikrai gera, o tik keli respondentai tuo abejoja.

8 pav. Tėvų požiūris į Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas (N = 88)

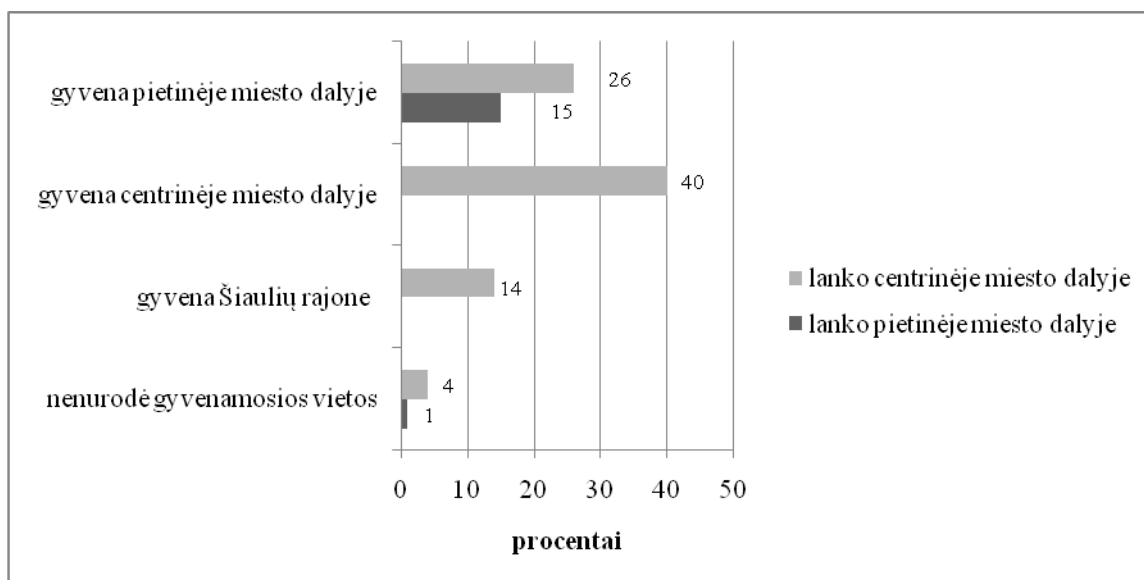
Lietuvos švietimo įstaigų pobūdį, ugdymo tikslų ir uždavinių įgyvendinimo būdus lemia mokytojo vertybinės nuostatos ir profesinė kompetencija. Todėl turi būti siekiama, kad pedagogai būtų brandžios kultūros, dorovės, pilietinės sąmonės, inteligencijos, pedagoginės, dalykinės ir mokslinės kompetencijos. Su mokytojo profesine branda, asmeniniu ir profesiniu tobulėjimu tiesiogiai susijusi darbo kokybė, lankstumas. Anot E. Jensen, „patirtis rodo, kad sėkmingai dirbantys mokytojai gailiaširdžiai ir supratingi. Geriausi mokytojai tie, kuriems nesvetima užuojauta, supratimas ir išmanymas. Jie žino: kiekvieno žmogaus elgesys yra visiškai ir puikiai suprantamas turint galvoje jo aplinkybes” (2001, p. 60). Todėl kiekvienai įstaigai ypač svarbu geras pedagogas(ė). Net 81 (92 proc.) respondentas yra patenkinti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pedagogais. Šie rezultatai išties džiugina.

Tyrimo duomenys rodo, kad konkursai ir koncertai – tai didžiausia motyvaciją vaikams ir jų tėvams lankyti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą. O pedagogams prisideda keletas naujų patirčių, daugiau praktinių interesų: turėti kuo daugiau mokinių, kad turėtų darbo (-ą), susikurti gerą įvaizdį, kad turėtų daugiau mokinių. Daugeliui tėvų kuo daugiau jų vaikai dalyvauja koncertuose ir konkursuose, tuo vaikams didesnė motyvacija lankyti neformalaus muzikos ugdymo įstaigą.

Vaikams rengiantis konkursams ar koncertams lavinamos svarbios jų charakterio savybės: gebėjimas užsibrėžti tikslą ir jo siekti, valios stiprumas, sistemingi darbo įgūdžiai, o sėkmingai pasiektas tikslas atneša pasitikėjimo savimi. Taip pat konkursai ir koncertai padeda atskirti itin gabius vaikus. 58 (73 proc.) respondentai teigia, kad jų vaikai aktyviai dalyvauja konkursuose, o 62 (71 proc.) aktyviai koncertuoja. Taigi galima teigti, kad aktyvios koncertinės veiklos visgi trūksta, nes net ketvirtadalis respondentų vaikų koncertuoja mažai.

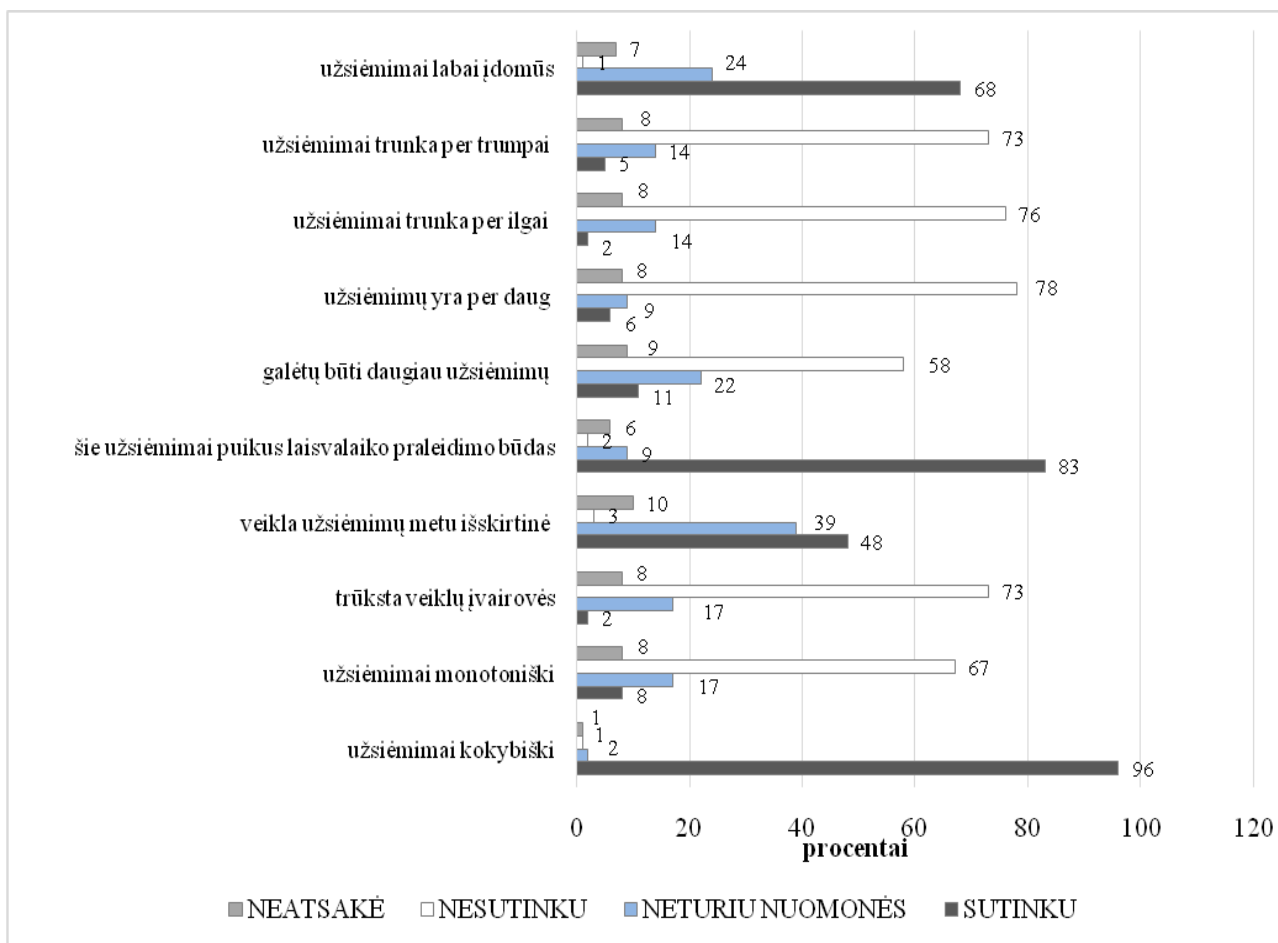
Tėvų požiūris į neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimų kainą yra palankus. 20 proc. respondentų mano, kad užsiėmimai yra brangūs, tačiau kiti 20 proc. respondentų pažymėjo, kad neturi nuomonės šiuo klausimu, 37 (52 proc.) respondentai yra patenkinti užsiėmimų kaina.

Taip pat 45 proc. respondentų mano, kad jų vaikų lankomos įstaigos yra visai netoli namų, todėl vaikams nesudėtinga lankyti užsiėmimus, tačiau lygiai tiek pat, net 45 proc., išreiškė visiškai priešingą nuomonę ir teigė, kad įstaiga nėra arti namų ir jiems atstumas tikrai nėra pats svarbiausias kriterijus renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą (žr. 8 pav.). Kaip žinome, net 12 respondentų gyvena Šiaulių rajone, o lanko užsiėmimus centre esančiose įstaigose. O daugelis gyvenančių pietiniame miesto rajone lanko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas centrinėje miesto dalyje (žr. 9 pav.). Taigi, galime teigti, kad atstumas daugeliui respondentų yra nesvarbus renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą.

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos lankymo vietą (N = 88)

Norint ištirti tėvų požiūrį į Šiaulių miesto neformaliojo muzikinio ugdymo, įstaigas labai svarbu sužinoti, kaip tėvai vertina ir šių įstaigų užsiėmimus. Juk nuo užsiėmimų kokybės, trukmės, dažnumo, veiklos užsiėmimų metu ir priklauso požiūris į įstaigą. Bendrąjį ugdymą teikiančiose mokyklose visiems mokiniams sudarytos galimybės 2 valandas per savaitę dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose, o kitose neformaliojo švietimo įstaigose pati įstaiga pasirenka, kiek savaitinių valandų skirti neformaliajam švietimui (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

10 pav. Respondentų vaikų lankomų užsiėmimų vertinimas (N = 88)

Daugiau nei pusė respondentų mano, kad tose įstaigose, kurias lanko jų vaikai, užsiėmimai trunka nei per ilgai, nei per trumpai. Juos tenkina užsiėmimų laikas. Kad užsiėmimai trunka per trumpai, šiam teiginiui paprieštaravo 51 (73 proc.) respondentas, o kad trunka per ilgai, paprieštaravo 54 (76 proc.) respondentai. Kiti 12 (14 proc.) respondentų neturėjo nuomonės, užsiėmimai vyksta per trumpai 3 respondentams, per ilgai 2 respondentams (žr. 10 pav.). Tai galima

teigti, kad užsiėmimai trunka nei per ilgai, nei per trumpai, užsiėmimų trukmė atitinka respondentų poreikius.

Kiekvienais metais vis labiau ryškėja didėjanti vaikų užimtumo problema. Nemažai moksleivių po pamokų arba net pamokų metu nuobodžiauja prekybos centruose (Kas kaltas, kad šiuolaikiniai vaikai neturi ką veikti?, 2012). Šiuolaikiniai vaikai neturi, ką veikti. Tačiau yra ir tokių tėvų, kurie vaikus apkrauna begale būrelių, vaikai grįžta namo pavargę, o dar turi ruošti namų darbus, tačiau tik 5 tėvai mano, kad užsiėmimų jų lankomoje įstaigoje yra per daug, kiti 10 tėvų teigia, kad jų galėtų būti netgi daugiau. Daugiau negu pusė, tai yra 55 (78 proc.), respondentai, nesutinka, kad užsiėmimų yra per daug, o 43 (58 proc.) respondentai neigia, kad užsiėmimų galėtų būti daugiau. Tai galime daryti išvadą, kad kaip ir užsiėmimų laikas, taip ir užsiėmimų kiekis daugeliui respondentų yra tinkamas (žr. 10 pav.).

Šiuolaikinį mokinį sunku sudominti, tačiau tai yra neformaliojo švietimo tiekėjų pareiga. Jie turi kuo daugiau vaikų įtraukti į neformaliojo švietimo veiklą, juos sudominti pasiūlydami tinkamiausias veiklas, kad galėtų vykdyti savo veiklą. Tačiau neformaliojo švietimo tiekėjai turi ne tik juos pritraukti, bet ir išlaikyti. O tai padaryti labai sunku, ypač bendrojo lavinimo mokyklų būreliuose, kur vaikai gali labai lengvai, nieko nevaržomi, pereiti iš vieno būrelio į kitą net be tėvų žinios, nes nereikia pildyti jokių sutarčių ar mokėti už veiklą.

Respondentų taip pat buvo klausama, ar juos tenkina veikla užsiėmimų metu, ar užsiėmimai įdomūs, ar kokybiški, ar nemonotoniški, ar netrūksta veiklų įvairovės, ar šie užsiėmimai tikrai puikus laisvalaikio praleidimo būdas. Anketinės apklausos rezultatai (žr. 10 pav.) rodo, kad respondentų vaikų lankomi užsiėmimai tikrai puikus laisvalaikio praleidimo būdas, net 73 (83 proc.) respondentai sutinka su šiuo teiginiu, tačiau 2 respondentai nesutinka ir sako, kad tai ne laisvalaikio praleidimo būdas, o tai kaip sunkus darbas. Kaip matome iš anksčiau nagrinėtų duomenų, 5 tėvai mano, kad jų vaikų lankomose neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigose užsiėmimų yra per daug (žr. 10 pav.), tai gali būti viena iš priežasčių, kodėl šie 2 respondentai mano, kad neformalusis ugdymas yra kaip darbas.

Kaip jau buvo minėta, labai svarbu, kad švietimo tiekėjai organizuotų kokybiškus, įdomius užsiėmimus, kad būtų daug veiklų įvairovės, būtų įdomūs, kad vaikai noriai juos lankytų.

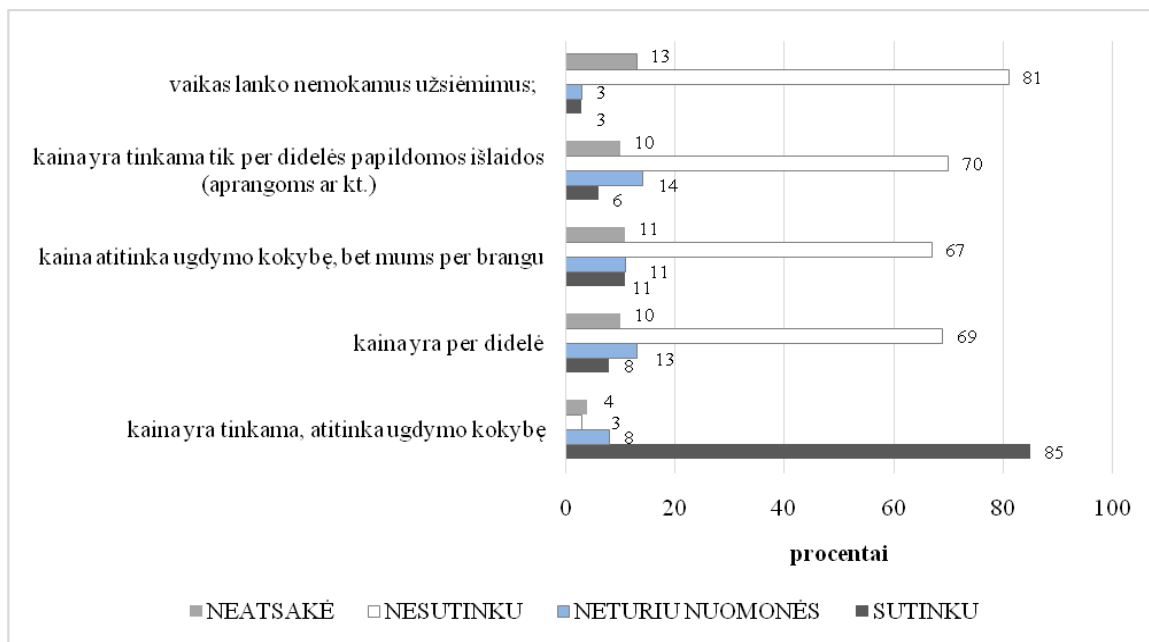
60 (68 proc.) sutinka, kad užsiėmimai yra tikrai įdomūs jų vaikams, tačiau labai keista, kad net 21 (24 proc.) respondentas neturi nuomonės šiuo klausimu. Galima daryti prielaidą, kad šie 24 proc. respondentų mažiau domisi vaiko veikla po pamokų arba tėvai per savo kasdieninius rūpesčius neranda laiko paklausti vaikų, ar tikrai jam ši veikla įdomi, o gal tiesiog nekyla klausimų, ar įdomi, ar ne, vaikui tai kaip pareiga, kurią turi atlikti. Tačiau kai buvo klausama, ar jų lankomi

užsiėmimai kokybiški, tai anketinės apklausos rezultatai parodė neginčijamai – net 84 (96 proc.) respondentai sutiko, kad užsiėmimai yra kokybiški (žr. 10 pav.). Šie rezultatai išties džiugina ir rodo, kad neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigose dirba kompetentingi, kvalifikuoti specialistai.

Taip pat labai svarbu, kad užsiėmimai būtų ne tik kokybiški ar įdomūs, bet ir nemonotoniški, nes šiuolaikiniams vaikams tiesiog labai greitai viskas atsibosta, jie nori ir nori vis kažko naujo, o švietimo tiekėjai turi prie to taikytis, nes kitaip vaikas pasirinktų kitą įstaigą, kurioje ras kažką nauja. 59 (67 proc.) tėvai mano, kad užsiėmimai nemonotoniški, 15 (17 proc.) tėvų apie tai neturi jokios nuomonės ir 7 (8 proc.), deja, sutinka su šiuo teiginiu, kad užsiėmimai toje įstaigoje, kurią lanko jų vaikas, yra monotoniški (žr. 10 pav.). Tačiau į teiginį, ar visgi trūksta veiklų įvairovės, 64 (73 proc.) tėvai atsakė, kad jos netrūksta, 15 (17 proc.) nutylėjo savo nuomonę, taigi galime daryti prielaidą, kad užsiėmimų metu veiklų įvairovės gali trūkti.

Norint vaiką sudominti ir išlaikyti kartais reikia ir išskirtinės veiklos, kuri būtų vaikui lyg siurprizas ar didelė motyvacija. 42 (48 proc.) respondentai sutinka, kad užsiėmimų metu veikla yra išskirtinė, tačiau labai daug, net 34 (39 proc.), neturėjo nuomonės, o 3 paneigė šį teiginį. Taigi galima teigti, kad veiklos išskirtinumo vis dėlto trūksta užsiėmimų metu (žr. 10 pav.).

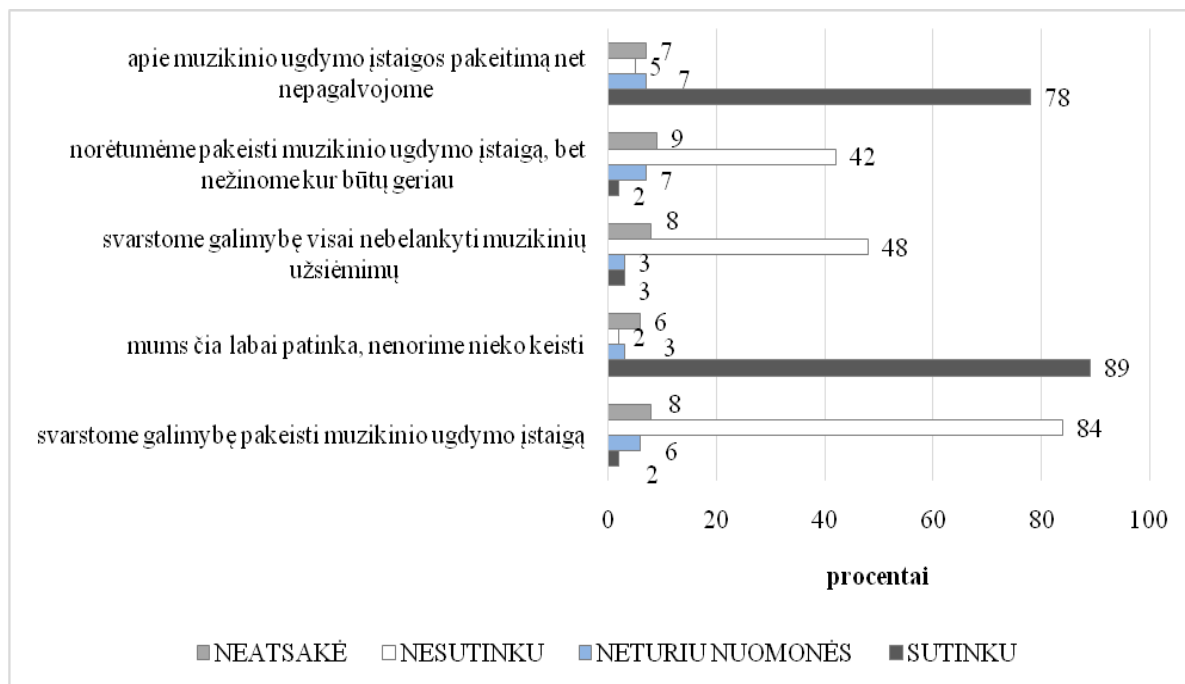
Renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą labai svarbu tėvų požiūris į vieną ar kitą įstaigą, tačiau neabejotinai jiems labai svarbu tiek užsiėmimų kokybė, tiek kaina. „Didžiausią įtaką daugumos paslaugų kokybei daro bendrasis arba tiesioginis įvaizdis. Jei paslaugos teikėjui vartotojas jaučia simpatiją, tai nedidelės klaidos bus užmirštos. Didelės klaidos griaua įvaizdį. Ir priešingai, jei įvaizdis yra blogas, net mažiausia klaida atrodys didesnė, nei yra iš tikrųjų“ (Prišmantienė, 2010, 123 p.). Tačiau tėvams labai sunku pasirinkti, kad kainos ir kokybės santykis būtų optimalus, be to, ir jie tą kokybę visi suvokia skirtingai. Galima teigti, kad apibūdinti paslaugų kokybę yra itin sudėtinga. Ją gali lemti ne tik vartotojo, bet ir paslaugos teikėjo suvokimas apie paslaugos kokybę. Nors paslaugų kokybė turi svarbią reikšmę tiek vartotojui, tiek paslaugų tiekėjui, tačiau paslaugos teikėjams yra svarbu suteikti kokybišką paslaugą, siekiant išlaikyti konkurencinį pranašumą rinkoje, o taip pat ir išlaikyti vartotoją. Teikiamos paslaugos kokybė yra apibūdinama kaip paslaugos efektyvumo visuminis poveikis, kuris nustato vartotojo pasitenkinimo lygį jam teikiama paslauga. Net 96 proc. respondentų mano, kad užsiėmimai yra kokybiški, tačiau įdomu, ką mano apie užsiėmimų kainą.

11 pav. Kainos ir kokybės vertinimas (N = 88)

Anketinės apklausos gauti rezultatai atskleidė, kad 71 (81 proc.) (žr. 11 pav) respondentas lanko mokamus užsiėmimus, 3 neturėjo nuomonės, o tik 3 iš visų respondentų už ugdymą Šiaulių neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigose nemokėjo). Tai galima teigti, kad šių 3 respondentų šeimos yra socialiai remtinios, nes tik jos gali nemokėti už mokslą. Taip pat už mokslą nemoka vaikai, lankantys neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimus, organizuojamus bendrojo lavinimo mokyklose, nes jų ugdymas yra finansuojamas mokinio krepšelio lėšomis, tačiau tokių vaikų šiame tyrime nėra, nes yra tiriamos tik neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos, o ne bendrojo lavinimo mokyklos, kuriose organizuojamas neformalusis ugdymas. Kad kaina yra per didelė, mano tik 7 (8 proc.) respondentų, o 61 (69 proc.) nesutinka su šiuo teiginiu. Kaip ir buvo matoma 8 pav., kad tėvų požiūris į neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimų kainą yra teigiamas, net 52 proc. respondentų yra patenkinti užsiėmimų kaina, o šio paveikslėlio (žr. 11 pav.) duomenimis, net 74 (85 proc.) respondentų mano, kad kaina yra tinkama ir atitinka ugdymo kokybę. Taigi galime daryti išvadą, kad užsiėmimų kaina yra tinkama. Bet ne visoms šeimoms optimalus kokybės ir kainos santykis yra prieinamas, tai rodo ir paveiksle pateikti duomenys, 10 (11 proc.) respondentų teigia, kad kaina atitinka ugdymo kokybę, bet jiems per brangu. Tačiau kartais gali būti ne per brangus pats ugdymas, o gali būti didelės papildomos išlaidos, pvz. aprangų ar kelionių į konkursus, koncertus ir t.t. Tačiau tik 6 proc. respondentų mano, kad daug papildomų išlaidų reikia jų vaikams, dalyvaujantiems neformaliajame švietime. Taigi galime daryti išvadą, kad daugelis respondentų mano, kad kaina atitinka kokybę (žr. 11 pav.).

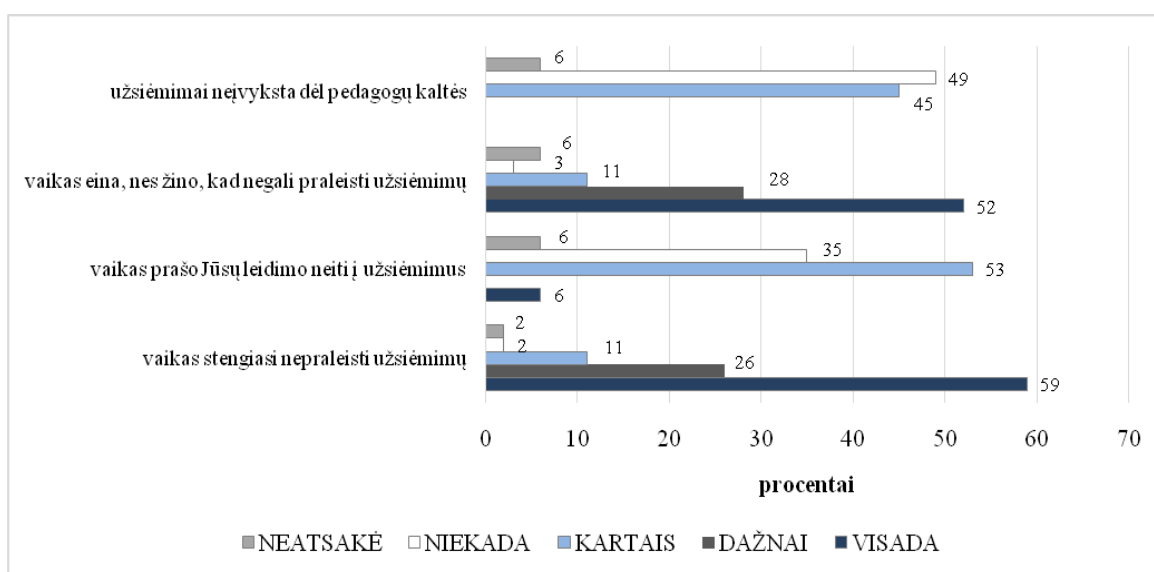
Išanalizavus duomenis matome, kad respondentai nebuvo patenkinti užsiėmimais, juose vykdoma veikla ar užsiėmimų kaina, koncertų ar konkursų kiekiu ir kt., todėl galime daryti prielaidą, kad yra tokių tėvų, kurie galbūt kada nors yra pagalvoję keisti neformaliojo švietimo įstaigą arba jau yra apsisprendę ją keisti. Tačiau pažiūrėjus į 12 paveikslą aiškiai matome, kad net 74 (78 proc.) respondentai apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos pakeitimą net nepagalvojo, o 4 (5 proc.) vis dėlto turi tokią mintį. 37 (42 proc.) respondentai paneigė teiginį, kad norėtų pakeisti muzikinio ugdymo įstaigą, bet nežino, kur būtų geriau. 48 (55 proc.) respondentai svarstė galimybę visai nebelankyti muzikinių užsiėmimų, 3 (3 proc.) neturi nuomonės, 6 (7 proc.) sutinku, 2 (2 proc.) nesutinku. 89 (100 proc.) respondentai sako, kad jiems čia labai patinka, nenorime nieko keisti, 8 (9 proc.) nesutinku, 6 (7 proc.) neturi nuomonės, 2 (2 proc.) sutinku. 84 (95 proc.) respondentai svarstė galimybę pakeisti muzikinio ugdymo įstaigą, 8 (9 proc.) nesutinku, 6 (7 proc.) neturi nuomonės, 2 (2 proc.) sutinku.

12 pav. Neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos keitimas (N = 88)

Liūdina tai, kad 3 proc. tėvų ir jų vaikų svarsto galimybę visai nebelankyti muzikinių užsiėmimų, nes mes puikiai žinome, kokią didelę naudą vaiko asmenybės vystymuisi daro muzika. Vaikui augant muzika gali paskatinti jo socialinius ir mokslinius įgūdžius, atspindėti jo pusiau suvokiamas emocijas ir išmokyti reikšti savo jausmus. Muzikavimas su kitais sustiprina vaiko ryšius su šeima, bendruomene, supažindina su tautos kultūros paveldu. Muzika kalba savo kalba, kurią vaikai nesąmoningai suvokia. Ji įtraukia vaikus, kviesdama juos derinti tonus, prijungti žodžius, judėti pagal jos ritmą ir išreikšti visą jos emocijų bei harmonijos grožį ir gilumą. Šveicarų mokslininkai įrodė, kad muzikuojantys vaikai yra didesnės motyvacijos, ugdomas tolerancijos ir atsakomybės jausmas, taip pat geriau kalba, skaičiuoja, skaito. Taigi džiugu, kad net 89 proc. respondentų net neketina keisti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos (žr. 12 pav.).

Svarbiausi veiksniai, lemiantys vaiko elgesį užsiėmimų metu, tuo pačiu ir jų lankymą, yra socialinė aplinka, vaiko šeima, jo paties psichologinės savybės ir neformaliojo muzikinio ugdymo įstaiga kaip ugdymo institucija. Bėgimo ar nenoro lankyti priežastys gali būti įvairios: mokymosi motyvacijos nebuvimas, tinkamų mokymosi formų trūkumas, nepakankamas specialistų dėmesys vaiko asmenybei, jo problemoms, per sudėtinga mokymosi programa, santykiai su bendraamžiais ir kt. Gali pasitaikyti ir tokių atvejų, kai vaikas tiesiog prašo tėvų leidimo neiti į užsiėmimus, net 45 (53 proc.) respondentai atsakė, kad tokie dalykai vyksta kartais arba labai retai (žr.13 pav.). Tačiau labai liūdna, kad būna ir taip, kad net 5 (6 proc.) respondentų vaikų visada prašo neiti į užsiėmimus.

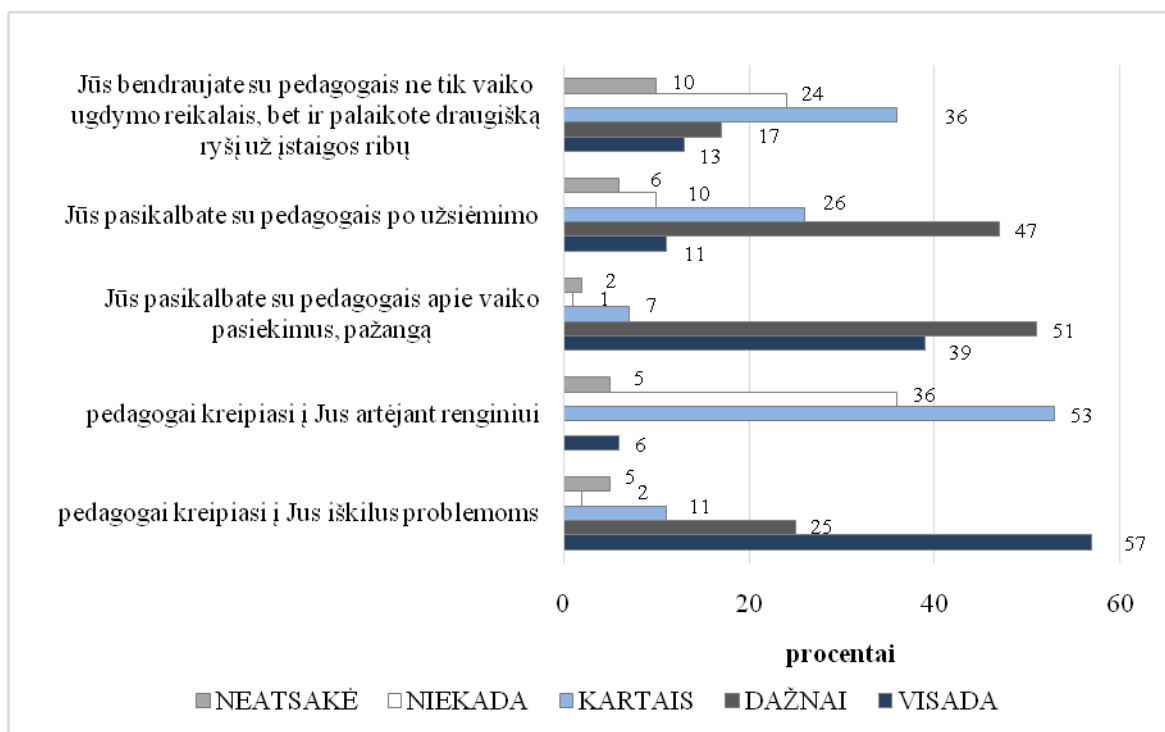
13 pav. Užsiėmimų lankomumas (N = 88)

Taigi tėvai turėtų ieškoti priežasčių, kalbėtis su vaiku, kodėl taip nutinka. 80 proc. respondentų eina beveik arba net visada, nes žino, kad negali praleisti užsiėmimų, jaučia didelę pareigą, o kiti 20 proc. neturi išugdyto tokio didelio atsakingumo jausmo. Net 78 (85 proc.) vaikų stengiasi visada arba dažnai nepraleisti užsiėmimų. Paveiksle pateikti duomenys rodo, kad vaikai savo noru nepraleidžia užsiėmimų, su džiaugsmu lanko juos. Tačiau kartais užsiėmimai neįvyksta ir dėl pedagogo kaltės. Jie gali neįvykti dėl kelių priežasčių: dėl sveikatos sutrikimų, dėl asmeninių rūpesčių, dėl papildomos veiklos ir t.t. Tačiau tai negali kartotis daug kartų ir be svarbios priežasties, nes vis dėlto daugelis tėvų moka mokesť už ugdymą, tai nori, kad užsiėmimai įvyktų, o, be to, be užsiėmimų nuoseklumo sunku pasiekti gerų rezultatų. Jei tai vis kartojasi, tėvai pradeda abejoti įstaigos darbo kokybe. Kaip matome 13 paveikslo pateiktuose duomenyse, 40 (45 proc.)

respondentų teigia, kad užsiėmimai kartais neįvyksta dėl pedagogų kaltės, o net 43 (49 proc.) sako, kad užsiėmimai vyksta visada ir jie su tokia problema nesusiduria. Taigi galime teigti, kad ne vien dėl mokinių buna kaltės, kada neįvyksta užsiėmimai.

Apklausa parodė, kad apie 80 proc. vaikų lanko šiuos užsiėmimus, nes jaučią pareigą jų nepraleisti. Susidaro toks įspūdis, kad vaikai eina ne iš malonumo, o iš pareigos.

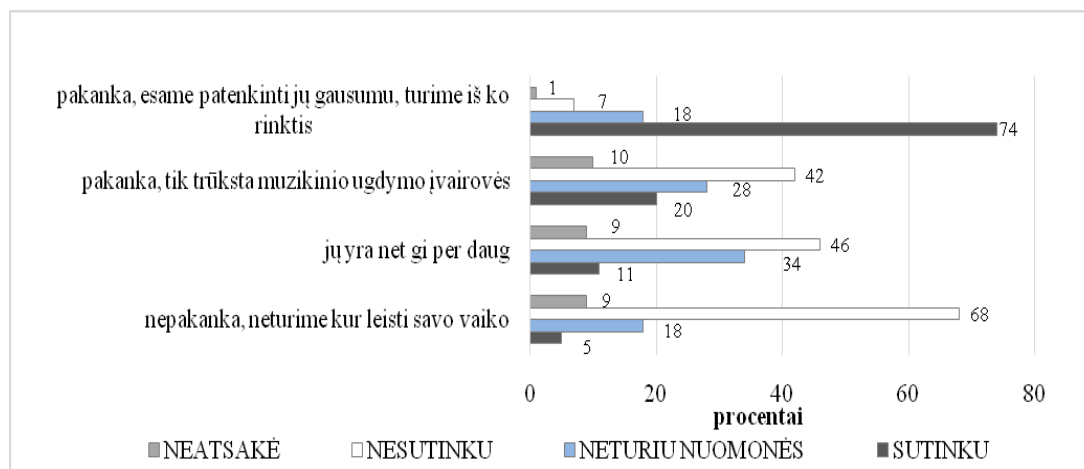
Tėvai yra atsakingi už tai, kad būtų sudaryta galimybė visapusiškai asmenybei ugdytis, o pedagogai padeda tėvams ir vaikui, tiek suteikdami informaciją apie vaiką, tiek paskatindami vaikus, o kartais ir įgalindami tėvus elgtis su vaiku tinkamai. Tėvams ir pedagogams būtina bendradarbiauti, nuolat keistis informacija, ką sužinojo, stebėti vaikus, kad užtikrintų harmoningas ir nuoseklias vaiko raidos sąlygas. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas užtikrina kokybišką vaikų ugdymosi aplinkos sukūrimą. 51 (58 proc.) respondentas beveik visada arba visada pasikalba su pedagogais po užsiėmimų, tačiau 21 (26 proc.) beveik nesikalba (žr. 14 pav.). Pedagogai turi mokėti bendrauti su tėvais, prie jų priėti, užmegzti pokalbį, nes jie privalo nuolat pranešti tėvams, ką sužinojo stebėdami vaiką ugdymą įstaigoje, tačiau tai ne visada vien pedagogų problema, kartais nenoriai kalbasi ir patys tėvai. Tėvams labai svarbu, kad jų vaiką globojantys ir ugdatys asmenys keltų pasitikėjimą, o profesionalus pedagogo bendradarbiavimas su ugdytinio tėvais šį pasitikėjimą stiprina.

14 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su tėvais (N = 88)

Taip pat tėvai turi žinoti apie vaiko pasiekimus, pažangą, artėjančius koncertus, konkursus ar iškilusias problemas. Nors trečdalis respondentų teigia, kad su pedagogais beveik nesikalba po užsiėmimų, tačiau apie vaiko pasiekimus ir pažangą kalbasi didžioji dauguma, net 79 (90 proc.) respondentai. Tai galima teigti, kad tėvai labai domisi vaiko pažanga ir pasiekimais. Tačiau ar pedagogai bendrauja su tėvais prieš artėjančioms renginiams, labai abejotina, nes net 89 proc. respondentų sako, kad pedagogai visai nesikreipia arba labai retai kreipiasi į mokinių tėvus artėjančiam renginiui. 78 (82 proc.) respondentai sako, kad iškilus kokiam nors problemam pedagogai kreipiasi beveik visada. Yra ir tokių tėvų, kurie puikiai pažįsta vaiko pedagogus ir su jais bendrauja ar netgi artimus ryšius palaiko ir už įstaigos ribų. Labai džiugu, kad iš jų net trečdalis respondentų puikiai sutaria su pedagogais (žr. 14 pav.).

Kad neformaliojo muzikinio ugdymo sistema veiktų efektyviai ir veiksmingai, ji turi būti lanksti ir atitikti vietos gyventojų poreikius, o įstaigų tinklas būtų pakankamas. Labai džiugu, kad net 65 (74 proc.) respondentai atsakė, kad jie patenkinti įstaigų gausumu ir turi, iš ko rinktis, tačiau 6 (7 proc.) respondentai mano priešingai, o kad jų yra per daug, mano tik 10 (11 proc.). Nors ir daugelis mano, kad įstaigų Šiaulių mieste pakanka, tačiau jie neatitinka gyventojų poreikių, 18 (20 proc.) respondentų mano, kad trūksta muzikinio ugdymo įvairovės (žr. 15 pav.).

15 pav. Tėvų požiūris į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasiūlą Šiaulių mieste (N = 88)

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma respondentų buvo moterys. Toks procentinis pasiskirstymas dėsningas, nes mamos dažniausiai aktyviau nei tėvai dalyvauja su vaiko ugdymusi susijusioje veikloje. Daugiausiai informacijos apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas tėvai ir jų vaikai randa koncertuose, renginiuose, taip pat iš artimų pažįstamų, internete. Tačiau tyrimo

duomenys rodo, kad informuotumas yra tikrai prastas. Gauti rezultatai rodo, kad ne visi vaikai ir toli gražu ne visada noriai eina į užsiėmimus. Susidaro toks įspūdis, kad vaikai į užsiėmimus eina ne iš malonumo, o iš pareigos. Taip pat daugelis mano, kad įstaigų Šiaulių mieste pakanka, tačiau gauti rezultatai rodo, kad jos neatitinka gyventojų poreikių, tačiau daugelis apie įstaigos keitimą net negalvoja. Patenkinti ugdymo kaina yra tikrai ne visi respondentai, tačiau jų nuomone, kaina atitinka ugdymo kokybę. Už ugdymą moka beveik visi respondentai, bet ne visoms šeimoms optimalus kokybės ir kainos santykis yra prieinamas. Taip pat buvo nustatyta, kad respondentai nesirenka neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos pagal gyvenamąją vietą.

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pedagogai su tėvais dažnai bendrauja kalbėdamas apie vaikų pasiekimus ir pažangą arba iškilus problemoms, tačiau respondentai mano, kad bendravimo su pedagogais trūksta. Tačiau paaiškėjo, kad respondentai yra patenkinti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pedagogais. Sukurta aplinka įstaigoje, respondentų nuomone, gera. O užsiėmimų trukmė ir užsiėmimų kiekis atitinka respondentų poreikius. Taip pat daugelis respondentų mano, kad vaikų lankomi užsiėmimai puikus laisvalaikio praleidimo būdas, tačiau yra manančių, kad tai kaip sunkus darbas. Užsiėmimai, anot respondentų, kokybiški, bet nėra itin įdomūs, monotoniški, trūksta veiklų įvairovės ir išskirtinumo. Galima teigti, kad aktyvios koncertinės (konkursinės) veiklos taip pat trūksta, nes net ketvirtadalis respondentų vaikų koncertuoja retai.

3.3.2. Kriterijai, lemiantys muzikinio ugdymo įstaigos pasirinkimą tėvų požiūriu

Daugelis tėvų dažnai susimąsto, ar tikrai gerą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą lanko jų vaikas. Tačiau kas yra gera neformaliojo muzikinio ugdymo įstaiga, visi supranta skirtingai. Pedagogai mano vienaip, mokinių tėvai kitaip, jų vaikai dar kitaip, o švietimo srities atstovai visai kitaip. Ir visi jie galėtų diskutuoti valandų valandas.

Labai svarbu, kad prieš pradėdami rinktis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą tėvai būtų gerai informuoti apie kiekvieną iš jų, kad žinotų tos įstaigos tipą, paskirtį, viziją, misiją, tikslus, uždavinius, pedagogus, tos įstaigos mokinių pasiekimus ir kt.

Socialinis pedagogas A. Malinauskas vieno portalo straipsnyje „Kaip atpažinti, ar Jūsų pasirinkta vaiko mokykla yra gera“ (2013) išskiria 5 kriterijus, pagal ką tėvai turėtų rinktis bendrojo lavinimo mokyklą, bet šiuos kriterijus puikiai galima pritaikyti ir neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigoms:

- **Personalas.** Kvalifikuotas, tobulintis nevenigiantis ir bendradarbiaujantis pedagogų kolektyvas - vienas iš svarbiausių faktorių vaikų lavinimosi kelyje. Pedagogų užduotis - ne tik šviesti, bet ir komunikuoti, išsamiai informuoti tėvus apie moksleivių pasiekimus bei kylančias problemas, o pačius vaikus suprantamai supažindinti su rezultatų vertinimų kriterijais. Pageidautina, kad būtų išlaikomas balansas tarp mokytojų moterų ir vyrų skaičiaus.
- **Aplinka.** Fizinė ir emocinė aplinka turi didelę įtaką ugdymo procesui. Svarbu, kad neformaliojo ugdymo įstaigos būtų patogios ir pritaikytos įvairiai muzikinei veiklai, ugdymo įstaiga turi turėti tvarkingą, kūrybišką, jaukią atmosferą. Taip pat įstaiga turi būti netoli viešojo transporto stotelės. Pedagogai turi jausti mikroklimato pokyčius grupinių užsiėmimų metu ir nedelsdami į juos reaguoti.
- **Priemonės.** Kuo daugiau mokymosi priemonių turi ugdymo įstaiga, tuo mažesnė finansinė našta krenta ant tėvų pečių. Apie papildomas investicijas reikalingų aprangų, instrumentų, muzikos įrašų, knygų ir t.t. pirkimui mokyklos personalas tėvus privalo informuoti iš anksto.
- **Klasių (grupių) sudarymo kriterijai.** Pvz. muzikos mokykloje vaikai skirstomi pagal muzikos mokyklos klasę. Vaikai, besimokantys 5 muzikos mokyklos klasėje, tikrai nesimokys solfedžio ar muzikos istorijos vienoje grupėje su 1 muzikos mokyklos klasės mokiniais, nes jų žinios ir įgūdžiai skiriasi. Kitose įstaigose vaikai būna skirstomi pagal amžių. Pvz. vokaliniuose ansambliuose nedainuos kartu 7 metų vaikai ir 15 metų paaugliai, o jei ir dainuotų, būtų sunku pasiekti gerų rezultatų. Taip pat vaikai turėtų būti skirstomi ir pagal gabumus. Taip siekiama sukurti kuo geresnį mikroklimatą, efektyvų mokymosi procesą.
- **Įstaigos vaikų pasiekimai (koncertai) ir draugų rekomendacijos.** Taip pat norint pasirinkti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaiga svarbu domėtis tos įstaigos vaikų pasiekimais, stebėti koncertus, konkursus, tada geriausiai galima išvelgti pedagogo kūrybiškumą, profesionalumą, ugdymo rezultatus, bendravimą su vaikais ir jų tėvais, taip pat tos įstaigos ugdymo priemones ir t. t.

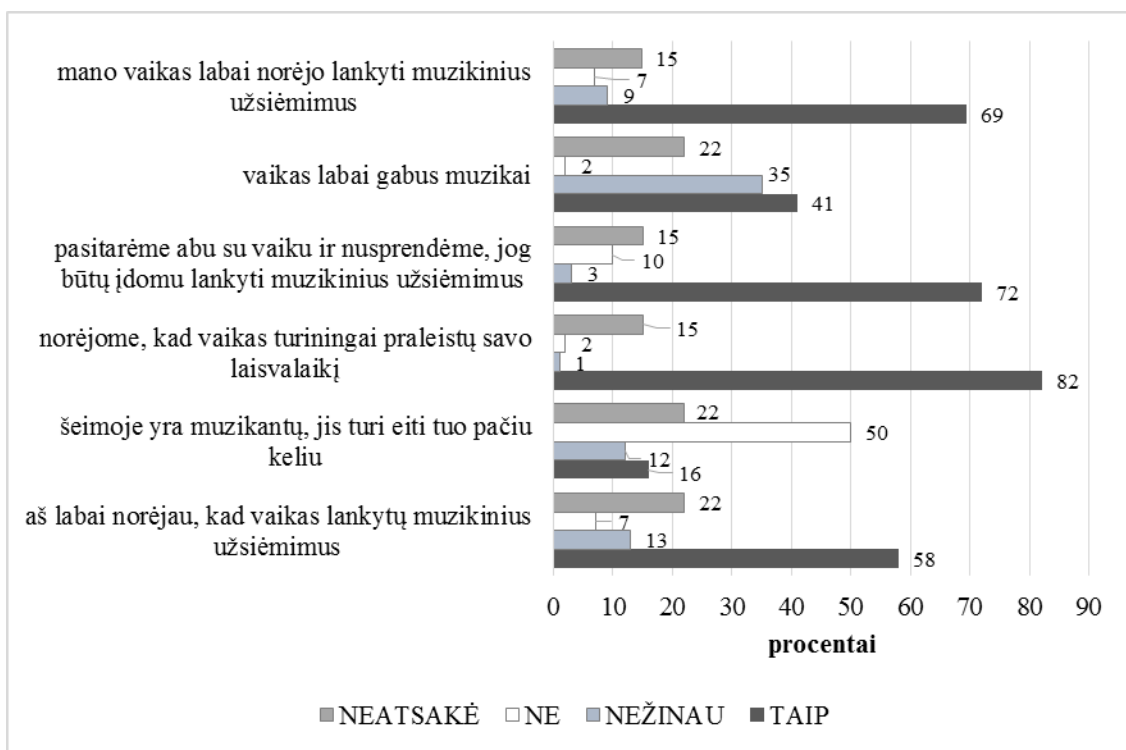
Buvo klausiama, kodėl tėvai ir jų vaikai apskritai pasirinko lankyti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, o ne sportą, dailę ar kitus užsiėmimus. Labai svarbu, kad tėvai jau ankstyvoje vaikystėje gebėtų atpažinti vaiko gabumus, o ne neįvertinti ar pervertinti jo potencialias galias. Be to, identifikuojant gabius vaikus negalima remtis vien tik tėvų nuomone. Kaip papildomas

įvertinimo metodas galėtų būti panaudoti auklėtojo ar mokytojo pastebėjimai. Tėvai ir pedagogai turėtų žinoti, kokiais ypatybėmis reikėtų atkreipti dėmesį. Kad jų vaikas gabus muzikai, teigia 36 (41 proc.) respondentai, tačiau net 31 (35 proc.) respondentas abejoja savo vaiko gabumais, kad vaikas negabus muzikai, mano 2 respondentai, o nieko neatsakė net 19 (22 proc.) respondentų. Taigi galima teigti, kad šie 59 proc. respondentų vaikų nebuvo identifikuojami kaip gabūs vaikai, tačiau pasirinko lankyti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą (žr. 16 pav.).

Apklausti 72 proc. respondentų pasitarė su vaiku ir nusprendė, kad būtų įdomu lankyti, kiti 25 proc. respondentų nesirinko įstaigos tik dėl to, kad jiems įdomu. Galima manyti, kad didžioji dauguma respondentų renkasi neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, nes jiems muzikiniai užsiėmimai yra įdomūs (žr. 16 pav.).

Kiti rinkosi šiuos užsiėmimus, nes net 69 proc. respondentų vaikų tiesiog labai norėjo muzikuoti, 9 proc. respondentų rinkdamiesi įstaigą, net nežinojo, ar jų vaikai nori lankyti muzikinius užsiėmimus, ar ne, taip pat 15 proc. visai neatsakė, o 7 proc. paneigė, kad jų vaikai pasirinko lankyti neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimus dėl to, kad jie norėjo muzikuoti, tačiau užsiėmimus vis tiek lanko.

Galima teigti, kad dauguma tėvų ir jų vaikų pasirinko neformaliojo ugdymo įstaigą todėl, kad labai norėjo muzikuoti, tačiau buvo ir tokių vaikų, kurie nenorėjo lankyti muzikinių užsiėmimų, tačiau lankė, matyt, raginami tėvų. Net 58 proc. respondentų atsakė, kad taip pat labai norėjo, kad jų vaikas lankytų muzikinius užsiėmimus, 13 proc. nežinojo, ar norėjo, o 22 proc. visai nieko neatsakė. 7 proc. teigė, kad jiems nebuvo noro, kad jų vaikas lankytų muzikinius užsiėmimus. Taigi galima manyti, kad neformaliosios muzikinės įstaigos pasirinkimą lėmė tiek vaikų, tiek tėvų norai, nes, kaip matėme 16 paveiksle, net 72 proc. sako, kad pasitarė abu su vaiku ir nusprendė, jog būtų įdomu lankyti. Tačiau 6 respondentai ir 6 jų vaikai nenorėjo lankyti muzikinių užsiėmimų, tačiau lanko, matyt, raginami tėvų, o tie tėvai, kurie patys nenori, kad vaikai juos lankytų, tikriausiai leidžia pačiam vaikui rinktis. Taip pat nemažai respondentų visai susilaikė nuo atsakymo (žr. 16 pav.).

16 pav. Tėvų nurodytos priežastys, nulėmusios muzikinio ugdymo įstaigos pasirinkimą (N = 88)

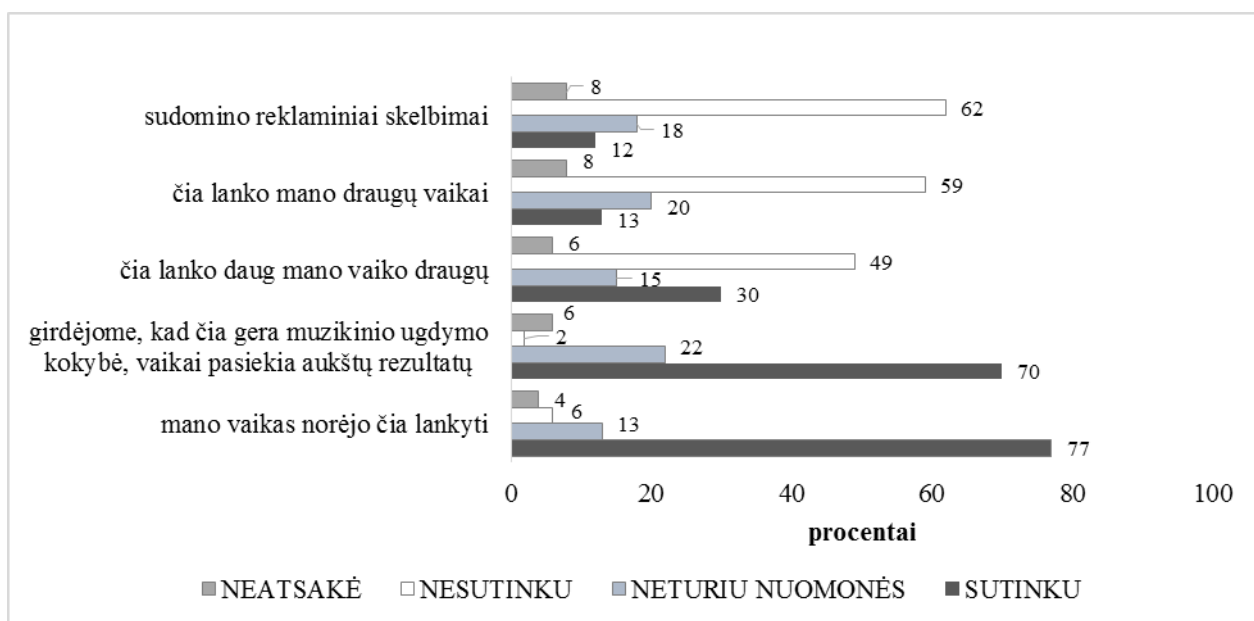
12 proc. vaikų tėvų teigė, kad jų šeimoje yra muzikantų ir jie nori, kad jų vaikai eitų tuo pačiu keliu, o net pusė visų respondentų nesutiko su šiuo teiginiu, neatsakė net 22 proc. respondentų.

Pozityvus laisvalaikis labai svarbus vaiko saviraiškai, kad galėtų atsiskleisti talentai, individualybė. Laisvalaikio veikla turi teikti kuo daugiau naudos vaiko socialiai vertingos asmenybės ugdymui. Tačiau vaikui būtina tinkamai pasirinkti laisvalaikio veiklą. Neorganizuotas laisvalaikis gali daryti neigiamą įtaką mokiniams, ypač tais atvejais, kai mokiniai patys renkasi laisvalaikio praleidimo formas, nes ne visi mokiniai savo laisvalaikį panaudoja pozityviems planams įgyvendinti. Vaikams organizuoti jų laisvalaikį turi padėti jų tėvai ir pedagogai. Net 82 proc. pasirinko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, nes norėjo, kad vaikas turiningai praleistų savo laisvalaikį, taip pat 2 respondentai nesutiko su šiuo teiginiu, jiems muzikiniai užsiėmimai neatrodo tinkama veikla laisvalaikio metu, o 15 proc. respondentų visai nieko neatsakė.

Apibendrinant galima teigti, kad neformaliojo ugdymo įstaigą dauguma respondentų ir jų vaikų renkasi ne pagal vaiko gabumus, o pagal tai, kokie užsiėmimai jiems yra įdomūs ir priimtini, tinkami vaiko laisvalaikiui. Taip pat galima manyti, kad neformaliosios muzikinės įstaigos pasirinkimą lėmė tiek vaikų, tiek tėvų norai vienodai. Tačiau 6 respondentai ir 6 jų vaikai nenorėjo lankyti muzikinių užsiėmimų, tačiau lanko, matyt, vaikai raginami tėvų, o tie tėvai, kurie patys nenori, kad vaikai juos lankytų, tikriausiai leidžia pačiam vaikui rinktis. Net 82 proc. pasirinko

neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, nes norėjo, kad vaikas turiningai praleistų savo laisvalaikį, taip pat 2 respondentai nesutiko su šiuo teiginiu, jiems muzikiniai užsiėmimai neatrodo tinkama veikla laisvalaikiui (žr. 16 pav.).

Taip pat buvo klausiama respondentų, kodėl jie su savo vaiku pasirinko lankyti būtent tą įstaigą, kurioje dabar lanko muzikinius užsiėmimus. Kad ši įstaiga buvo priimtinausia respondentų vaikams, mano 68 (77 proc.) respondentai, 11 respondentų neturi nuomonės, taip pat 5 (6 proc.) respondentai mano, kad jų vaikai nenorėjo čia lankyti, tačiau lanko (žr. 17 pav.).

17 pav. Tėvų nurodyti kriterijai, nulėmę muzikinio ugdymo įstaigos pasirinkimą (N = 88)

Kaip matėme 6 paveiksle, labai maža dalis respondentų informaciją apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas pamato reklaminiuose skelbimuose. Taip pat ir 17 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą pasirinko 11 (12 proc.) respondentų, susidomėjusių tos įstaigos reklamiais skelbimais, tačiau 16 (18 proc.) respondentų neturi nuomonės, o net 54 (62 proc.) nesutinka su šiuo teiginiu, 7 respondentai neatsakė. Galima teigti, kad reklaminiai skelbimai sudomina ir pritraukia labai mažą dalį respondentų (žr. 17 pav.).

6 paveikslas atspindi net 25 respondentų teigimą, kad jiems neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą rekomendavo draugai, pažįstami, tai galime teigti, kad draugų nuomonė apie įstaigas yra gana svarbi šiems respondentams. Tačiau, kaip matome iš 17 paveikslo duomenų, tik 13 proc. respondentų pasirinko tą pačią įstaigą, kurią lanko jų draugų vaikai. Taigi galime teigti, kad vis dėlto labai maža dalis renkasi įstaigą pagal savo draugus. Tačiau net 52 (59 proc.) teigia, kad vis dėlto jų

draugų vaikai nelanko tų pačių neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų. Taip pat 20 proc. respondentų vėl buvo pasyvūs, neturėjo nuomonės, o kiti 9 proc. visai neatsakė.

Dažniausiai vaikai renkasi tuos užsiėmimus, kuriuos lanko jų geri draugai, arba eina į užsiėmimus tam, kad susirastų gerų draugų. 27 (30 proc.) respondentai mano, kad jų vaikai pasirinko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, nes ją lanko daug jų draugų, tačiau net 43 (49 proc.) respondentai sako, kad tikrai ne dėl draugų pasirinko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą. Taip pat 15 proc. vaikų tėvų neturėjo nuomonės ir 5 respondentai nieko neatsakė. Galime daryti išvadą, kad dauguma vaikų užsiėmimus renkasi ne pagal draugus (žr. 17 pav.).

10 paveikslo tyrimo duomenys rodo respondentų nuomonę apie užsiėmimų kokybę. Kaip jau buvo minėta anksčiau, tėvams labai svarbu yra kokybiškas vaikų ugdymas, geri rezultatai. Kad užsiėmimų kokybė ir geri tos įstaigos rezultatai yra labai svarbūs kriterijai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, tikrai nesuabejotų nė vienas. Tačiau 17 paveikslo duomenys rodo visai ką kita. Žinoma, nors ir dauguma, tai yra 62 (70 proc.), respondentų teigia, kad jie pasirinko įstaigą, kurią lanko jų vaikai todėl, kad čia gera muzikinio ugdymo kokybė, o įstaigos vaikai pasiekia aukštų rezultatų, tačiau 2 respondentai teigė, kad jie tokių atsiliepimų apie savo įstaigą negirdėjo ir jų vaikų lankomą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą pasirinko tikrai ne dėl šių priežasčių. Tačiau labai keista, kad ir vėl 19 respondentų neturi nuomonės. Galima teigti, kad jie šiam tyrimui buvo pasyvūs.

Apibendrinant 17 paveikslą galima teigti, kad svarbiausi kriterijai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą respondentams yra vaikų norai ir kitų geri atsiliepimai apie įstaigas, užsiėmimų kokybė, bei aukšti tos įstaigos vaikų rezultatai.

Kaip jau buvo minėta poskyrio pradžioje, kad socialinis pedagogas A. Malinauskas išskyrė 5 kriterijus, pagal ką tėvai turėtų rinktis bendrojo lavinimo mokyklą, bet šiuos kriterijus puikiai galima pritaikyti ir neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigoms. Tačiau įdomu būtų sužinoti, ar respondentų vaikų lankomos įstaigos atitinka šiuos A. Malinausko kriterijus. Anot šio socialinio pedagogo, pirmiausiai tėvai turėtų rinktis pagal pedagogus, jų kvalifikacijas, jų bendravimą tiek su vaikais, tiek su jų tėvais:

- **Personalas.** Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad net 92 proc. pasirinktų įstaigų pedagogai yra tikrai geri, kvalifikuoti pedagogai, taip pat jų užsiėmimai yra kokybiški. Vaikai norėjo lankyti muzikinius užsiėmimus, nes 49 proc. respondentų mano, kad pedagogas yra žinomas ir geras specialistas. Be to, net 80 proc. respondentų teigia, kad pedagogai dažnai paskatina ir pagiria jų vaikus, tačiau yra nemažai tėvų, nežinančių apie vaiko vertinimo sistemą. Buvo norima sužinoti apie užsiėmimų lankomumą ir buvo klausiama, ar dažnai užsiėmimai neįvyksta dėl pedagogų kaltės. Kad jie kartais

neįvyksta, mano net 45 proc. respondentų. Galima manyti, kad tai trukdo visam ugdymo procesui. Dar buvo klausama, kaip pedagogai bendradarbiauja su tėvais. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pedagogai su tėvais dažnai bendrauja kalbėdami apie vaikų pasiekimus ir pažangą arba iškilus problemoms, tačiau respondentai mano, kad bendravimo su pedagogais trūksta.

Galima daryti išvadą, kad personalas ne visai atitinka A. Malinausko nurodytus kriterijus. Trūksta pedagogų bendradarbiavimo su tėvais, jų organizuojamų užsiėmimų pastovumo, veiklos nuoseklumo, taip pat trūksta ir informuotumo apie vaikų vertinimą užsiėmimų metu. nepakankama dalis vaikų kalbasi su pedagogais, tiek apie savo išgyvenimus, tiek apie muzikinę veiklą, koncertus, repeticijas. Galima teigti, kad jiems gali trūkti drąsos arba pasitikėjimo pedagogais.

- Aplinka. Visos įstaigos yra šalia viešojo transporto stotelių, tad susisiekimas yra tikrai puikus. Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugeliui tėvų atstumas nuo įstaigos iki namų yra nelabai svarbus ir pagal tai jie tikrai nesirenka neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos. Taip pat net 92 proc. respondentų mano, kad aplinka sukurta įstaigoje yra tikrai gera, tačiau 2 proc. visgi nesutinka. Šio tyrimo teorinėje duomenų analizėje buvo nagrinėjama Valstybinio audito ataskaitos (2015) Šiaulių savivaldybės pateikti duomenys, kuriuose buvo prašoma savivaldybės įvertinti vaikų švietimo įstaigų infrastruktūrą ir ugdymo aplinką. Rezultatai tikrai nedžiugino, nes nurodė, kad tik 50 proc. visų neformaliojo ugdymo įstaigų Šiaulių savivaldybėje aplinka ir infrastruktūra ypatinkama (atitinka higienos normas ir kitus reikalavimus), 28 proc. įstaigų aplinka yra patenkinama (turi nedidelių trūkumų) ir 22 proc. įstaigų aplinka yra nepatenkinama (turi didelių trūkumų ir reikalauja didelių investicijų).

Gauti rezultatai rodo, kad neformaliojo ugdymo kokybę menkina nepatraukli materialinė bazė ir ugdymo aplinka. Tačiau transporto stotelės yra arti visų neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų, tik susisiekimas šiek tiek sunkesnis rajone gyvenantiems vaikams.

- Priemonės. Savivaldybė kaip steigėjas turėtų užtikrinti tinkamą neformaliojo mokinių švietimo įstaigų materialinę bazę ir ugdymo aplinką. Audito metu 29 savivaldybės nurodė, kad jų teritorijose vidutiniškai yra apie 33 proc. neformaliojo mokinių švietimo įstaigų, kurių materialinė bazė ir ugdymo aplinka yra nepatenkinama – turi daug trūkumų ir reikalauja didelių investicijų, o 50 savivaldybių – kad 45 proc. įstaigų nepakanka įrangos ar priemonių kokybiškam ugdymo procesui organizuoti.

Galima daryti išvadą, kad estetiška ir laikmečio reikalavimus atitinkanti neformaliojo mokinių švietimo įstaigų materialinė bazė ir ugdymo aplinka padėtų į neformaliojo švietimo vykdomas veiklas pritraukti daugiau mokinių ir tuo mažesnė finansinė našta kristų ant tėvų pečių.

- Klasių (grupių) sudarymo kriterijai. Neformaliojo švietimo užsiėmimų grupės formuojamos pagal mokinių poreikius. Tačiau yra žinoma, kad ypač privačiose muzikinio ugdymo įstaigose kartais taip nutinka, kad trūksta mokinių, o jų amžius labai skirtingas. Tada atsitinka taip, kad maži vaikai ugdomi kartu su vyresniais vaikais, o tai jau neatitinka mokinių poreikių, taip pat tiems mažiems vaikams neįauku bendrauti su vyresniais. Reikia vaikams sukurti kuo geresnį mikroklimatą, efektyvų mokymosi procesą.
- Įstaigos vaikų pasiekimai (koncertai) ir draugų rekomendacijos. Anketinės apklausos analizė atskleidė, kad 73 proc. vaikų aktyviai dalyvauja konkursuose, o koncertuose 71 proc., tačiau tik 23 proc. respondentų pamatė kokybiškus įstaigų koncertus ir dėl šios priežasties pasirinko tą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, kurių pasirodymai sužavėjo labiausiai. 20 proc. teigė, kad pasirinko įstaigą, nes rekomendavo draugai, kurių vaikai lanko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas. Taip pat 70 proc. respondentų pasirinko neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą, nes girdėjo, kad jų pasirinktoje įstaigoje gera muzikinio ugdymo kokybė, vaikai pasiekia aukštų rezultatų.

Galima daryti išvadą, kad renkantis įstaigą tėvams dažniau reiktų dalyvauti įvairiuose koncertuose, stebėti vaikų pasirodymus, domėtis įstaigomis, bendrauti su pedagogais.

3.3.3. Tėvų lūkesčiai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą

LVJC atlikto „Neformaliojo švietimo poreikio ir vertinimo tyrimo“ (2013) duomenimis, pedagogų pasirengimas ugdyti vaikų kompetencijas toli gražu ne visuomet atitinka tėvų lūkesčius. Tiek mokytojai, tiek šeimos sutinka, kad ugdymo įstaigose vaikai privalo išmokti savarankiškai dirbti, kryptingai siekti užsibrėžto tikslo ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, tačiau tėvams kur kas labiau nei pedagogams rūpi, jog jų atžalos gebėtų veikti nestandartinėse situacijose, pačios mokytųsi iš savo patirties, galėtų įsivertinti asmenines savybes ir būtų iniciatyvios. Kaip ir atskleidė šis tyrimas, labai svarbu tėvams bendradarbiauti su mokytojais, nes vaikų tėvai su pedagogais turi aptarti savo lūkesčius vos tik atėję mokyti į neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą.

Susiklostė tokia tradicija, o galbūt net tėvų „kaprizas“, kad suaugusieji, tėvai, deda didžiules viltis į savo vaikus. Dažnai tai būna jų pačių nerealizuoti lūkesčiai. Vaikams tenka susidoroti su aukštais tėvų reikalavimais. Jaunas žmogus, pajutęs, jog pasirinkdamas savaip nuvils savo mylimus

tėvus, dažnai atsisako savo lūkesčių, norų, pasirenka pateisinti kitų viltis. Natūralu, kad tėvai mano, jog jų vaikas turėtų būti pats geriausias, ir tada vaikas nori nenori yra orientuojamas į tam tikras ugdymo įstaigas.

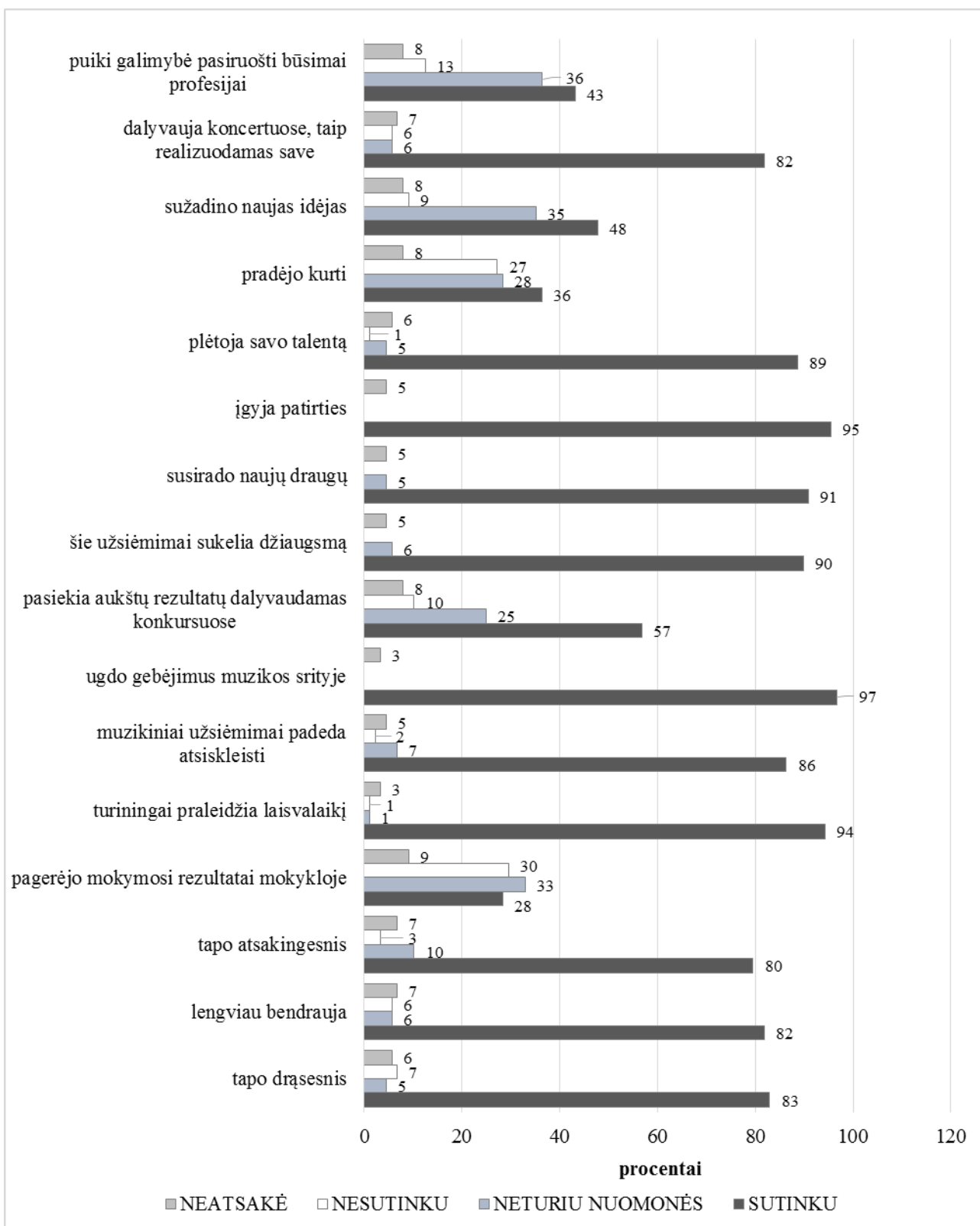
Taigi buvo svarbu išanalizuoti, kokią naudą šie neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai duoda respondentų vaikams, ar šie užsiėmimai atitinka tėvų ir jų vaikų lūkesčius.

Tėvai, leisdami vaikus mokytis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigose, tikisi, kad vaikai išmoks savarankiškai dirbti, kryptingai siekti užsibrėžto tikslo ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, tačiau tėvams kur kas labiau nei pedagogams rūpi, jog jų atžalos gebėtų veikti nestandartinėse situacijose, pačios mokytųsi iš savo patirties, galėtų įsivertinti asmenines savybes ir būtų iniciatyvios. Neformaliojo švietimo tikslas yra per kompetencijų ugdymą formuoti asmenį, sugebantį tapti aktyviu visuomenės nariu, sėkmingai veikti visuomenėje, padėti tenkinti pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

18 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad labai didelė neformaliojo ugdymo užsiėmimų nauda ta, kad jų vaikui yra ugdomi muzikiniai gebėjimai. Geriausiai vaikų muzikiniai gebėjimai atsiskleidžia ugdymo procese, betarpiškai dalyvaujant muzikinėje veikloje. Tėvų nuomonė, kad jų vaikas muzikinius gebėjimus ugdo teigė, net 85 (97 proc.) respondentai ir tik 3 (3 proc.) nieko neatsakė šiuo klausimu (žr. 18 pav.).

Mokytojas gali numatyti, kurias vaiko muzikalumo sritis reikia ir galima lavinti tam tikrame amžiaus tarpsnyje, t.y. išskirti pagrindinius muzikinius gebėjimus. Lankydami muzikinius užsiėmimus vaikai įgyja daugiau patirties muzikos srityje – geriau pradeda jausti ritmą, atsiranda dermės pajutimas ir gebėjimas tiksliai intonuoti, gebėjimas įvaldyti balso diapazoną ar gebėjimas emociškai groti instrumentu, gebėjimas įsiminti muzikinę informaciją, gebėjimas emociškai būdu suvokti muziką. Kad vaikas įgyja daug patirties patvirtino ir anketinės apklausos rezultatai, net 84 (95 proc.) tėvų nurodė, kad jų vaikai įgyja daug patirties muzikos srityje, o neatsakė į šį klausimą 4 (5 proc.) respondentai (žr. 18 pav.).

Neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimų metu ne tik įgyjama patirties, bet ir plėtojamas vaikų talentas. Bet jei įgimti gabumai neplėtojami, nelavinami, jie gali ir nepasireikšti. Todėl tada, kai jau kalbame apie veikloje išvystytus gabumus, mes jau kalbame apie talentą. Kad vaikų talentas yra plėtojamas, pastebėjo 78 (89 proc.) vaikų tėvai. 1 (1 proc.) respondentas nesutinka, o 4 (5 proc.) neturi nuomonės, ar vaikas plėtoja savo talentą (žr. 18 pav.).

18 pav. Tėvų požiūris į muzikinio ugdymo naudą vaikui (N = 88)

72 (82 proc.) respondentai džiaugiasi, kad jų vaikai dalyvaudami koncertuose gali puikiai save realizuoti, o kiti 5 (6 proc.) mano priešingai (žr. 18 pav.). Kartais tėvai ir net patys vaikai nežino, kad jie yra gabūs, tad neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai padeda atsiskleisti. 76 (86 proc.) apklaustųjų teigia, kad jų vaikams neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai padėjo atsiskleisti, 2 (2 proc.) nesutinka su šia nuomone. O 6 (7 proc.) neturi nuomonės ir dar 4 (5 proc.) neatsakė (žr. 8 pav.).

Kūrybiškas ugdymas ir vaikų kūrybiškumas yra neatsiejami dalykai. Kūrybiškumas dažnai siejamas su skirtingomis žmogaus savybėmis ir gebėjimais. Kūrybiška asmenybė iš vienos paprastos idėjos ar užuominos geba sukurti kiekybiškai ir kokybiškai daugiau idėjų, minčių bei kūrinių. Net trečdalis respondentų mano, kad jų vaikai tapo kūrybiški, tačiau 25 (28 proc.) neturi nuomonės ir 7 (8 proc.) neatsakė, ar jų vaikai kuria, ar ne, todėl galima teigti, kad jie net nesidomėjo, ar jie yra kūrybiški ir geba kurti. Sakoma, jeigu mokytojas yra išradingas, novatoriškas, tai ir mokiniai auga gebėdami fantazuoti bei kurti originalias idėjas. 42 (48 proc.) respondentai mano, kad neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai jų vaikams sužadina naujų idėjų. Bet vėlgi 31 (35 proc.) respondentas neturi nuomonės apie tai (žr. 18 pav.). Galima daryti prielaidą, kad tėvams nerūpi, ar jų vaikai geba fantazuoti bei kurti originalias idėjas.

Psichologai sako, kad nesąmoningai rinktis, kuri profesija taps artima, pradedama dar lankant darželį, einant į būrelius. Todėl tėvai raginami leisti vaikams išmėginti kiek įmanoma įvairesnės veiklos. Vaikai lankydami muzikinius užsiėmus turi puikią galimybę ruošti būsimai profesijai. Galbūt muzika ir netaps jų profesija, tačiau atsižvelgiant į vaiko polinkius ir gabumus ims aiškėti, ką verta lavinti. Tačiau kad tai puiki galimybė pasiruošti būsimai profesijai, mano tik 38 (43 proc.) respondentų, 32 (36 proc.) neturi nuomonės, o 11 (13 proc.) prieštarauja. Galima teigti, kad respondentai turi mažai psichologinių žinių ir nežino, kad vaikai nesąmoningai renkasi, kuri profesija taps artima, dar darželyje ar eidami į būrelius.

Neformali, kūrybiška aplinka padeda vaikams susidraugauti, susirasti naujų draugų, nes juos lankomų užsiėmimų metu sieja bendri interesai. Net 80 (91 proc.) respondentų teigia, kad vaikai lankydami muzikinius užsiėmus susiranda naujų draugų. Tik 4 (5 proc.) neturi nuomonės, o kiti 4 (5 proc.) respondentai neatsakė (žr. 18 pav.). Vaikai ne tik susiranda naujų draugų, bet ir puikiai praleidžia laiką. Taip teigia net 83 (94 proc.) respondentų. Tik vienas respondentas paprieštaravo, kad jo vaikas turiningai praleidžia savo laisvalaikį lankydamas neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmus.

Tėvai turėtų suteikti vaikui galimybę kiek įmanoma dažniau dalyvauti kuo įvairesnėje neformaliojo ugdymo veikloje, susipažįstant ir bendraujant su kuo įvairesniais žmonėmis. Tai

suteiks jam puikių progų ne tik pamatyti, kaip elgiasi drąsūs lyderiai, ir mokytis iš jų pavyzdžio, bet ir pačiam išbandyti savo sugebėjimus. Anketinėje apklausoje 73 (82 proc.) respondentai teigia, kad jų vaikai tapo drąsesni. 72 (83 proc.) tėvai teigė, kad vaikai pradėjo lengviau bendrauti, 70 (80 proc.) apklaustųjų vaikai tapo atsakingesni.

Neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai turi būti ne kaip sunkus darbas, o kaip malonumas, užsiėmimai turi suteikti džiaugsmą. 79 (90 proc.) respondentai teigia, kad mokiniams suteikia džiaugsmą, nors 5 (6 proc.) respondentai neturi nuomonės. Taip pat neformalusis ugdymas turi netrukdyti pamokoms bendrojo lavinimo mokyklose, o pažymiai neturi suprastėti dėl to, kad vaikas lanko užsiėmimus po pamokų. Tačiau 26 (30 proc.) respondentai mano, kad jų vaikai lankydami neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimus nebesuspėja paruošti namų darbų, o tai pablogino mokymosi rezultatus bendrojo lavinimo mokyklose. Tačiau 25 (28 proc.) tėvai mano priešingai, kad jų mokymosi rezultatai pagerėjo. Kiti 29 (33 proc.) respondentai neturi nuomonės (žr. 18 pav.).

Taip pat respondentams buvo užduodamas atviro tipo klausimas. Buvo prašoma išsakyti savo nuomonę (pastebėjimus, kritiką, pasiūlymus) apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimo galimybes Šiaulių mieste ir parašyti, kokių pokyčių tėvai tikisi. Tačiau net 80 proc. respondentų šiam klausimui buvo abejingi, o atsakė tik 18 (20 proc.) respondentų. Penki respondentai teigia, kad viskas juos tenkina, jie turi iš ko rinktis, o ir ugdymo kokybė juos tenkina, tačiau jie pabrėžia, kad jiems labai svarbu, kad ugdymo proceso metu būtų atsižvelgiama į vaiko gabumus ir norus. Kiti 2 respondentai nėra tokie patenkinti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigomis, jie teigia, kad įstaigų yra pakankamai daug, tačiau trūksta veiklos išskirtinumo, veikla visur panaši. Taip pat mokinių tėvai yra nepatenkinti ir Šiaulių mieste vykstančiais konkursais, koncertais, renginiais. Jie teigia, kad renginių, kur galėtų dalyvauti vaikai, tikrai trūksta arba dalyvauja tie patys ansambliai, todėl tenka važiuoti į kitus miestus. Taip pat teigia, kad trūksta baleto, miuziklų, niekas jų nestato, taip pat trūksta klasikinio dainavimo pamokų, visi propaguoja tik populiariąją muziką. 1 respondentas sako, kad labai trūksta informuotumo apie neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas, nes žino tik tiek, kiek domisi pats respondentas. Dar 2 respondentai tikisi tiesiog gerų pokyčių ir norėtų, kad būtų skatinami talentingi pedagogai, gerinamos jų darbo sąlygos, taip pat 1 respondentas mano, kad įstaigų pasirinkimas yra platus, įvairus, norint galima pasirinkti, tačiau teigia, kad daugeliui pritrūksta noro ir motyvacijos ką nors rinktis ar siekti tikslo.

Taip pat 1 respondentas mano, kad muzikinių ugdymo įstaigų pasirinkimas Šiauliuose pakankamas, tik norėtųsi, kad „šalia“ berniukų ir jaunuolių dainavimo mokyklos „Dagilėlis“ atsirastų daugiau neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų, galinčių puikiai reprezentuoti Šiaulius ne

tik Lietuvoje, bet ir kitose valstybėse. Kitas respondentas mano, kad viskas priklauso nuo pedagogų – kokie pedagogai, tokie jo organizuojami užsiėmimai, tokie ir vaiko norai.

Didelė problema yra ir neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų finansavimas, tai pastebėjo ir mokinių tėvai. Didesnio finansavimo įstaigoms norėtų 3 respondentai, taip pat 2 respondentai norėtų, kad mokinių neformalusis ugdymas būtų apmokamas mokinio krepšelio lėšomis arba bent jau mažesnio mokesčio už užsiėmimus.

Apibendrinant poskyrį galima teigti, kad didelė dalis tėvų mano, kad neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimu metu yra ugdomi vaiko muzikiniai gebėjimai, plėtojamas vaiko talentas, kad vaikui šie užsiėmimai padeda atsiskleisti, padeda įgyti daugiau drąsos, skatina bendrauti ir susirasti naujų draugų, ugdo atsakomybės jausmą, o koncertų metu vaikai puikiai gali realizuoti save. Taip pat vaikas įgyja daug patirties muzikos srityje ir tuo pačiu turiningai praleidžia savo laisvalaikį. Tačiau neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai ne visiškai atitinka tėvų lūkesčius. Galima teigti, kad menkai yra skatinamas vaikų kūrybiškumas, o be jo yra slopinama vaiko fantazija, jam sunkiau kurti originalias idėjas. Kūrybiška asmenybė iš vienos paprastos idėjos ar užuominos geba sukurti kiekybiškai ir kokybiškai daugiau idėjų, minčių bei kūrinių. Taip pat respondentai mano, kad dėl neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimų gausos pablogėjo jų vaikų mokymosi rezultatai bendrojo lavinimo mokyklose, vaikai nebesuspėja mokytis, po užsiėmimų būna pavargę. Taip pat tėvai mano, kad didžiausia problema Šiaulių mieste neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigoms yra finansavimas, vaikų renginių, miuziklų trūkumas, klasikinio vokalo pamokų trūkumas, nes propaguojama tik populiarioji muzika.

3.3.4. Vaikų lūkesčiai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigas

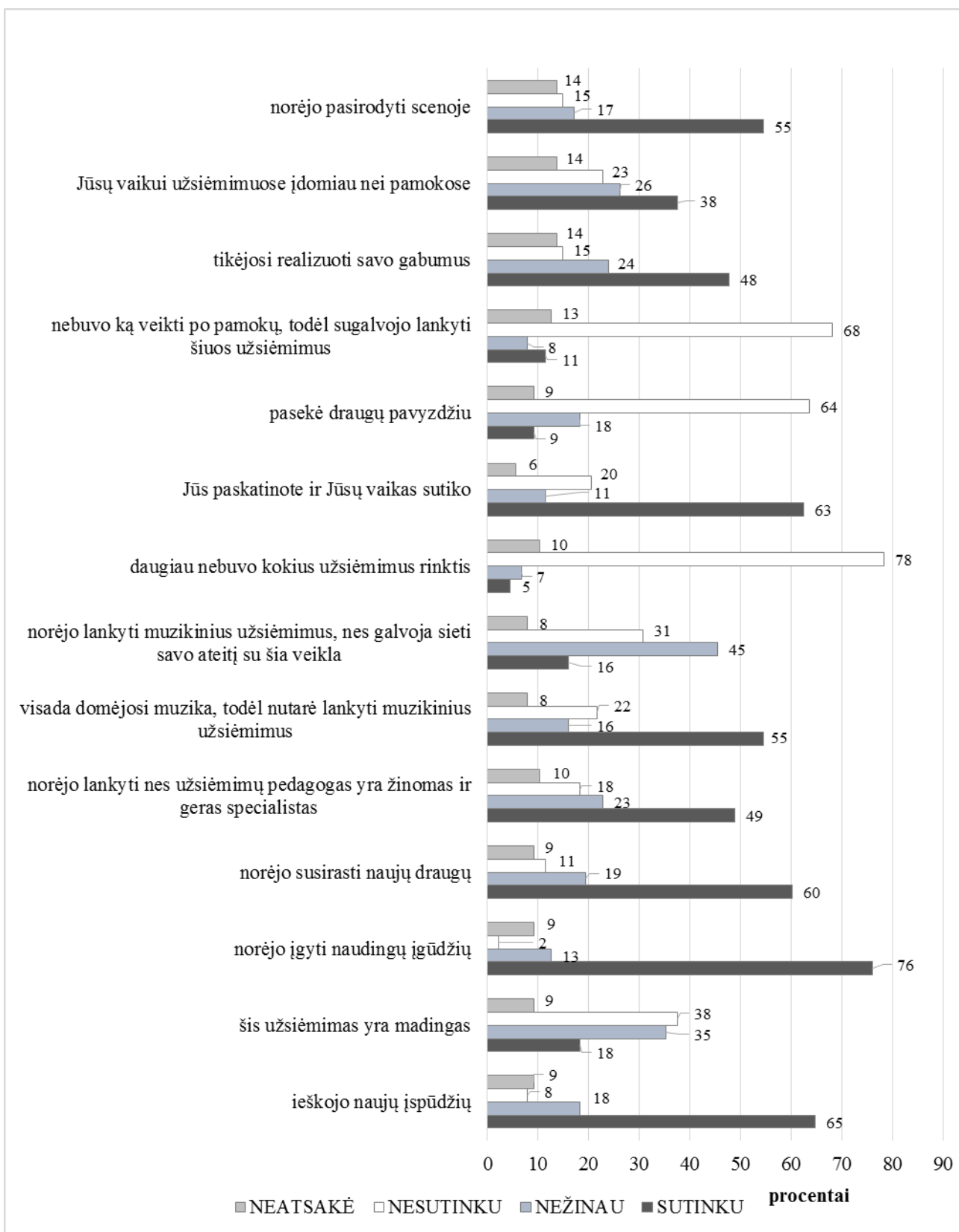
Atliekant anketinę apklausą paaiškėjo, kad ne vien tik tėvai turi lūkesčių, tačiau ir vaikai turi ne ką mažesnių. Be to, tėvų lūkesčiai dažniausiai yra labai susiję su vaikų lūkesčiais, nes, kaip jau buvo minėta, tėvai deda didžiules viltis į savo vaikus ir mano, kad jų vaikas turi būti pats geriausias. Dažnai tai būna jų pačių nerealizuoti lūkesčiai. Nagrinėjant gautus apklausos duomenis norima sužinoti, ką mano tėvai, ar šie užsiėmimai atitinka vaikų lūkesčius.

Anketinės apklausos duomenų analizė atskleidė, kad neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai 4 respondentų nuomone neatitinka jų lūkesčių, tačiau yra įdomūs jų vaikams. Didžioji dauguma, tai 70 proc. respondentų, nesutinka su šiuo teiginiu, o 18 proc. mokinių tėvų net nežino, ar atitinka jų lūkesčius ir ar vaikams įdomūs, o 8 proc. neatsakė nieko. Buvo klausiama, gal tada viskas atvirkščiai, gal kaip tik užsiėmimai atitinka respondentų lūkesčius, tačiau neįdomūs jų vaikams. Šie

rezultatai stebina, nes net 17 proc. respondentų pripažįsta, kad šie užsiėmimai nepatinka jų vaikams, tačiau patenkina jų lūkesčius, o taip neturėtų būti, vaikai turi jausti malonumą lankydami neformaliojo ugdymo užsiėmimus. Tačiau vis dėlto džiugina, kad net 70 proc. nesutinka su šiuo teiginiu, taip pat 6 proc. neatsakė ir 7 proc. neturi nuomonės šiuo klausimu. Galima daryti išvadą, kad didžioji dauguma nesutinka su šiais teiginiais, tačiau 17 proc. respondentų pripažino, kad šie užsiėmimai nepatinka jų vaikams, tačiau atitinka jų lūkesčius.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad 33 (38 proc.) respondentų nuomone jų vaikams neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimuose įdomiau nei pamokose, tačiau yra nemažai manančių atvirkščiai. Taip mano net 20 (23 proc.) respondentų. Labai gaila, kad 23 (26 proc.) tėvai nežino, kur jų vaikams labiau patinka. Tačiau 12 (14 proc.) respondentų nepateikė savo nuomonės (žr. 19 pav.). Galima daryti prielaidą, kad jie taip neatsakė, nes nežino, kas labiau patinka jų vaikui.

Labai svarbu tiek vaikui, tiek tėvams, kad vaikas būtų aktyvus, dalyvautų koncertuose, konkursuose, galėtų pasirodyti scenoje. Koncertai – tai didelė motyvacija tiek tėvams, tiek jų vaikams lankyti pasirinktą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą. Net 48 (55 proc.) respondentai teigė, kad jų vaikai prieš pasirinkdami lankyti neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą tikėjosi dažnai pasirodyti scenoje, nors 13 (15 proc.) tėvų mano, kad jų vaikai ne dėl to norėjo lankyti šią įstaigą. O 15 (17 proc.) tėvų net nežino, ar jų vaikas turėjo tokių norų (žr. 19 pav.). Į šį teiginį neatsakė 12 (14 proc.) respondentų. Tai galima daryti prielaidą, kad jie taip pat nežino savo vaiko norų, lūkesčių, ar jie norėtų pasirodyti scenoje.

19 pav. Vaikų lūkesčiai renkantis neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą (N = 88)

S. Dapkienė (2002) teigia, kad laisvalaikis turi būti praleidžiamas pagal kiekvieno žmogaus norus, pomėgius, laisvalaikio metu jis gali pamiršti kasdienes rūpesčius, mokslus, darbus, taip pat atsikratyti blogos nuotaikos. Pozityvus laisvalaikis padeda mokiniui praktiškai taikyti pamokose įgytas žinias, kaupti bendravimo kultūrą, sudaro sąlygas kūrybinėms galioms. Tačiau respondentų dauguma, net 60 (68 proc.), nesutinka, kad jų vaikai muzikinius užsiėmimus pasirinko todėl, kad neturėjo, ką veikti po pamokų. Tik maža respondentų dalis - 10 (11 proc.) tai paneigė.

Dažnai respondentai ragina ir skatina savo vaikus lankyti vieną ar kitą būrelį galvodami, kad šis būrelis jiems įdomus, tačiau kartais vaikai tiesiog sutinka nenorėdami nuvilti tėvų, norėdami patenkinti jų lūkesčius. Tai rodo ir tyrimo duomenys (žr. 19 pav.), net 55 (63 proc.) respondentų nurodė, kad jie paskatino vaiką, o vaikas sutiko dalyvauti muzikiniuose užsiėmimuose. Nors 18 (20 proc.) respondentų teigė priešingai. Tačiau kad ir kaip keista, yra 10 (11 proc.) tėvų, kurie nežinojo arba 5 (6 proc.) neatsakė, ar paskatino vaiką rinktis šią papildomo ugdymo veiklą, ar ne. 69 (78 proc.) tėvai nesutinka, kad jų vaikai pasirinko neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimus, nes nebuvo daugiau iš kokių užsiėmimų rinktis. O 4 (5 proc.) mano priešingai ir 9 (10 proc.) visai neatsakė (žr. 19 pav.).

Kad vaikai pasirinkdami lankyti muzikinius užsiėmimus tikėjosi realizuoti savo gabumus, teigė 42 (48 proc.) respondentai, o 13 (15 proc.) mano priešingai. 21 (24 proc.) tėvų nežino, ar vaikas pasirinkdamas lankyti muzikinius užsiėmimus tikėjosi realizuoti savo gabumus (žr. 19 pav.). Tai galima daryti prielaidą, kad vaikai pasirinko lankyti muzikinius užsiėmimus ne vien dėl to, kad realizuotų savo gabumus, bet ir gerai praleistų laiką arba ieškotų naujų įspūdžių. Tai atskleidžia 19 paveiksle pateikti duomenys: matome, kad net 57 (65 proc.) respondentų vaikai ieškojo naujų įspūdžių. Rinkdamiesi užsiėmimų pobūdį respondentų 8 (9 proc.) vaikai pasekė draugų pavyzdžiui, o 53 (60 proc.) respondentai teigė, kad jų vaikai labiau norėjo susirasti naujų draugų.

Daugelis vaikų nori būti madingi tarp savo draugų, nori prie jų pritaipyti ar netgi būti lyderiu, nori atrodyti madingai, net klauso tokios muzikos, kuri atrodo jų bendraamžiams madinga, taip pat renkasi lankyti tokius būrelius, kurie vaikams tuo metu atrodo populiariausi, įdomiausi, kitaip tariant, „vaikosi“ mados. Gauti rezultatai rodo, kad vis dėlto tikriausiai tėvai savo vaikus kontroliuoja ir ne visada leidžia rinktis tai, ko jie nori, todėl trečdalis respondentų vaikų nesirenka madingų užsiėmimų, nors tėvai abejoja, kokie vaikų lūkesčiai šiuo klausimu. Net 31 (35 proc.) nežino, ar jų vaikai „vaikosi“ mados, o 16 (18 proc.) sutinka, kad respondentų vaikai „seka“ paskui madą (žr. 19 pav.). Tačiau šiuos užsiėmimus vaikai pasirinko todėl, kad norėjo įgyti naudingų įgūdžių. Taip teigia net 67 (76 proc.) respondentai. Nors 48 (55 proc.) respondentai teigia, kad jų

vaikas visada domėjosi muzika, todėl nutarė lankyti muzikinius užsiėmimus. Tačiau 19 (22 proc.) respondentų nesutiko su šiuo teiginiu, o 14 (16 proc.) nežino (žr. 19 pav.).

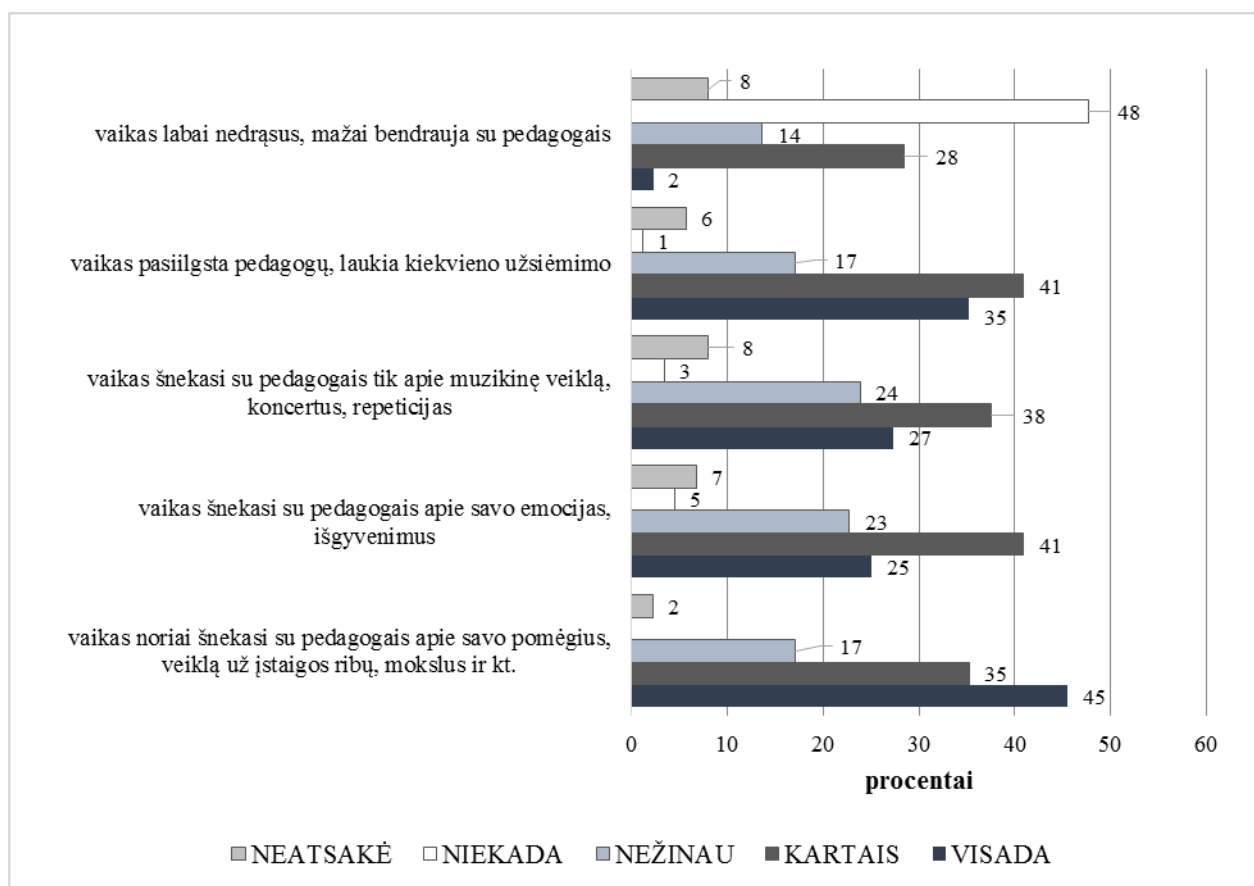
Tėvams svarbu, kad jų vaiką ugdytų žinomas ir geras pedagogas, specialistas. Tačiau ne ką mažiau apie tai galvoja ir pats vaikas, juk jei jų pedagogas bus žinomas, garsus, tai bus ir „madingas“. Iš paveiksle pateiktų duomenų (žr. 19 pav.) matome, kad beveik pusė apklaustų respondentų mano, kad vaikai rinkdamiesi neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą domėjosi, kad pedagogas būtų žinomas ir geras specialistas. Nors 16 (18 proc.) respondentų manė priešingai, o 20 (23 proc.) yra neapsisprendę. Be to, 9 (10 proc.) tėvai neatsakė nieko.

Kaip jau buvo minėta, psichologai sako, kad nesąmoningai rinktis, kuri profesija taps artima, pradedama dar lankant darželį, einant į būrelius. Tačiau lankydami muzikinius užsiėmimus, 40 (45 proc.) respondentų nežino ar jų vaikai sies savo ateitį su šia veikla. Nors 14 (16 proc.) respondentų teigia, kad jų vaikai pasirinko lankyti muzikinius užsiėmimus, nes galvoja sieti savo ateitį su muzikine veikla, o 27 (31 proc.) – prieštarauja (žr. 19 pav.).

Apibendrinant galima teigti, kad nemaža dalis respondentų nedaug ką žino apie savo vaiką, apie jo lūkesčius arba labai abejoja savo vaiko lūkesčiais, nes atliekant anketinę apklausos duomenų analizę buvo pastebėta, kad labai daug respondentų pasirinktų atsakymų buvo „nežinau“ arba nepasirinko nė vieno atsakymo. Tačiau truputį geriau tėvai žino, kad jų vaikai muzikinius užsiėmimus pasirinko ne todėl, kad neturėjo, ką veikti po pamokų, o todėl, kad patys tėvai paskatino savo vaiką lankyti užsiėmimus galvodami, kad tai taip pat domina ir jų vaikus, o vaikai dažniausiai bando pateisinti tėvų lūkesčius norėdami jų nenuvilti. Tačiau, nors ir labai keista, yra tėvų, kurie nežinojo ir net neatsakė, ar paskatino vaiką rinktis šią papildomo ugdymo veiklą, ar nepaskatino. Dauguma tėvų nesutinka, kad jų vaikai pasirinko muzikinius užsiėmimus, nes nebuvo daugiau nieko, iš kokių užsiėmimų rinktis, jie mano, kad rinktis tikrai yra iš ko. Beveik pusė apklaustų respondentų mano, kad vaikai, taip pat kaip ir jų tėvai, nori, kad juos ugdytų žinomas ir geras specialistas. Dauguma respondentų vaikų dar negalvoja, ar jie sies savo ateitį su šia veikla, nors psichologai teigia, kad nesąmoningai rinktis, kuri profesija taps artima, pradedama dar lankant darželį ar einant į būrelius. 17 proc. respondentų pripažino, kad neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimai nepatinka jų vaikams, tačiau atitinka jų lūkesčius.

Tiek vaikui, tiek jo tėvams, tiek visam ugdymo procesui labai svarbus yra pedagogas, jo kvalifikacija, kompetencijos, asmeninės, charakterio savybės kt. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pedagogai su tėvais dažnai bendrauja kalbėdami apie vaikų pasiekimus ir pažangą arba iškilus problemoms, tačiau respondentai mano, kad bendravimo su pedagogais trūksta. Iš pedagogų reikalaujama labai daug. Neformaliojo švietimo tikslas – tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir

saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais, o to viso neįmanoma pasiekti be gero pedagogo. Kaip jau buvo minėta, muzikiniai užsiėmimai padeda vaikui tapti drąsesniam, tačiau vis tiek yra tarp vaikų ir tokių, kuriems vis dar stinga drąsos ir jie mažai bendrauja netgi su savo pedagogais. Net 25 (28 proc.) respondentai mano, kad visgi drąsos bendrauti su pedagogu kartais stinga, o visada stinga tik 2 respondentų vaikams, tačiau net 42 (48 proc.) respondentų vaikai yra labai drąsūs ir jiems tokios problemos nėra, taip pat 14 proc. nežino, ar jų vaikas drąsus, ar ne, o apie 8 proc. galima teigti, kad taip pat nežino, nes neatsakė nieko (žr. 20 pav.).

20 pav. Mokinių santykiai su pedagogais (N = 88)

Taip pat vaikas turi norėti eiti į kiekvieną užsiėmimą, jam tai turėtų būti kaip smagus laisvalaikio praleidimo būdas. Tai labai priklauso ir nuo pedagogų, jų profesionalumo ir netgi nuo pedagogo asmeninių savybių: jei pedagogas mokės su vaiku labai gražiai bendrauti, tai vaikas lauks kiekvieno užsiėmimo. Iš 20 paveikslo duomenų matome, kad 31 (35 proc.) respondento vaikai visada laukia užsiėmimų ir pasiilgsta savo mokytojų. Tik vienas respondentas atsakė priešingai, o 36 (41 proc.) respondentų vaikai laukia kiekvieno užsiėmimo tik kartais. Matyt, tai lemia ne tik

pedagogas, bet ir vaiko tos dienos nuotaika, emocinė būseną. 15 (17 proc.) nežino, ar jų vaikas pasiilgsta pedagogų bei laukia kiekvieno užsiėmimo. Galima teigti, kad respondentams trūksta bendravimo su jų vaikais.

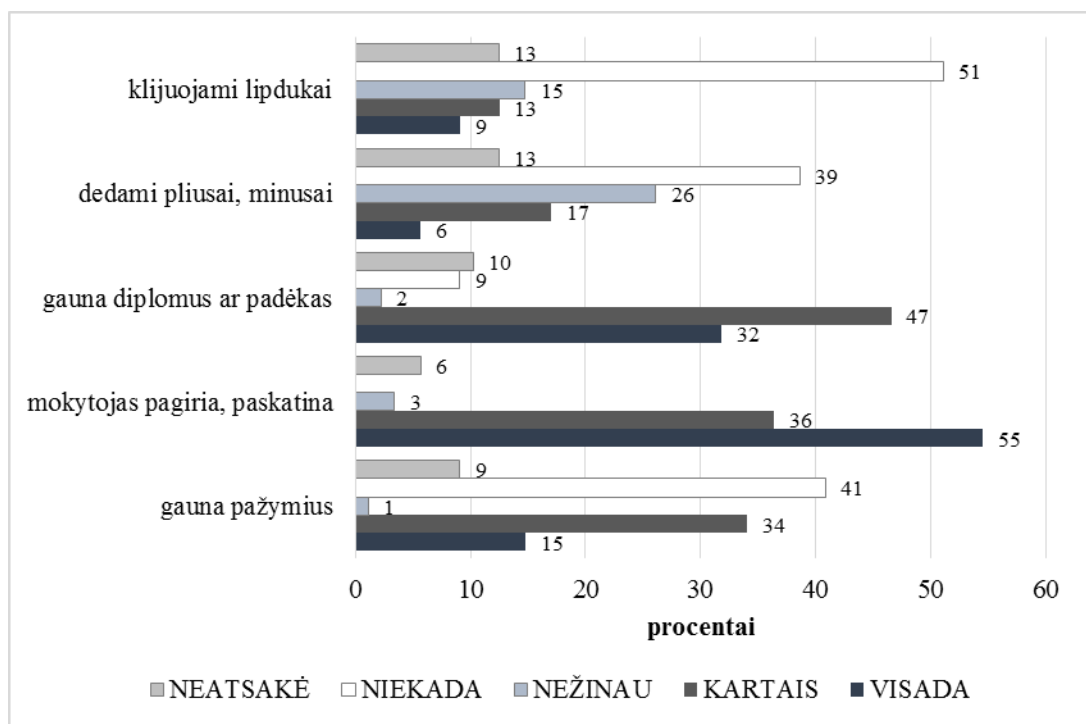
Ne paslaptis, kad kartais vaikai mėgsta pasipasakoti apie savo išgyvenimus, emocijas savo pedagogams. Tačiau kartais jie vengia pasakoti savo problemas, taip atsitinka todėl, kad jiems pritrūksta drąsos pasipasakoti, o galbūt galvoja, kad pedagogas jo nesupras ar iš jo pasijuoks ir t.t. Analizuojant pateiktus duomenis (žr. 20 pav.) akivaizdu, jog tik 4 (5 proc.) niekada nesidalina savo išgyvenimais su pedagogais, nors 20 (23 proc.) respondentų teigia, kad nežino, ar vaikas dalinasi, ar ne. Tai ir vėl parodo, kad greičiausiai tėvai mažai bendrauja su vaikais, retai kalbasi apie jo veiklą ir kt. Nors 36 (41 proc.) respondentų vaikai tik kartais atvirai kalbasi su pedagogais, tačiau 22 (25 proc.) vaikai visada šnekasi apie savo emocijas, išgyvenimus. Atliekant tyrimą pastebėta, kad gautas duomenų procentinis pasiskirstymas apie vaikų bendravimą su pedagogais tik apie muzikinę veiklą, koncertus, repeticijas, labai panašus į prieš tai nagrinėjamą teiginį, kad vaikai kalbasi apie savo problemas su pedagogais. Kartais skiriasi tik vienu ar dviem respondentais. Tai galima daryti išvadą, kad nepakankamai vaikų su pedagogais kalbasi apie viską – tiek apie savo išgyvenimus, tiek apie muzikinę veiklą.

Muzikinė veikla vyksta ne tik tose patalpose, kur yra repetuojama ar mokosi vaikai. Ji vyksta ir už įstaigos ribų. Dažnai vaikai leidžia laiką ne vien muzikuodami, bet ir dalyvaudami įvairiose kitose veiklose. Vaikai taip pat noriai pasakojasi pedagogams apie savo veiklas už įstaigos ribų, kaip sekasi kiti mokslai ir kt. 40 (45proc.) respondentų vaikų visada kalbasi apie viską, o 31 (35 proc.) tik kartais. Tačiau net 15 (17 proc.) tėvų nežino, ar vaikai pasakojasi apie kitas savo veiklas, mokslus. Ir tik 2 tėvai neatsakė į šį klausimą.

Apibendrinant duomenis pastebėta, kad tėvai gana mažai bendrauja su savo vaikais, o jei ir bendrauja, tai mažai kalbasi apie jų veiklą po pamokų, ar kaip jie bendrauja su pedagogais. Nors nemaža respondentų dalis teigia, kad vaikai kalbasi apie viską. Dauguma vaikų noriai lanko užsiėmimus ir dauguma juose būna drąsūs.

Labai dažnai neformaliajame ugdyme, kaip ir bendrojo lavinimo mokykloje, mokiniai yra vertinami. Pagal mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratą bendrosiose nuostatuose vertinimas apibūdinamas, kaip nuolatinis informacijos apie mokinio mokymosi pažangą ir pasiekimus kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Be to, mokinių tikrinimas be vertinimo yra beprasmiškas, taip pat ir vertinimas be tikrinimo tiesiog neįsivaizduojamas (Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, 2004). Neformaliajame ugdyme, muzikos mokyklose ir kitose įstaigose mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas yra jautri sistemos dalis, nes ji dažnai

lemia mokinio motyvacią, pedagogų tarpusavio santykius, bendrą mokyklos atmosferą (Kriščiūnaitė, ir kt. 2011).

21 pav. Respondentų vaikų pasiekimų vertinimo būdai muzikiniuose užsiėmimuose (N = 88)

Įdomu, kaip yra vertinami respondentų vaikai. Vienas iš būdų vertinti mokinius - rašant pažymį. Tačiau tai nėra pati populiariausia vertinimo rūšys, nes 36 (41 proc.) respondentai teigia, kad niekada jų nevertina pažymiu, 30 (34 proc.) vertina tik kartais. O tik 13 (15 proc.) respondentų teigia, kad vertina visada (žr. 21 pav.). Mokiniai vertinami pažymiu yra tik muzikos mokyklose. Labai keista, kad vienas iš tėvų nežino, ar jo vaikas vertinamas pažymiu. Tai parodo, kad respondentas nesidomėjo, kaip yra vertinamas jų vaikas.

Paskatinimas – tai gaunamos privilegijos ir mokytojo pagyrimas. Mokytojas numato, koks paskatinimas šiuo metu labiausiai tiktų mokinio motyvavimui. Mokymasis būna daug efektyvesnis, kai mokinys patiria pasitenkinimą, o pasitenkinimą jam sukelia paskatinimas. Tarp respondentų labiausiai paplitęs vertinimas yra mokytojo pagyrimai, paskatinimai, nes taip teigia 48 (55 proc.) respondentai, o kartais pagiria žodžiu – 32 (36 proc.). Labai gaila, kad 3 (3 proc.) respondentų nežino, ar jų vaikai girdi paskatinimus, pagyrimus iš pedagogų lūpų. Taip pat gali galvoti ir 5 (6 proc.) tėvai, nes jie neatsakė į šį klausimą (žr. 21 pav.).

Tiek vaikams, tiek tėvams yra smagu, kai vaikas yra įvertinamas padėka arba diplomu. Ši vertinimo sistema yra išliekamoji, nes tai jau yra ilgalaikis įrodymas, kad vaikas pasiekė pažangą ar

tiesiog dalyvavo kokiame nors renginyje. 41 (47 proc.) respondentų vaikų kartais gauna diplomus, o 28 (32 proc.) teigia, kad gauna visada. Tačiau 8 (9 proc.) negauna jokių diplomų, padėkų. Galima teigti, kad tėvai taip pat nelabai domisi ir šiuo atveju, nes 2 (2 proc.) atsakė, kad nežino, arba iš vis neatsakė net 9 (10 proc.) (žr. 21 pav.).

Mažiausiai populiarius vertinimas yra klijuojami lipdukai, nes 45 (51 proc.) respondentų teigia, kad jų vaikų nevertina taip. 8 (9 proc.) teigia, kad jų vaikams už pasiekimus yra visada klijuojami lipdukai, o vertina tik kartais – 11 (13proc.) respondentų (žr. 21 pav.). Tačiau 13 (15 proc.) respondentų net nežino, ar jų vaikai yra vertinami lipdukais. Nors 11 (13 proc.) tėvų suabejojo, ar pedagogai už vertinimą klijuoja lipdukus, turbūt todėl ir iš viso neatsakė į šį teiginį. Taip pat respondentai nurodė, kad, be lipdukų klijavimo, pedagogai dar ir piešia žvaigžduotes ar saulutes, pavaišina saldainiais, o tai tikrai puiki motyvacija vaikui stengtis toliau.

Iš apklausos duomenų (žr. 21 pav.) matome, kad ne ką daugiau vaikai yra vertinami dedant plusus ir minusus. Tik 5 (6 proc.) respondentai teigia, kad jų vaikų neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimų metu pasiekimai yra vertinami plusais ir minusais, o 15 (17 proc.) respondentų sako, kad yra vertinami kartais. Plusai, minusai gali būti ir kaip kaupiamasis balas. 34 (39 proc.) respondentų sako, kad niekada mokytojai jų vaikų nevertina šiuo vertinimo būdu. Didesnė dalis respondentų, net 23 (26 proc.), sako nežinantys, ar jų vaikai yra vertinami plusais ir minusais. Lygiai tiek pat respondentų neatsakė į šį klausimą, kaip ir nagrinėtame vaikų vertinime, ar klijuojami lipdukai.

Apibendrinant šiuos duomenys galima teigti, kad labiausiai paplitęs ir veiksmingiausias vertinimas yra mokytojo pagyrimai, paskatinimai. Tačiau kartais tiek vaikams, tiek jų tėvams smagiau yra gauti diplomus, padėkas. Pats nepopuliariausias vertinimas tarp respondentų vaikų yra klijuojant lipdukus.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugelis respondentų nepakankamai bendrauja su savo vaikais, nes daugelis nežino, ką jų vaikai veikia ar kaip jie jaučiasi neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimuose. Nepakankamai žino apie savo vaikų poreikius bei lūkesčius. Dėl to tėvams buvo sunku nurodyti savo lūkesčius ir poreikius, kurie padėtų išaiškinti kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą savo atžaloms. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pagrindiniai kriterijai, lemiantys muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą tėvų požiūriu, yra pedagogų kvalifikacija ir kompetencijos, užsiėmimų kaina, fizinė ir emocinė aplinka, kokybiški ir nemonotoniški užsiėmimai, racionalus vaikų laisvalaikio panaudojimas. Tėvams pasirenkant įstaigą labai svarbu tos įstaigos vaikų pasiekimai, draugų nuomonė apie įstaigas, koncertų (konkursų) gausa, vaikų motyvacija, tobulėjimas, savęs realizavimas. Gauti duomenys atskleidė, kad

neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos tik iš dalies tenkina neformaliojo ugdymo paslaugos vartotojų – tiek tėvų, tiek jų vaikų – poreikius ir lūkesčius.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros, įstatymų ir kitų teisės aktų bei dokumentų analizė atskleidė, kad neformalusis vaikų ugdymas yra skirstomas į formalųjį ugdymą papildantį ugdymą ir neformalųjį vaikų ugdymą. Pasirenkamąjį vaikų ugdymą organizuoja įvairūs būreliai, organizacijos, klubai, stotys ir pan. Tačiau akivaizdu, kad visos jos siekia skirtingų ugdymosi tikslų, yra parengtos, vykdomos ir finansuojamos skirtingais principais. Taip pat vienos neformaliojo švietimo mokyklų programos ilgalaikės, o kitos trunka tik keletą mėnesių. Pagrindinės neformaliojo ugdymo kryptys yra šios: meninė, sportinė, pažintinė ir sociokultūrinė. Nežiūrint to, kokios krypties veikloje mokinys dalyvaus, visur turi būti sudarytos sąlygos savarankiškai laisvalaikio veiklai, iniciatyvos plėtotei, kūrybiškumui.
2. Išanalizavus neformaliojo muzikinio ugdymo reikšmę Lietuvos ugdymo sistemoje galima teigti, jog neformalusis ugdymas papildė formalųjį ugdymą, kuris neskiria pakankamai dėmesio ir nesudaro pakankamų sąlygų kiekvienam ugdytiniui lavinti jo gebėjimus. Formalusis ugdymas daugiau orientuotas į įstatymų vykdymą ar į valstybinės politikos nuostatus, o neformaliojo ugdymo metu labiau nukreiptas į paties mokinio poreikius. Neformalusis ugdymas labai svarbus tiek vaikams, tiek ir jų tėvams, nes vaikas laisvu savo laiku gali lavinti įvairias savo pasirinktas kompetencijas, tai yra tenkinti savo poreikius, bendrauti, susirasti naujų draugų kūrybiškoje, jam patinkančioje aplinkoje.
3. Išryškinus mokinių poreikių ir jų tenkinimo galimybių sąsajas neformaliajame ugdyme paaiškėjo, kad Lietuvoje neformalus muzikinis ugdymas prasideda ankstyvoje vaikystėje. Visi vaikai yra lavinami vienodai, nepriklausomai nuo vaiko gabumų ar tėvų požiūrio. Neformalaus muzikinio ugdymo specifiką daugiausia lemia tėvų poreikiai, ypač ikimokykliniame ugdyme. Visuomenėje augant muzikinio ugdymo naudingumo suvokimui, steigiami vis daugiau privačių meninio – muzikinio ugdymo mokyklėlių, darželių, studijų, kurios yra puiki alternatyva tėvams, siekiantiems palankios, jaukios ugdymo aplinkos, auklėjimo, ugdymo metodų ir kokybiško vaikų užimtumo. Todėl, galima teigti, kad tarp vaikų vis dėl to populiariausia yra muzikos mokykla. Ji yra lengvai prieinama, joje siūloma gausybė veiklų, kurios padeda tenkinti vaikų ir jų tėvų poreikius. Iš visų ugdymo formų geriausiai gali padėti tinkamai organizuoti mokinių laisvalaikį neformaliajame ugdyme. Vaikams jis turi būtų įdomus, turiningas, lavinti jų gebėjimus bei tenkinti poreikius.

4. Šiaulių mieste neformaliojo muzikinio ugdymo veiklos pasirinkimas yra pakankamai platus. Tačiau yra trūkumų, nes mieste nėra susikūrusios neformaliojo muzikinio vaikų švietimo įstaigos, kuri tenkintų miesto vaikų įvairius saviraiškos poreikius, interesus, tokios įstaigos atlieka tik siauras savo veiklos funkcijas. Mieste reikėtų suburti vaikus ir jaunimą, kurie sistemingai dirbtų ir organizuotų miesto renginius bei šventes, kartu plėtodami miesto vaikų ir jaunimo užimtumo sistemą. Išnagrinėjus populiariausias Šiaulių miesto neformaliojo švietimo muzikinio ugdymo įstaigas, matomas vienas bendras tikslas – tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, skatinti mokinių kūrybiškumą. Tačiau, ne visose įstaigose yra išduodami pažymėjimai, kurie suteikia teisę siekti aukštesnio muzikinio išsilavinimo.
5. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugelis respondentų – tėvų nepakankamai bendrauja su savo vaikais, nes daugelis jų nežino, ką jų vaikai veikia ar kaip jie jaučiasi neformaliojo muzikinio ugdymo užsiėmimuose. Jie nepakankamai žino ir apie savo vaikų poreikius bei lūkesčius. Dėl to tėvams buvo sunku nurodyti savuosius lūkesčius ir poreikius, kurie padėtų išaiškinti kriterijus, lemiančius neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą savo atžaloms. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pagrindiniai kriterijai, lemiantys muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimą tėvų požiūriu, yra pedagogų kvalifikacija ir kompetencijos, užsiėmimų kaina, fizinė ir emocinė aplinka, kokybiški ir nemonotoniški užsiėmimai, racionalus vaikų laisvalaikio panaudojimas. Tėvams pasirenkant įstaigą labai svarbu tos įstaigos vaikų pasiekimai, draugų nuomonė apie įstaigas, koncertų (konkursų) gausa, vaikų motyvacija, tobulėjimas, savęs realizavimas. Gauti duomenys atskleidė, kad neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos tik iš dalies tenkina neformaliojo ugdymo paslaugos vartotojų – tiek tėvų, tiek jų vaikų – poreikius ir lūkesčius.

LITERATŪRA

1. 2013-2014 mokslo metų neformaliojo vaikų švietimo programų sąrašas (2013) [žiūrėta: 2015-04-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.siauliai.lt/svietimas/neformaliojo2013-14.pdf>>.
2. Barkauskaitė, M. (2001). Paaugliai: sociapedagoginė dinamika. Vilnius.
3. Birietienė A. (2014). Neformalusis vaikų švietimas Lietuvoje. Švietimo ir mokslo ministerija [žiūrėta: 2015-02-05]. Prieiga per internetą: <[file:///C:/Users/Ugne/Downloads/magistrantams_neformalusis%20ugdymas_birietiene_2014-04-22%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Ugne/Downloads/magistrantams_neformalusis%20ugdymas_birietiene_2014-04-22%20(4).pdf)>.
4. Bjornavold, J. (2002). Assessment of non-formal learning: a link to strategies for lifelong learning? In D. Colardyn (ed.), Lifelong learning: which ways forward? Utrecht: Lemma.
5. Dapkienė S. (1998). Papildomo ugdymo formos. Šiauliai. P. 13.
6. Dapkienė, S. (2002). Papildomojo ugdymo formos. Šiauliai.
7. Daunoravičienė V. (2009). Muzikos mokyklos, kaip atviros socialinei aplinkai institucijos, misija miesto bendruomenėje // Muzikos barai. [žiūrėta 2015 – 01 – 18]. Prieiga per internetą: <<http://www.muzikosbarai.lt/index.php?id=488>>.
8. Dzenuškaitė, S. (1991). Mokinių popamokinės veiklos tobulinimas. Vilnius: PMTI [žiūrėta 2015 – 01 – 21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=421877.
9. Gabnytė G. (2011). Edukacinių pokyčių vaikų muzikos mokykloje galimybės laisvojo ugdymo paradigmos kontekste // Jaunųjų mokslininkų darbai, Nr. 4 (33). Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
10. Gailius Ž. (2002). Jaunimo neformalaus ugdymo(si) samprata ir perspektyvos. Po skėčiu, 52, p. 9 - 14.
11. Grinevičienė N. (1996). Socialinė vaikų laisvalaikio analizė. Lietuva socialinių pokyčių erdvėje. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas. P. 201 - 207.
12. Grinevičienė N. (1997). Mokinių laisvalaikio ir papildomojo ugdymo šiandieninės problemos. Lietuvos mokykla: istorija ir dabartis. Šiauliai. P. 46-48.
13. istorijos II knyga. Vilnius
14. Jensen, E. (2001). Tobulas mokymas: daugiau kaip 1000 praktinių patarimų vaikų ir suaugusiųjų mokytojams. Vilnius: AB OVO
15. Jovaiša L. (2007). Enciklopedinis edukologijos žodynas. Vilnius.

16. Julian Sefton-Green (2012) Learning at Not-School – A Review of Study, Theory and Advocacy for Education in Non-formal Settings [žiūrėta: 2015-05-01]. Prieiga per internetą: <https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=zudmhxjcfJcC&oi=fnd&pg=PR5&dq=non-formal+musical+education&ots=Yu59z1dFW6&sig=PehYSP50p5sYFEfRT3UhmBDPKIE&redir_esc=y#v=onepage&q=non-formal%20musical%20education&f=false>
17. Kaluinaitė, K. (2002). V-VII klasių mokinių kūrybingumo raida diferencijuoto dailės mokymo procese: daktaro disertacija (Socialiniai mokslai, edukologija, 07S). VPU, Vilnius.
18. Kernytė, A. (2006). Neformalus ugdymas popamokinėje veikloje [žiūrėta 2015-02-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.multikultura.lt/renginiai/konf2004/Kernytes%20.htm>>.
19. Kindermusik Lithuania [žiūrėta: 2015-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://kindermusik.lt/>>.
20. Kličius A. (1999). Laisvalaikis: kai kurie tyrimų aspektai. Iš Lietuvos sociologijos
21. Kolb D. A., Osland J. S., Rubin I. M. (1995). Organizational behavior: an experiential approach. New Jersey: Englewood Cliffs.
22. Kors, N. (2005). Case studies of non-formal education: Research Report. Groningen: Lectorate Lifelong Learning in Music, a joint lectorate from the Hanze University of Professional Education Groningen and the Royal Conservatoire at The Hague [žiūrėta: 2015-05-01]. Prieiga per internetą: <www.lifelonglearninginmusic.com>.
23. Kriščiūnaitė A. Strakšienė D., Deveikytė J. (2011). Mokinių pasiekimų vertinimo muzikos mokykloje ypatumai // Jaunųjų mokslininkų darbai, Nr.4 (33). Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
24. Kvieskienė G. Socializacija ir vaiko gerovė. Vilnius, 2003.
25. Kvieskienė G. Socializacijos pedagogika (Įvadas į socialinę pedagogiką). Vilnius, 2000.
26. Kvieskienė G., Petronienė O. (2007). Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas. Socialinis ugdymas. Socialinė pedagoginė pagalba. Nr. 3 (14), VPU. P. 60-79.
27. Kvieskienė, G. (2005). Pozityvioji socializacija. Vilnius.
28. Leliūgienė I. (2003). Socialinė pedagogika. Kaunas.
29. Lietuvos Yamaha muzikos mokyklų tinklas [žiūrėta: 2015-02-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.muzikosmokykla.lt/>>.
30. Lietuvos respublikos švietimo įstatymas. (2011). [žiūrėta 2015 – 01 – 19]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&p_tr2=.

31. Muzikos mokyklų programiniai reikalavimai (2015).
32. Narkevičienė, B. (2000). Gabių vaikų ugdymo sąlygų modelis ir jo raiška Lietuvoje: daktaro disertacija. (Socialiniai mokslai, edukologija, 07S). KTU, Kaunas.
33. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012). Vilnius.
34. On Nei Annie Mok (2011) Non-formal learning: clarification of the concept and its application in music learning. The Hong Kong Institute of Education. Australian Journal of Music Education.
35. Ozolaitė V. (2006). Estetinis moksleivių auklėjimas. Šiauliai. P. 53.
36. Paplauskas - Antanas, Ramūnas (1996). Pedagoginiai raštai. Vilnius. P. 37,99.
37. Pečeliūnas, R. (2001). Vaikų vokalinės kultūros ugdymo popamokiniu metu optimizavimas: daktaro disertacija. (Socialiniai mokslai, edukologija, 07S). Šiauliai: ŠU
38. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2014) [žiūrėta: 2015-02-05]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/listing?date_from=2014-09-02&date_till=2014-10-01&text=V-779&submit_lawacts_search>.
39. Projektas (2008). Dėl jaunimo neformaliojo ugdymo sampratos ir įgyvendinimo. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba [žiūrėta: 2015-05-01]. Prieiga per internetą: <http://www.moksleiviai.lt/pdf/pozicija_del_jaunimo.pdf>.
40. Ramaneckienė I. (2001). Papildomasis ugdymas. Šiauliai: Universiteto leidykla.
41. Rogers, A. (2004). Looking again at non-formal and informal education – towards a new paradigm. In The Encyclopaedia of Informal Education [žiūrėta: 2015-05-01]. Prieiga per internetą: <www.infed.org/biblio/non_formal_paradigm.htm>.
42. Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu programų) muzikos ugdymo dalis. Bendrosios nuostatos (2013) [žiūrėta: 2015-04-03]. Prieiga per internetą: <<http://sondeckis.lt/wp-content/uploads/2013/09/1-12-kl-muzikos-ugdymo-dalies-programa.pdf>>.
43. Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su dailės ugdymu programų) dailės ugdymo dalis. Bendrosios nuostatos (2013) [žiūrėta: 2015-04-03]. Prieiga per internetą: <http://sondeckis.lt/wpcontent/uploads/2013/09/Specializuoto_dailes_ugdymo_programa.pdf>.
44. Survutaitė D. (2004). Papildomojo ugdymo apžvalga bendrojo lavinimo mokyklose. Acta paedagogica Vilnensia.
45. Šalkauskis, S. (1991). Pedagoginiai raštai. Kaunas: Šviesa.

46. Šeimos ir jaunimo laisvalaikio centras „Penklinė“ [žiūrėta: 2015-04-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.asa0607.byethost7.com/veiklos.htm>>.
47. Šiaulių Gegužių progimnazijos kryptingo meninio (dailės) ugdymo programa (ištraukos) [žiūrėta: 2015-04-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.geguziai.lt/kryptingas-meninis-dailės>>.
48. Šiaulių kultūros centras. Ro-ko-ko - vaikų vokalo studija [žiūrėta: 2015-04-05]. Prieiga per internetą: <<http://siauliukulturoscentras.lt/kategorija/archyvas/naujienos/menokolektyvai/ro-ko-ko-vaiku-vokalo-studija>>.
49. Šiaulių vaikų estetinio lavinimo studija „Svajokliai“ [žiūrėta: 2015-04-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.zinauviska.lt/lt/veikliam-jaunimui/jaunimo-organizacijos/siauliu-vaiku-estetinio-lavinimo-studija-svajokliai-1507>>.
50. Šukytė, D. (2007). Neformaliojo ugdymo modelis: teorinis ir empirinis pagrindimas. Daktaro disertacija. Vilnius.
51. Šukytės D. (2007). Neformaliojo ugdymo modelis: teorinis ir empirinis pagrindimas: daktaro disertacija. Vilnius.
52. Švietimo ir mokslo ministerija. Neformalusis švietimas [žiūrėta 2015-01-30]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/svietimas-neformalusis>>.
53. Švietimo pagalbos teikimo mokiniui modelio aprašas. Bendrosios nuostatos (2013) [žiūrėta 2015-01-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.svkazimieras.kaunas.lm.lt/sena/Pages/Veikla/Svietimo%20pagalba.html>>.
54. Vaitkevičius, J. (1982). Moksleivių mokymosi ir laisvalaikio problemos. Vilnius.
55. Vaitkevičius, J. (1995). Socialinės pedagogikos pagrindai. Vilnius.
56. Valstybės švietimo 2013 – 2022 metų strategija. (2013). [žiūrėta 2015 – 01 – 19]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/451_f91e8f0a036e87d0634760f97ba07225.pdf>.
57. Valstybinio audito ataskaita (2015). Kaip organizuojama neformalusis mokinių švietimas [žiūrėta: 2015-04-05]. Prieiga per internetą: <<file:///C:/Users/Ugne/Downloads/Ataskaita-neformal-svietimas.pdf>>.
58. Zaleskienė I. (1994). Moksleivių papildomojo ugdymo sistema.//Moksleivių papildomas ugdymas. Vilnius.

PRIEDAI

Gerbiami tėveliai!

Aš, Ugnė Viduolytė, Šiaulių universiteto, muzikos pedagogikos magistrantė. Rašau baigiamąjį darbą tema „NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ PASIRINKIMAS ŠIAULIŲ MIESTE TĖVŲ POŽIŪRIU“. Šis tyrimas padės nustatyti Jūsų bei Jūsų vaikų lūkesčius ir kriterijus, kurie lemė neformalaus muzikinio ugdymo įstaigos, kurią lanko Jūsų vaikas, pasirinkimą. Jūsų nuomonė labai svarbi, siekiant nustatyti neformalaus muzikinio ugdymo kokybės tobulinimo galimybes. Ačiū už sugaištą laiką. ☺

Apklausa yra ANONIMINĖ,

PAVARDĖS anketoje nurodyti NEREIKIA,

tačiau norėtume, kad anketos būtų pildomos kruopščiai ir atsakingai.

Atmintinė

Anketoje pateikti klausimai. Jums reikia išsirinkti ir pažymėti Jums tinkamus atsakymo variantus, kurie tiksliausiai atspindi Jūsų nuomonę, arba įrašyti ją į atviro tipo laukelį. Taip pat jei turite kelis vaikus, aprašydami pasirinkite tik vieną iš jų.

Demografiniai kintamieji

Prašau nurodyti:

Jūsų lytis: vyr.

mot.

Jūsų amžius:

Jūsų vaiko amžius

Kokiame Šiaulių miesto mikrorajone Jūs gyvenate?

.....
.....

1. Kur Jūsų vaikas lanko muzikinius užsiėmimus (studija, muzikos mokykla, būrelis pavadinimas)? Kiek laiko lanko?

.....
.....
.....

2. Kokio pobūdžio užsiėmimus lanko? (dainuoja, groja koku instrumentu ar pan.)

.....
.....
.....

3. Kaip sužinojote apie Jūsų pasirinktą neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigą?

- a. internete;
- b. skelbimų lentoje,
- c. skrajutėse;

- d. laikraštyje;
- e. televizijoje;
- f. išgirdau per radiją;
- g. pamačiau tos įstaigos vaikų koncertus;
- h. pasiūlė draugai, pažįstami;
- i. aš lankiau, o dabar lanko mano vaikas;
- j. Kita.....

4. Jūsų informuotumas apie neformalaus muzikinio ugdymo įstaigas Šiaulių mieste.

EIL. NR.	TĖVŲ INFORMUOTUMAS APIE ĮSTAIGAS	NIEKO NEŽINAU	ŠIEK TIEK ŽINAU	DAUG ŽINAU
1.	Dainavimo mokykla „Dagilėlis“			
2.	Moksleivių namų studija „En-den-du“			
3.	Šiaulių 1-oji muzikos mokykla			
4.	Dainų muzikos mokykla			
5.	Vokalinė instrumentinė grupė „Mozaika“ (moksleivių namai)			
6.	Šiaulių kultūros centro vaikų ir jaunimo vokalo studija „Rokoko“			
7.	Vaikų country muzikos studija „Svirplys“.			
8.	Šiaulių Kultūros centro vaikų estetinio lavinimo studija „Svajokliai“			
9.	Vaikų klubas – studija "Nieko tokio“			
10.	Šeimos ir jaunimo laisvalaikio centro „Penklinė“ dainos ir šokio studija „CHI – CHI – CHA – CHA“			
11.	Šiaulių muzikos mokykla „YAMAHA“			
12.	Bumcės klubas			
13.	Lauros Remeikienės dainavimo studija			

5. Kas lėmė, kad Jūsų vaikas lanko neformalaus muzikinio ugdymo užsiėmimus?

EIL. NR.	PRIEŽASTIS, NULĖMUSI UGDYMO ĮSTAIGOS LANKYMĄ	TAIP	NEŽINAU	NE
14.	Aš labai norėjau, kad vaikas lankytų muzikinius užsiėmimus			
15.	Mano vaikas labai norėjo lankyti muzikinius užsiėmimus			
16.	Pasitarėme abu su vaiku ir nusprendėme, jog būtų įdomu lankyti muzikinius užsiėmimus			
17.	Vaikas labai gabus muzikai			
18.	Šeimoje yra muzikantų, jis turi eiti tuo pačiu keliu			
19.	Norėjome, kad vaikas turiningai praleistų savo laisvalaikį ir turėtų įdomų užsiėmimą			
20.	Kita nuomonė			

6. Jūsų ir Jūsų vaikų nuomonės svarba, priimant su vaiku susijusius sprendimus.

EIL. NR.	TĖVŲ IR VAIKŲ NUOMONĖS SVARBA	SPRENDŽIA TIK VAIKAS	LABIAU ATSIŽVELGIAME Į VAIKO NORUS	IR MŪSŲ IR VAIKŲ NUOMONĖ VIENODAI SVARBI	LABIAU SVARBI MŪSŲ NUOMONĖ	SPRENDŽIAME TIK MES
1.	Renkantis draugus					
2.	Formuojantis vaiko pomėgiams					
3.	Kuo užsiimti po pamokų					
4.	Planuojant savaitgalius					
5.	Planuojant vasaros atostogas					
6.	Kita nuomonė.....					

7. Kodėl Jūsų vaikas pasirinko lankyti muzikinius užsiėmimus?

EIL. NR.	VAIKO LŪKESČIAI	SUTINKU	NEŽINAU	NESUTINKU
1.	Ieškojo naujų įspūdžių			
2.	Šis užsiėmimas yra madingas			
3.	Norėjo įgyti naudingų įgūdžių			
4.	Norėjo susirasti naujų draugų			

5.	Norėjo lankyti nes užsiėmimų pedagogas yra žinomas ir geras specialistas			
6.	Visada domėjosi muzika, todėl nutarė lankyti muzikinius užsiėmimus			
7.	Norėjo lankyti muzikinius užsiėmimus, nes galvoja sieti savo ateitį su šia veikla			
8.	Daugiau nebuvo kokius užsiėmimus rinktis			
9.	Jūs paskatinote ir Jūsų vaikas sutiko			
10.	Pasekė draugų pavyzdžiu			
11.	Nebuvo ką veikti po pamokų, todėl sugalvojo lankyti šiuos užsiėmimus			
12.	Tikėjosi realizuoti savo gabumus			
13.	Jūsų vaikui užsiėmimuose įdomiau nei pamokose			
14.	Norėjo pasirodyti scenoje			
15.	Kita nuomonė			

8. Įvertinkite kriterijus, kurie Jums ir Jūsų vaikui buvo svarbūs renkantis neformalaus muzikinio ugdymo įstaigą?

EIL. NR.	KRITERIJAI	VISIŠKAI SUTINKU	SUTINKU	NETURIU NUOMONĖS	NESUTINKU	VISIŠKAI NESUTINKU
1.	Sukurta gera aplinka mokykloje (studijoje)					
2.	Gera vadovė					
3.	Mano vaikas norėjo čia lankyti					
4.	Daug koncertuoja					
5.	Aktyviai dalyvauja konkursuose					
6.	Netoli namų					
7.	Girdėjome, kad čia gera muzikinio ugdymo kokybė, vaikai pasiekia aukštų rezultatų					
8.	Čia lanko daug mano vaiko draugų					
9.	Čia lanko mano draugų vaikai					
10.	Sudomino reklaminiai skelbimai					

11.	Nebrangu					
12.	Kita nuomonė					

9. Kaip vertinate Jūsų vaiko lankomus muzikinius užsiėmimus?

EIL. NR.	UŽSIĖMIMŲ VERTINIMAS	VISIŠKAI SUTINKU	SUTINKU	NETURIU NUOMONĖS	NESUTINKU	VISIŠKAI NESUTINKU
1.	Užsiėmimai kokybiški					
2.	Užsiėmimai monotoniški					
3.	Trūksta veiklų įvairovės					
4.	Veikla užsiėmimų metu išskirtinė					
5.	Šie užsiėmimai puikus laisvalaikio praleidimo būdas					
6.	Atitinka mano lūkesčius, bet neįdomūs vaikui					
7.	Neatitinka mano lūkesčių, bet įdomūs vaikui					
8.	Galėtų būti daugiau užsiėmimų					
9.	Užsiėmimų yra per daug					
10.	Užsiėmimai trunka per ilgai					
11.	Užsiėmimai trunka per trumpai					
12.	Užsiėmimai labai įdomūs					
13.	Šie užsiėmimai puikiai skatina saviraišką					
14.	Kita nuomonė					

10. Kaip vertinate vaiko lankomų muzikinių užsiėmimų kainą kurią mokate Jūs? Ar ji atitinka ugdymo kokybę?

EIL. NR.	KAINOS IR KOKYBĖS VERTINIMAS	VISIŠKAI SUTINKU	SUTINKU	NETURIU NUOMONĖS	NESUTINKU	VISIŠKAI NESUTINKU
1.	Kaina yra tinkama, atitinka ugdymo kokybę					
2.	Kaina yra per didelė					
3.	Kaina atitinka ugdymo kokybę, bet mums per brangu					
4.	Kaina yra tinkama tik per didelės papildomos išlaidos (aprangoms ar kt.)					

5.	Vaikas lanko nemokamus užsiėmimus					
----	-----------------------------------	--	--	--	--	--

11. Įvertinkite, kokią naudą šie neformalaus muzikinio ugdymo užsiėmimai suteikė Jūsų vaikui?

EIL. NR.	NEFORMALIAUS UGDYMO TEIKIAMA NAUDA	VISIŠKAI SUTINKU	SUTINKU	NETURIU NUOMONĖS	NESUTINKU	VISIŠKAI NESUTINKU
1.	Tapo drąsesnis					
2.	Lengviau bendrauja					
3.	Tapo atsakingesnis					
4.	Pagerėjo mokymosi rezultatai mokykloje					
5.	Turiningai praleidžia laisvalaikį					
6.	Muzikiniai užsiėmimai padeda atsiskleisti					
7.	Ugdo gebėjimus muzikos srityje					
8.	Pasiekia aukštų rezultatų dalyvaudamas konkursuose					
9.	Šie užsiėmimai sukelia džiaugsmą					
10.	Susirado naujų draugų					
11.	Įgyja patirties					
12.	Plėtoja savo talentą					
13.	Pradėjo kurti					
14.	Sužadino naujas idėjas					
15.	Dalyvauja koncertuose, taip realizuodamas save					
16.	Puiki galimybė pasiruošti būsimai profesijai					
17.	Kita nuomonė					

12. Ar neketinate keisti Jūsų vaiko lankomos neformalaus muzikinio ugdymo įstaigos?

EIL. NR.	ĮSTAIGOS KEITIMAS	VISIŠKAI SUTINKU	SUTINKU	NETURIU NUOMONĖS	NESUTINKU	VISIŠKAI NESUTINKU
1.	Svarstome galimybę pakeisti muzikinio ugdymo įstaigą					
2.	Mums čia labai patinka, nenorime nieko keisti					
3.	Svarstome galimybę visai nebelankyti muzikinių užsiėmimų					
4.	Norėtumėme pakeisti muzikinio ugdymo įstaigą, bet nežinome kur būtų geriau					
5.	Apie muzikinio ugdymo įstaigos pakeitimą net nepagalvojome					
6.	Kita nuomonė					

13. Kaip vertinamos Jūsų vaiko pastangos, pasiekimai?

EIL. NR.	VERTINIMAS	VISADA	KARTAIS	NEŽINAU	RETAI	NIEKADA
1.	Gauna pažymius					
2.	Mokytojas pagiria, paskatina					
3.	Gauna diplomus ar padėkas					
4.	Dedami plusai, minusai					
5.	Klijuojami lipdukai					
6.	Kitas vertinimo būdas					

14. Kokie Jūsų vaiko santykiai su neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos, kurią lanko Jūsų vaikas, pedagogais?

EIL. NR.	MOKINIŲ SANTYKIAI SU PEDAGOGAIS	VISADA	KARTAIS	NEŽINAU	RETAI	NIEKADA
1.	Vaikas noriai šnekasi su pedagogais apie savo pomėgius, veiklą už įstaigos ribų, mokslus ir kt.					
2.	Vaikas šnekasi su pedagogais apie savo emocijas, išgyvenimus					
3.	Vaikas šnekasi su pedagogais tik apie muzikinę veiklą, koncertus, repeticijas					
4.	Vaikas pasiilgsta pedagogų, laukia kiekvieno užsiėmimo					

5.	Vaikas labai nedrąsus, mažai bendrauja su pedagogais					
6.	Kita nuomonė					

15. Kaip įvertintumėte savo vaiko užsiėmimų lankomumą?

EIL. NR.	UŽSIĖMIMŲ LANKOMUMAS	VISADA	DAŽNAI	KARTAIS	RETAI	NIEKADA
1.	Vaikas stengiasi nepraleisti užsiėmimų					
2.	Vaikas prašo Jūsų leidimo neiti į užsiėmimus					
3.	Vaikas eina, nes žino, kad negali praleisti užsiėmimų					
4.	Užsiėmimai neįvyksta dėl pedagogų kaltės					
5.	Kita nuomonė					

16. Kaip Jūs bendradarbiaujate su neformaliojo muzikinio ugdymo įstaigos pedagogais?

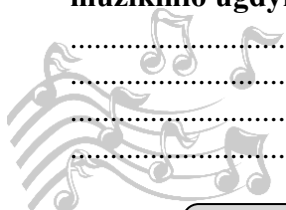
EIL. NR.	PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMAS SU TĖVAIS	VISADA	KARTAIS	NEŽINAU	RETAI	NIEKADA
1.	Pedagogai kreipiasi į Jus iškilus problemoms					
2.	Pedagogai kreipiasi į Jus artėjant renginiui					
3.	Jūs pasikalbate su pedagogais apie vaiko pasiekimus, pažangą					
4.	Jūs pasikalbate su pedagogais po užsiėmimo					
5.	Jūs bendraujate su pedagogais ne tik vaiko ugdymo reikalais, bet ir palaikote draugišką ryšį už įstaigos ribų					
6.	Kita nuomonė					

17. Kaip manote, ar pakanka neformalaus muzikinio ugdymo įstaigų Šiaulių mieste?

EIL. NR	MUZIKINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ ĮVAIROVĖ	VISIŠKAI SUTINKU	SUTINKU	NETURIU NUOMONĖS	NESUTINKU	VISIŠKAI NESUTINKU
1.	Nepakanka, neturime kur leisti savo vaiko					
2.	Jų yra net gi per daug					

3.	Pakanka, tik trūksta muzikinio ugdymo įvairovės					
4.	Pakanka, esame patenkinti jų gausumu, turime iš ko rinktis					
5.	Kita nuomonė					

18. Prašome išsakyti savo nuomonę (pastebėjimus, kritiką, pasiūlymus) apie neformalaus muzikinio ugdymo įstaigų pasirinkimo galimybes Šiaulių mieste. Kokių pokyčių tikėtės?

.....

.....

.....

Labai Jums AČIŪ už sugaištą laiką! ☺